

Talousarvio 2026

Taloussuunnitelma 2027 - 2028

Kaupunginhallitus 17.11.2025
Kaupunginvaltuusto 8.12.2025

1. KAUPUNGINJOHTAJAN KATSAUS	6
2. TALOUSARVION YLEISPERUSTELUT	7
2.1. Taloussuunnittelun 2026 lähtökohdat	7
2.1.1. Talousarvion perusteet	7
2.1.2. Äänekosken kaupungin organisaatio.....	8
2.1.3. Väestö	9
2.1.4. Työllisyys.....	10
2.1.5. Ympäristö ja ilmasto	11
2.2. Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys	12
2.2.1. Yleinen talouskehitys.....	12
2.2.2. Kansantalouden kehitys.....	12
2.2.3. Kuntatalouden tilanne	13
2.2.4. Valtion toimenpiteiden vaikutus kuntatalouteen	15
2.2.5. Verotulot.....	20
2.2.6. Taloudellinen tilanne Äänekoskella	21
2.3. Äänekosken kaupunkistrategia	23
2.4. Konsernin toiminta ja talous	25
2.4.1. Yleistä	25
2.4.2. Kaupungin yleiset konsernitavoitteet	25
2.4.3. Yhtiökohtaiset tavoitteet	25
2.5. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta.....	26
2.6. Henkilöstö.....	28
2.6.1. Henkilöstömuutokset vuoden 2026 talousarviossa	28
3. TULOSLASKELMA	32
3.1. Yleistä tuloslaskelmasta.....	32
3.2. Tuloslaskelma.....	32
3.2.1. Toimintatulot.....	33
3.2.2. Toimintamenot.....	34
3.2.3. Toimintakate	35
3.2.4. Verotulot.....	35
3.2.5. Valtionosuudet	36
3.2.6. Rahoitustulot ja -menot	37
3.2.7. Vuosikate	37
3.2.8. Poistot.....	39
3.2.9. Tilikauden tulos.....	39
4. KÄYTTÖTALOUSOSA	40
4.1. Tuloslaskelma lautakunnittain	40
4.2. Yhteenveto määrärahoista sitovuustasoittain.....	41
4.3. Tulokortit (kaupunki).....	42

4.4.	Tuloskortit (toimialakohtaiset).....	43
4.4.1.	Keskushallinto (elinvoima)	43
4.4.2.	Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalue	43
4.4.3.	Opetus ja kasvatus	43
4.4.4.	Kulttuuri ja liikunta	44
4.4.5.	Kaupunkirakenne ja ympäristö.....	44
4.5.	Tarkastuslautakunta	45
4.6.	Kaupunginhallitus	45
4.6.1.	Toiminta-ajatus	45
4.6.2.	Talousarvio 2026	46
4.6.3.	Henkilöstö	46
4.6.4.	Hallintopalvelut.....	46
4.6.5.	Talous-, tietohallinto- ja liikennepalvelut	46
4.6.6.	Henkilöstöpalvelut.....	47
4.6.7.	Elinvoimayksikkö.....	47
4.6.8.	Maankäyttö	49
4.6.9.	Muu toiminta	51
4.7.	Työllisyysaluelautakunta	51
4.7.1.	Toiminta-ajatus	51
4.7.2.	Talousarvio 2026	51
4.7.3.	Henkilöstö	52
4.7.4.	Työvoimapalvelut.....	52
4.8.	Opetus- ja kasvatuslautakunta	55
4.8.1.	Toiminta-ajatus	55
4.8.2.	Tavoitteet	56
4.8.3.	Talousarvio 2026	56
4.8.4.	Henkilöstö	57
4.8.5.	Lasten, perheiden ja nuorten palvelut	57
4.8.6.	Opetuspalvelut	61
4.9.	Kulttuuri- ja liikuntalautakunta	65
4.9.1.	Toiminta-ajatus	65
4.9.2.	Tavoitteet	65
4.9.3.	Talousarvio 2026	65
4.9.4.	Henkilöstö	65
4.9.5.	Kulttuuri- ja liikuntapalvelut.....	65
4.10.	Kaupunkirakennelautakunta	69
4.10.1.	Toiminta-ajatus	69
4.10.2.	Talousarvio 2026	69
4.10.3.	Henkilöstö	70
4.10.4.	Kaupunkirakennepalvelut.....	70
4.10.5.	Ruokapalvelut	71

4.11.	Ympäristölautakunta.....	71
4.11.1.	Toiminta-ajatus	71
4.11.2.	Talousarvio 2026	72
4.11.3.	Ympäristövalvonta	72
4.11.4.	Ympäristöterveydenhuolto	73
4.11.5.	Maaseutuasiat	73
5.	INVESTOINTIOSA.....	73
5.1.	Investointisuunnitelma: Hyväksytyt erilliskohteet, ei muutostarvetta (kustannusarvio sitova) ..	75
5.2.	Investointisuunnitelma: Hyväksytyjen erilliskohteiden muutokset (kustannusarvio sitova)	75
5.3.	Investointisuunnitelma: Uudet erilliskohteet (kustannusarvio sitova).....	76
5.4.	Investointisuunnitelma: Investointiniput (ei kohdekohtaisia kustannusarvioita, sitovuustaso nippu) 77	
5.5.	Investointitulot ja -menot yhteensä	78
5.6.	Leasingrahoituksella toteutettavat investointikohteet	78
6.	RAHOITUSOSA.....	79
6.1.	Toiminnan ja investointien rahavirta	80
6.1.1.	Toiminnan rahavirta	80
6.1.2.	Investointien rahavirta	80
6.2.	Rahoituksen rahavirta	81
6.2.1.	Antolainauksen muutokset	81
6.2.2.	Lainakannan muutokset.....	81
6.2.3.	Oman pääoman muutokset	81
6.2.4.	Muut maksuvalmiuden muutokset	81
6.2.5.	Muut merkittävät taloudelliset vastuut.....	81
7.	TALOUSSUUNNITELMA 2026-2028	82
7.1.	Yleistä	82
7.2.	Taloussuunnitelman perusteet	82
8.	TALOUSARVIO 2026 TÄYTÄNTÖÖNPANO-OHJEET	84
8.1.	Talousarvion sitovuus.....	84
8.2.	Talousarviomuutokset	84
8.3.	Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet	85
8.4.	Tuloslaskelma.....	85
8.5.	Rahoituslaskelma.....	85
8.6.	Käyttösuunnitelmat	86
8.7.	Erityiset rajoitukset	86
8.7.1.	Henkilöstö	86
8.7.2.	Yleishallinto/elinkeinoelämän kehittäminen	86
8.7.3.	Muut rahoitusmenot	86
8.7.4.	Investoinnit	86
8.7.5.	Raportointi.....	86

9. LIITTEET	87
9.1. Tuloslaskelma 2026, ulkoinen/sisäinen	87
9.2. Käyttötalousosa lautakunnittain 2026, ulkoinen/sisäinen	88

1. KAUPUNGINJOHTAJAN KATSAUS

Vuoden 2025 talouskasvu Suomessa on ollut vaatimatonta. Bruttokansantuote pinnistelee juuri ja juuri plus-san puolelle. Vuoden 2025 toisella neljänneksellä kasvu pysähtyi, vaikka teollisuustuotanto kääntyi nousuun. Investoinnit ovat kasvaneet varovaisesti. Toisaalta rakentamisen lievä elpyminen, energiasiirtymä ja puolustushankkeet ovat osaltaan tukeneet investointien kasvua. Yksityinen kulutus ja kotitalouksien luottamus ovat edelleen heikkoja epävarmuuden vuoksi. Vaikka inflaatio on laskenut alle 2 prosenttiin ja korkotasokin on tullut alaspäin, kulutusta hidastavat pelko työttömyydestä ja yleinen maailmanpoliittinen epävarmuus. Varsinkin Suomen työllisyystilanne on heikko. Työllisyyden koheneminen viivästyy. Työttömyysaste pysyy korkeana ja alkaa laskea selvemmin vasta tulevina vuosina. Kansainvälistä talouskehitystä varjostavat merkittävät epävarmuustekijät, kuten kauppasodista johtuva epävarmuus, Yhdysvaltojen kauppapolitiikka ja suurimpana tekijänä Venäjän käymä hyökkäyssota Ukrainassa. Julkisen talouden alijäämä pysyy suurena ja velkasuhde nousee yli 85 prosentin.

Äänekosken kaupungin talouskehitys korreloi vahvasti Suomen vientitalouden kanssa. Vientiteollisuuden tämän hetken huonohko tilanne näkyy myös kaupungin taloudessa. Irtisanomiset, tehtaiden alasajot ja lomautukset heikentävät myös kaupungin verotulokehitystä ja korkea työttömyys puolestaan näkyy suurina työttömyyskustannuksina. Vuoden 2025 talousarvio oli 2,2 miljoonaa euroa alijäämäinen ja sellaisena se suurin piirtein toteutuukin. Sinänsä talousarviossa on kutakuinkin pysytty. Työttömyysprosentti on ollut korkea koko vuoden, mutta mitään suurta romahdusta työllisyydessä ei onneksi kuitenkaan ole tapahtunut. Positiivisina huomioina kaupungin taloudesta voidaan nostaa säästöt energiakustannuksista ja strategisen kumppanuuden tuomat säästöt kiinteistöhoitokustannuksissa.

Vuoden 2026 talousarvio on laadittu noin 3,5 miljoonaa euroa alijäämäiseksi. Alijäämä syö kaupungin kertynyttä ylijäämää (arvio noin 7,9 M€ vuoden 2025 tilinpäätöksessä) vauhdilla. Kaupunki perustaa vielä kulu- van vuoden aikana työryhmän talouden vakauttamiseksi, jotta talouden kurssi saataisiin käännettyä nousu- johteiseksi. Pysyviä vuosittaisia säästöjä tulisi saada vähintään 1,5 M€ vuodesta 2027 alkaen. Kaupungin palvelut pitäisi sopeuttaa vastaamaan väestön määrää. Investointitaso vuodelle 2027 on 6,1 M€. Merkittä- vimmat investoinnit tulevalle talousarviovuodelle ovat jäähallin osto, Henttalanmäen liikennejärjestelyt ja Likolahdenkadun, Suolahden uimahallin sekä museon peruskorjaukset. Äänekoski on investoinut merkittä- västi viime vuosina päiväkot-, koulu- ja vapaa-ajan rakentamiseen. Vuosikatteen tulisi olla pysyvästi suu- rempi kuin poistojen, jotta kaupunki ei velkaantuisi lisää. Investointitasoa tulisi näin olla madaltaa, jotta poistopohja saataisiin siedettävälle tasolle.

Kaupunkistrategiaa, Äänekoski-ilmiötä, ollaan parhaillaan päivittämässä. Kaiken toiminnan tulisi olla sidot- tua strategiaan. Hyvä elämä, kestävä ympäristö ja vaikuttavat elinkeinot säilyvät edelleen kaupungin pää- tavoitteina. Päivitys tulisi saada valmiiksi vielä tämän vuoden puolella. Vuoden 2026 ensimmäisen kvartaalin aikana tulee päivittää strategian toteuttamiseksi vaadittavat toimeenpano-ohjelmat. Myös kaupunkikonser- nin yhtiöiden toimintaa ohjaavat omistajapolitiittiset linjaukset tulee saada päivitettyä samassa aikataulussa.

Maailmanpolitiikan ja talouden synkistä ennusteista huolimatta meillä pyyhkii hyvin. Meillä on vielä kerty- nyt ylijäämää puskurina. Suhdannevaihtelussa on seuraavana odotettavissa taloudellisen kasvun aika. Mil- loin se toteutuu, riippuu paljolti Ukrainan sodan kestosta ja Yhdysvaltojen sekä Kiinan harjoittamasta kaup- papolitiikasta. Aloittamalla taloudelliset sopeutustoimet varmistamme, että kaupungin palvelutaso säilyy hyvänä jatkossakin ja niin asukkaat kuin yrityksetkin viihtyvät Äänekoskella. Yhdessä me tulemme onnistu- maan.

Matti Tuononen

kaupunginjohtaja

2. TALOUSARVION YLEISPERUSTELUT

2.1. Taloussuunnittelun 2026 lähtökohdat

2.1.1. Talousarvion perusteet

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio. Sen hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi. Äänekosken kaupungissa taloussuunnitelmakausi on kolme vuotta, josta ensimmäinen vuosi on sitova talousarviovuosi.

Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet, jotka ovat valtuuston nähdessä sitovia eriä. Talousarvio ja -suunnitelma laaditaan siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Talousarvioon tehtävistä muutoksista päättää valtuusto.

Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamisesta seuraavan vuoden alusta lukien. Tässä määräajassa tulee kattaa myös talousarvion laadintavuonna tai sen jälkeen kertynyt alijäämä. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan. Alijäämän kattamista ei voida siirtää erillisellä toimenpideohjelmalla katettavaksi taloussuunnitelmavuosien yli.

Kuntalain 118 §:n mukaan erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettely voidaan käynnistää, jos

- kunta ei ole kattanut taseeseen kertynyttä alijäämää määräajassa
- kunnan konsernitaseeseen on kertynyt alijäämää viimeisessä tilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa asukasta kohden ja sitä edeltäneessä tilinpäätöksessä vähintään 500 euroa asukasta kohden

TAI

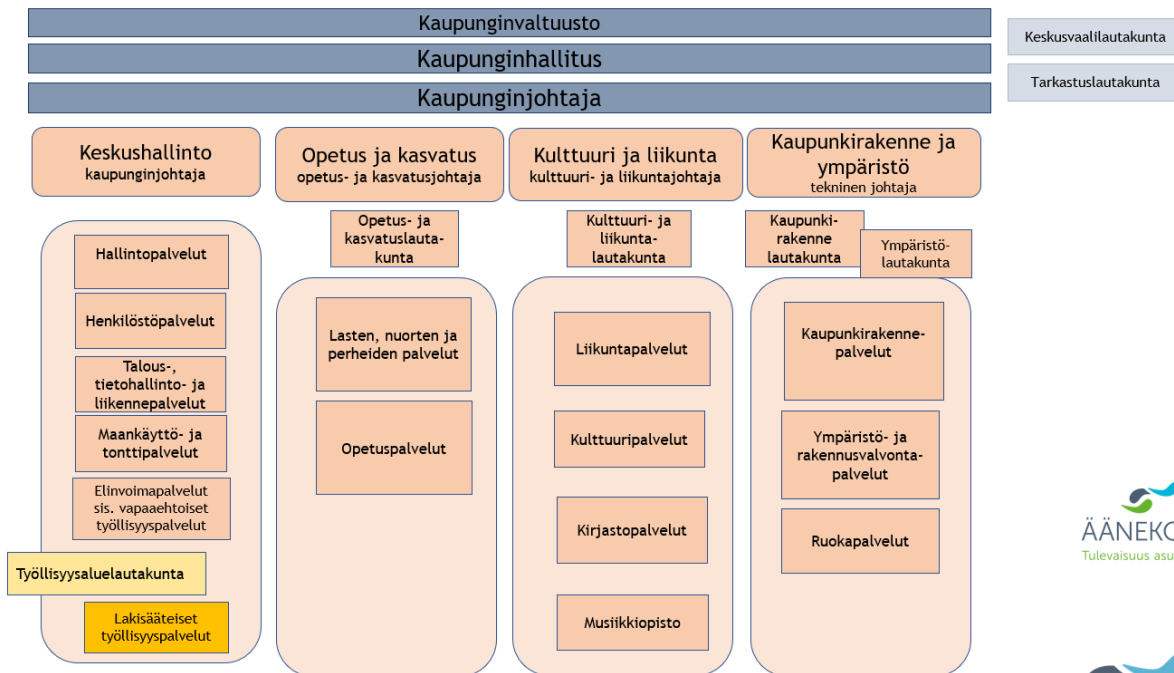
- kunnan ja kuntakonsernin talouden tunnusluvut ovat kahtena peräkkäisenä vuotena täyttäneet kaikki laissa säädetyt raja-arvot, jotka ovat:
 1. kunnan konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 prosenttia;
 2. kunnan tuloveroprosentti on vähintään 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroveroprosentti;
 3. asukasta kohden laskettu kunnan konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden määrä ylittää kaikkien kuntien konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden keskimääräisen määrän vähintään 50 prosentilla;
 4. konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8.

Kuntalain 118 §:ää koskien erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyn edellytyksiä on tarkennettu ja laki on tullut voimaan 1.3.2019. Tunnuslukujen raja-arvot lasketaan vuosittain Valtiokonttorin ylläpitämiin konsernitilipäätösten tietoihin ja kunnan vahvistamaan tuloveroprosenttiin perustuen.

Äänekosken kaupungilla ei ole kattamatonta alijäämää. Edellisiltä vuosilta kertynyttä ylijäämää oli tilikauden 2024 lopussa 10,3 miljoonaa euroa (578 euroa/asukas). Kunnan konsernitaseessa on kertynyttä ylijäämää 15,9 miljoonaa euroa (895 euroa/asukas).

Lisäksi kaupungin ja konsernin vuosien 2023 ja 2024 talouden tunnusluvuista yksikään ei ole täyttänyt lain mukaisia arviointikriteeristön raja-arvoja, joten tunnuslukujen perusteella arviointimenettelyä ei tarvitse käynnistää.

2.1.2. Äänekosken kaupungin organisaatio

2.1.3. Väestö

Väkiluvun kehitys

Suomen virallinen väkiluku 31.12.2024 oli 5 635 971. Väkiluku kasvoi vuoden 2024 aikana yhteensä 32 120 henkilöllä, mikä on toiseksi suurin väkiluvun lisäys viimeisen 60 vuoden aikana. Väkiluvun kasvu on viime vuosina ollut melko hidasta ja luonnollinen väestön kasvu on usein ollut negatiivinen. Ukrainasta tulleet pakolaiset ovat kompensoineet tätä vähenemistä ja kasvattaneet väkilukua. Vuoden 2024 aikana kotikunnan Suomesta sai runsas 13 000 Ukrainan kansalaista. Vuonna 2023 Suomeen saapuneilla ukrainalaisilla oli kotikuntalain nojalla mahdollisuus hakea kotikuntaa vasta vuoden Suomessa oleskelun jälkeen.

Suomessa asui vuoden 2024 lopussa 623 949 ulkomaalaistaustaista henkilöä, mikä on 11,1 % väestöstä. Ulkomaista syntyperää olevien osuus väestöstä oli korkein Uudenmaan maakunnassa, 19,3 % ja toiseksi korkein Ahvenanmaalla, 18,7 %. Ahvenanmaan ulkomaista syntyperää olevista ruotsalaistaustaisia oli 40 %. Matalin ulkomaista syntyperää olevien osuus väestöstä oli Etelä-Pohjanmaalla, 4,5 %.

Kaikista ulkomaalaistaustaisista henkilöistä lähes puolet asui pääkaupunkiseudulla. Kunnittain tarkasteltuna ulkomaalaistaustaisten henkilöiden osuus oli Manner-Suomen kunnista korkein Vantaalla, 29,2 %, Espoossa, 25,1 % sekä Närpiössä 23,0 %.

Äänekosken kaupungin väkiluku oli vuoden 2024 lopussa 17 740, joten väkiluku väheni 231 henkilöä vuonna 2024. Nettomaahanmuuton osuus oli 153 henkilöä vuonna 2024. Tilastokeskuksen viimeisimmän ennakkotilaston mukaan väkiluku oli 17 576 syyskuun 2025 lopussa.

Äänekosken kaupungin väkiluku on laskenut 1 906 henkilöllä vuodesta 2015 vuoteen 2024.

ÄÄNEKOSKEN VÄKILUVUN KEHITYS 2015-2024

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Asukasluku 31.12.	19 646	19 374	19 144	18 851	18 765	18 577	18 318	18 120	17 971	17 740
Muutos %	-1,3 %	-1,4 %	-1,2 %	-1,5 %	-0,5 %	-1,0 %	-1,4 %	-1,1 %	-0,8 %	-1,3 %
Muutos (asukasta)	-263	-272	-230	-293	-86	-188	-259	-198	-149	-231

Keski-Suomen väestömäärä vuoden 2024 lopussa oli 274 112. Viimeisten 20 vuoden aikana maakunnan väestö on kasvanut 3,0 %:lla (+8 065 henkilöä).

Vuonna 2024 Keski-Suomen väestömäärä kasvoi 841 henkilöllä. Kasvu jatkui vahvana jo toista vuotta peräkkäin. Poikkeuksellisen runsaan väestökasvun taustalla oli maahanmuutto. Ukrainan sotaa paenneiden mahdollisuus hakea kotikuntaa vuoden maassa olon jälkeen heijastuu väestökehitykseen. Väestöään kasvatti vuonna 2024 jopa seitsemän keskisuomalaiskuntaa: Joutsa, Jyväskylä, Laukaa, Luhanka, Muurame, Saarijärvi ja Uurainen.

Väestöennuste

Tilastokeskuksen vuoden 2024 väestöennusteen mukaan maamme väestö kasvaa 6,5 miljoonaan henkilöön vuoteen 2070 mennessä, mikä tarkoittaa jopa 0,9 miljoonan ihmisen lisäystä. Ennuste nojaa vahvasti oletukseen, että maahanmuutto pysyy nykyisellä tasollaan. Jotta syntyvien ja työikäisten ikäluokkien koko saataisiin vakautumaan, nettomaahanmuuton tulisi olla 40 000 henkilöä vuosittain.

Ennuste olettaa työikäisen väestön kasvun jatkuvan 2050-luvulle eli seuraavat 30 vuotta, samalla kun elinajanodotteen arvioidaan kasvavan. Näiden yhdistelmän ansiosta huoltosuhteen odotetaan pysyvän melko vakaana 2050-luvun lopulle saakka: työikäisen (15-64 v) väestön osuus, joka on tällä hetkellä 62 %, pysynee samalla tasolla aina 2050-luvun loppupuolelle asti.

Vuosi 2025 on seitsemäs perättäinen, kun maassamme syntyy alle 50 000 lasta. Jos syntyvyys pysyy matalalla tasolla pitkään, heijastuvat sen vaikutukset kauas tulevaisuuteen. Aluksi vaikutus näkyy syntyvien lasten määrässä, mutta pidemmällä ajalla myös synnytyssikäisten naisten määrässä.

ÄÄNEKOSKEN VÄESTÖENNUSTE 2026-2045

Väestö		Väestöennuste				
Ikäryhmä	31.12.2024	2026	2030	2035	2040	2045
-14	2 478	2 251	1 928	1 772	1 735	1 717
15-24	1 707	1 742	1 675	1 405	1 184	1 104
25-44	3 323	3 284	3 163	3 155	3 158	3 091
45-64	4 834	4 577	4 272	4 040	3 961	3 878
65-	5 398	5 566	5 710	5 678	5 501	5 359
Yhteensä	17 740	17 420	16 748	16 050	15 539	15 149

Äänekosken osalta ikärakenteen vanheneminen on merkittävää. Yli 65-vuotiaiden osuus vuonna 2024 oli 30 % ja Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan vuonna 2045 se on jo 35 %. Samalla aikavälillä ennustetaan väestön vähenevän 15 %.

Väestöllinen huoltosuhde

Väestöllinen huoltosuhde kuvaa lasten (0-14 v.) ja vanhusten (yli 65 v.) yhteenlaskettua määrää suhteessa työikäisten (15-64 v.) määrään.

Tilastokeskuksen vuonna 2024 julkaistun ennusteen mukaan väestöllinen huoltosuhde pysyisi nykyisellä tasolla seuraavat 15 vuotta ja olisi vuoden 2039 lopussa 60. Tämän jälkeen huoltosuhde lähtisi nousuun ja olisi 72 vuoden 2070 lopussa.

Nykyisen tasoinen nettomaahanmuutto lykkää väestöllisen huoltosuhteen nousua, mutta ei estä sitä kokonaan. Matalan syntyvyyden seuraukset ikärakenteelle tulisivat nykyisellä väestökehitykselläkin eteen viimeistään 2060-luvulla.

Alueelliset erot ovat kuitenkin suuria. Pienimmät huoltosuhteen arvot ovat suurimmilla kaupunkiseuduilla ja suurimmat asukasluvultaan pienissä ja väestöltään vanhenevissa kunnissa. Keski-Suomen maakunnassa väestöllinen huoltosuhde oli 64,4 vuonna 2024.

Äänekoskella väestöllinen huoltosuhde on Tilastokeskuksen ennusteen mukaan 81,4 vuonna 2026 ja vuonna 2045 sen ennustetaan olevan 87,7. Tämä tarkoittaa sitä, että vanhusten osuus väestöstä kasvaa merkittävästi suhteessa työikäiseen väestöön. Kunnallisveroa kertyy pääosin työssäkäyviltä, joten kunnallisverotulojen määrä tulee vähenemään ja menot kasvavat sosiaali- ja terveyspalveluissa vanhusväestön palvelutarpeen kasvaessa. Mikäli tuloja ei saada kasvatettua tai menoja hillittyä kapupungin taloudellinen tilanne heikkenee.

VÄESTÖLLINEN HUOLTOSUHDE 2024 JA ENNUSTE 2026-2045

Väestöllinen huoltosuhde	2024	2026	2030	2035	2040	2045
Äänekoski	79,8	81,4	83,8	86,6	87,1	87,7
Koko maa	61,6	61,1	60,6	60,5	59,6	60,1

(Lähde: Tilastokeskus)

2.1.4. Työllisyys

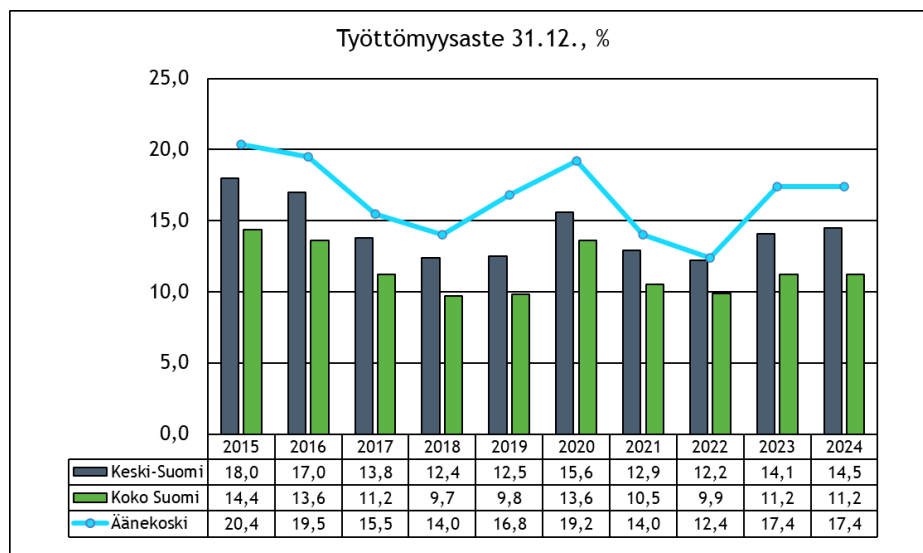
31.12.2024 tilanteen mukaan työttömyysaste Äänekoskella oli 17,4 %. Työttömistä työnhakijoista lomautettuna oli 360 henkilöä. Koko maan työttömyysaste oli vuoden 2024 lopussa 14,5 %.

Vuonna 2025 työllisyys on hieman parantunut ja viimeisen ELY:n työllisyyskatsauksen (9/2025) mukaan Äänekosken työttömyysaste oli syyskuun lopussa 13,9 % ja työttömänä oli 1 070 henkilöä. Työttömistä alle 25-vuotiaiden määrä oli syyskuun lopussa 143 ja määrä on vähentynyt 33 henkilöllä vuoden 2024 loppuun verrattuna. Yli 50-vuotiaiden työttömien määrä on puolestaan laskenut 100 henkilöllä ja pitkäaikaistyöttömiä

oli 113 henkilöä enemmän vuoden 2024 lopun tilanteeseen verrattuna. Syyskuun 2025 lopussa lomautettuna oli 61 henkilöä.

Työpaikkaomavaraisuusaste oli 108,0 % vuonna 2023 (108,5 % vuonna 2022). Työpaikkaomavaraisuus ilmaisee alueella työssäkäyvien ja alueella asuvan työllisen työvoiman määrän välisen suhteen. Jos työpaikkaomavaraisuus on yli 100, on alueen työpaikkojen lukumäärä suurempi kuin alueella asuvan työllisen työvoiman lukumäärä. Jos taas työpaikkaomavaraisuus on alle 100, on tilanne päinvastainen.

TYÖTTÖMYYSASTEEN KEHITYS 2015-2024

(Lähde: ELY/työllisyyskatsaukset)

2.1.5. Ympäristö ja ilmasto

Äänekosken kaupungille on laadittu kattava ympäristö- ja ilmasto-ohjelma vuosille 2022-2028. Kaupunginvaltuusto hyväksyi ohjelman kokouksessaan 13.6.2022. Kaupungin ympäristö- ja ilmasto-ohjelma on ensimmäinen koko organisaation kattava ohjeistus, joka tuo ympäristö- ja ilmastotähtäimet strategiselle tasolle. Ohjelman avulla luodaan yhtenäistä perustaa Äänekosken kaupungin ilmastojohtamiselle ja luonnon monimuotoisuuden suojelulle sekä näiden ohjaus- ja kehittämistoimenpiteille. Ohjelman tarkoituksena on vastata systemaattisen ympäristö- ja ilmastotyön tarpeeseen Äänekoskella ja se määrittää kaupungin roolia kestävässä kehittäjänä ja toimijana. Ympäristö- ja ilmasto-ohjelmaa ollaan päivittämässä vuoden 2026 aikana.

Ympäristö- ja ilmasto-ohjelma toimii koko kaupunkikonsernia koskevana ohjeistuksena tavoitteineen, mittareineen ja toimintasuunnitelmineen. Ohjelma koskee kaupunkiorganisaatiota ja kaupungin määräysvallassa olevia yhteisöjä ja säätiöitä. Ohjelman toimintamallien on tarkoitus olla osa kaikkea kaupungin toimintaa, kuten päätöksentekoa, hankintoja, maankäyttöä ja rakentamista, energiankulutusta ja -tuotantoa sekä liikkumista ja palvelujen kehittämistä.

Äänekosken kaupunki on mukana kuntien energiasopimuksessa ja liittynyt Keski-Suomessa Hinku-verkostoon. Vuonna 2026 Hinkutyöryhmälle on varattu 20 000 euroa. Hinku-työryhmässä on edustettuna ilmastotyön kannalta tärkeät hallinnonalat, asiantuntijat ja sidosryhmät. Työryhmän tavoitteena on aktiivisesti vähentää kaupungin eri hallinnonalojen ja tytäryhtiöiden sekä asukkaiden ja alueen yritysten toiminnasta aiheutuvia kasvihuonekaasupäästöjä kaupungin strategian mukaisesti. Työryhmä valmistelee esitykset suunnitelluista toiminnoista sekä laatii vuosittain suunnitelman päästöjä vähentävistä investoinneista. Hinku-työryhmä toteuttaa budjetillaan hyvin konkreettisia toimia. Kahden viime vuoden aikana on mm. hankittu pyöräkatos ja -telineitä, kierrätysastioita kaupunkiorganisaation eri toimipisteisiin, ruokahävikkipöytä yhtenäiskouluihin ja lukioon, sekä niittysiemenien hankinta ja niittyinfon järjestäminen asukkaille.

2.2. Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys

2.2.1. Yleinen talouskehitys

Näkymät ovat varovaisen myönteiset, vaikka epävarmuus leijuu yhä maailmantalouden yllä. Euroopassa talouskasvu elpyy inflaation hidastuessa ja mittavien investointien tukemana. Yhdysvaltojen näkymät ovat heikommalla epävarmassa ympäristössä. Kiinassa pyritään kohentamaan kotimaista kulusta ja uudelleensuuntaamaan vientiä. Maailman tavarakaupan kasvua hidastaa Yhdysvaltojen tullipolitiikka, mutta kasvu elpyy etenkin nousevien talouksien vetämänä.

Yhdysvaltojen aiheuttamat kaupan jännitteet vaikuttavat monella tavalla maailmantalouden näkyisiin. Vaikka epävarmuus tulleista on osin vähentynyt saavutettujen sopimusten myötä, se ei ole kokonaan hävinnyt. Yhdysvaltojen asettamat tullit haittaavat maailman tavarakauppaa ja aiheuttavat kustannusten nousua yrityksille ja hintojen nousua kuluttajille. Samaan aikaan geopolittiset jännitteet aiheuttavat levottomuutta, joskin niiden markkinavaikutukset ovat viime kuukausina olleet vaihtelevia. Maailmantalous kasvaa 2,9 prosenttia 2025, ja kasvu kiihtyy kolmeen prosenttiin 2026 pitkälti Euroopan vetämänä.

Euroalueen kasvu on kiihtynyt loppuvuonna 2024 ja alkuvuonna 2025 reaalityulojen kasvaessa ja yksityisen kulutuksen elvyttyä. Lisäksi erityisesti eteläisen Euroopan kasvua on tukenut EU:n mittava NextGeneration EU -elvytyspaketti ja Espanjan osalta laajamittainen maahanmuutto Etelä-Amerikasta. Teollisuuden näkymät ovat aiempaa myönteisimpiä etenkin Saksan ilmoittamien suurten infrastruktuuri- ja puolustusinvestointien tukemana. Puolustusteollisuuden näkymät ovatkin kohentuneet kautta maanosan kireässä geopolittisessä tilanteesta. Vahva euro ja Yhdysvaltojen asettamat tullit vaikeuttavat kuitenkin vientiä Yhdysvaltoihin. EU-USA tulli- ja investointisopimus hälvensi epävarmuutta, joskin sopimuksen toteutuminen kaikilta osin ei ole taattu. Euroalueen kasvu elpyy 1,1 prosenttiin 2025 ja edelleen 1,3 prosenttiin 2026.

Huolimatta kauppapoliittisesta levottomuudesta ja geopolittisistä jännitteistä tilanne rahoitusmarkkinoilla on ollut suhteellisen vakaa. Energian hinnan kehitys on ollut maltillista ja monet pörssi-indeksit ovat huipputasoillaan. Yhdysvaltojen pitkien valtionlainojen korot ovat olleet hieman koholla ja uusien lainojen kysyntä on ollut aiempaa vaatimattomampaa, peilaten epävarmuutta koskien Yhdysvaltojen talouspolitiikkaa.

Maailmantalouden näkymää varjostaa etenkin epävarmuus Yhdysvaltojen talous- ja kauppapolitiikasta sekä solmittujen kauppasopimusten pitävyydestä. EU:n ja Yhdysvaltojen solmima kauppasopimus on vähentänyt epävarmuutta tullien tasosta, mutta siihen liittyvien investointi- ja puolustustoimien toteutuminen on herättänyt epäilyjä. Lisäksi nykytilanteesta ei voida pitää varmana, että Yhdysvallat pitää kiinni sopimuksesta. Yhdysvaltojen talouspolitiikkaan liittyvä epävarmuus voi kasvaa äkillisesti ja heijastua valtiolainojen korkojen nousuna. Epäluottamusta herättäisi myös hallinnon ja keskuspankin välisten jännitteiden kärjistyminen.

Positiivisena riskinä voidaan nähdä mahdollinen vakautuminen Yhdysvaltojen kauppapolitiikassa, mikä hälventäisi epävarmuutta ja lisäisi luottamusta kauppakumppaneiden piirissä. Venäjän hyökkäyssodan päättymisen näkyisi Ukrainan jälleenrakennuksen alkamisena, mikä kohentaisi talousnäkyymiä Euroopassa.

(Lähde: VM/Taloudellinen katsaus, syyskuu 2025)

2.2.2. Kansantalouden kehitys

Suomen talouden toipuminen on ollut hidasta, mutta merkkejä nopeammastakin kasvusta on. Inflaation selvä hidastuminen ja korkojen lasku ovat parantaneet kotitalouksien ostovoimaa sekä Suomessa että vientimarkkinoilla. Talouden epävarmuus on kuitenkin kotimaassa ohjannut toistaiseksi lisätuloja enemmän säästämiseen kuin kulutukseen. Investoinneissa on odotettavissa nopeampaa kasvua, sillä energiasiihtymään ja puolustukseen liittyvät hankkeet lisäävät investointeja merkittävästi lähivuosina. Suurelta osin investointeihin liittyi myös viime vuoden talouskasvun tarkentuminen tilastoissa. Odotusten ja ennakkotietojen vastaisesti Suomen talous ei enää supistunutkaan vuonna 2024, vaan kasvoi 0,4 prosenttia.

Talouskasvua hidastavat Yhdysvaltojen asettamat tullit. Talouskasvun kannalta on suotuisaa, että EU:n asettamat vastatoimet ovat jäämässä vähäisiksi ja tehdyt tullisopimukset joka tapauksessa vähentävät

epävarmuutta. Kysyntää vientimarkkinoilla tukevat Euroopan kasvavat panostukset puolustukseen ja infrastruktuuriin. Vuonna 2025 bruttokansantuote (BKT) kasvaa 1,0 prosenttia, 1,4 prosenttia vuonna 2026 ja 1,7 prosenttia vuonna 2027.

Työllisyydessä ei ole tapahtunut käännettä kasvuun alkuvuoden 2025 aikana. Tuotannon kasvun myötä työllisyystilanteen odotetaan kuitenkin paranevan ensi vuodesta lähtien. Vuositasolla työllisiä on tänä vuonna hieman viimevuotista vähemmän ja työttömiä selvästi enemmän, noin 9,4 prosenttia työvoimasta. Ensi vuonna työllisten määrä kasvaa ja työttömyys laskee 9,0 prosenttiin. Myös vuonna 2027 työllisyyden kasvu jatkuu ja työllisyysaste (20-64-vuotiaat) nousee 77,3 prosenttiin.

Heikosta työllisyystilanteesta huolimatta työvoiman määrä on kasvanut viime vuosina reippaasti ja alkuvuonna 2025 työvoiman määrä on kääntynyt uudelleen kasvuun. Työmarkkinoilla on paljon tilaa työllisyyden kasvuille. Työvoiman määrää lisäävät hallituksen työllisyystoimet ja maahanmuutto. Vaisun kysynnän takia työvoiman määrän kasvu on toistaiseksi näkynyt kuitenkin ennen muuta työttömyyden nousuna.

Inflaatio on alentunut selvästi ja hintojen nousu on myös pysymässä maltillisena. Inflaatiota on hidastanut ennen muuta energian ja omistusasumisen hintojen lasku. Kuluttajahintaindeksin mukaan hintojen nousu olisi jo lähes pysähtynyt. Tämä johtuu kuitenkin korkojen laskusta. Pohjainflaatio on reilusti yli kahden prosentin ja pitkästä aikaa nopeampaa kuin euroalueella keskimäärin, toki osin kulutusverojen korotusten takia.

Inflaation hidastumisen ja palkkojen korotusten myötä reaaliensiot ovat kääntyneet kasvuun. Kotitalouksien keskimääräisten reaalityulojen kasvua hidastavat tänä vuonna kuitenkin heikko työllisyystilanne, sosiaalietuuksien leikkaukset ja kulutusverojen korotukset. Ensi vuonna käytettävissä olevien reaalityulojen kasvu nopeutuu työllisyystilanteen parantuessa ja ansiotuloverotuksen alentuessa.

Reaalityulojen kasvusta huolimatta kulutus ei ole kasvanut. Heikko työllisyystilanne, epävarmuus ja vaatimaton luottamus talouteen ovat saaneet kotitalouden säästämään kuluttamisen sijaan ja säästämisaste on noussut. Ennusteen mukaan kulutus kasvaa tulevina vuosina tuloja nopeammin, mikä alentaa säästämisastetta vähitellen kohti pitkän aikavälin keskimääräistä tasoa.

Talouden toipuminen antaa odottaa itseään ja verotulot kehittyvät heikosti tänä vuonna. Menojen kasvu maltillistuu hidastuvan inflaation ja sopeutustoimien ansiosta, joskin korkomenot ja puolustusmenot kasvavat edelleen voimakkaasti. Julkisyhteisöjen alijäämä on tänä vuonna 4,3 prosenttia suhteessa BKT:hen. Talouden heikko suhdanne osuu kaikkein kipeimmin valtionhallintoon ja sen alijäämä on 4,2 prosenttia suhteessa BKT:hen. Valtio kantaa myös puolustusmenojen ja velanhoidtomien kasvusta aiheutuvan rasituksen.

Kevään 2025 kehysriihessä sekä syksyn 2025 budjettiriihessä päätettiin joukosta sopeutustoimia, joiden vaikutukset alkavat näkyä vuosien 2026 ja 2027 aikana. Lisäksi Työllisyysrahasto ilmoitti elokuun lopussa työttömyysvakuutusmaksujen korotuksesta vuodesta 2026 alkaen. Myös talouskasvun odotetaan kiihtyvän, mikä voimistaa verotulojen kasvua ja hillitsee sosiaaliturvamenojen kasvua. Kaiken tämän seurauksena alijäämä pienenee 3,6 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuonna 2026 ja asettuu noin 3,1 prosenttiin vuonna 2029.

Velkasuhde ottaa tänä vuonna aiemmin ennakoitua suuremman harppauksen ylöspäin lähes 87 prosenttiin syvien alijäämien ja alijäämästä riippumattomien syiden, kuten arvioitujen valtion kassan muutosten, takia. Kuluvan vuoden jälkeen velkasuhteen nopeimman nousun pitäisi olla takana. Hallituksen jo aiemmin sekä syksyn 2025 budjettiriihessä päättämien sopeutustoimien ansiosta velkasuhde vakiintuu vuonna 2027, minkä jälkeen se kääntyy uudelleen maltilliseen kasvuun. Vuonna 2029 julkinen velkasuhde ylittää 90 prosenttia.

(Lähde: VM/Taloudellinen katsaus, syksy 2025)

2.2.3. Kuntatalouden tilanne

Kuntatalouden tilanteen tarkastelu pohjautuu valtiovarainministeriön syyskuussa 2025 julkaisemaan kuntatalousohjelmaan. Syksyn 2025 kuntatalousohjelma on laadittu valtion vuoden 2026 talousarvioesityksen yhteydessä. Kuntatalousohjelman tarkoituksena on arvioida kuntatalouden tilaa sekä kuntien mahdollisuuksia

selvitä peruspalvelujen järjestämisestä valtion talousarvioesityksen mukaisella rahoituksella ja päätetyillä toimenpiteillä.

Kuntien talous heikkeni vuonna 2024 vuoden 2023 tilanteeseen nähden odotetusti. Kuntien yhteenlaskettu vuosikate heikkeni 970 milj. eurolla 3,26 mrd. euroon. Vuosikate riitti kattamaan poistot, mutta ei nettoinvestointeja. Tilikauden tulos heikkeni noin 670 milj. eurolla ollen kuitenkin 1,05 mrd. euroa positiivinen. Tuloksen vuosikatetta pienempi heikentyminen selittyy aiemmin mainituilla satunnaisilla tuotoilla. Positiivisen tuloksen ja ylijäämäläisyyden tilikauden seurauksena taseen kertyneen ylijäämän määrä kasvoi reilulla miljardilla eurolla noin 17,59 mrd. euroon. Toiminnan ja investointien rahavirta kääntyi negatiiviseksi ollen noin -400 milj. euroa. Edellisen kerran toiminnan ja investointien rahavirta on ollut negatiivinen vuonna 2019.

Kuntien lainamäärä kasvoi noin 570 milj. euroa 19,34 mrd. euroon. Kuntien lainamäärän tulkinnessa tulee kuitenkin ottaa huomioon, että osa investointihankkeista toteutetaan ja niiden rahoittamiseksi tarvittavista lainoista nostetaan kuntien tytäryhtiöissä. Tytäryhtiöiden lainat esitetään vain konsernitilinpäätöksessä, mutta ei emokunnan tilinpäätöksessä. Lisäksi kunnat ja niiden tytäryhtiöt voivat toteuttaa investointihankkeita omassa taseessa esitettävien investointien ja lainojen sijasta toimintakuluihin vaikuttavilla pitkäaikaisilla vuokrasopimuksilla.

Kuntakonsernien yhteenlaskettu tulos heikkeni edellisestä vuodesta 735 milj. eurolla 1,37 mrd. euroon. Tulokseen vaikuttivat vahvistavasti satunnaiset erät, kuten Mikkelin energiayhtiön myynti sekä Tampereen vesilaitoksen yhtiöittäminen. Sellaisten kuntakonsernien määrä, joilla on negatiivinen tilikauden tulos, kasvoi 52:sta 80:een. Yhteenlaskettu taseen kertynyt ylijäämä kasvoi 1,11 mrd. eurolla 20,81 mrd. euroon. Sellaisten kuntakonsernien määrä, joilla on taseessa kertynyttä alijäämää, kasvoi yhdellä 21:stä 22:een. Alijäämäiset kuntakonsernit olivat pääosin pieniä alle 2 000 asukkaan kuntakonserneja.

Heikko suhdannetilanne on välittynyt myös kuntatalouteen vuonna 2025, jonka verotuloennusteita on matallettu kertymätietojen perusteella vuoden edetessä. Vuosikate supistuu, mutta riittänee kattamaan poistot. Tilikauden tuloksen ennakoidaan olevan niukasti positiivinen, mutta tulosta vahvistaa osin kertaluontoinen satunnainen tuotto, jonka vaikutus ei ulotu tuleviin vuosiin. Toiminnan ja investointien rahavirta heikkenee -1,1 miljardiin euroon.

TE-uudistus lisää kuntatalouden suhdanneherkkyyttä. Työttömyyden hoitoon ja palvelujen järjestämiseen liittyvät kustannukset ovat kuluvana vuonna vähintään 200 miljoonaa euroa suuremmat kuin niihin on osoitettu valtionosuuksissa varoja. Kustannusylityksestä noin puolet aiheutuu työllisyyspalvelujen järjestämisestä ja noin puolet etuusmaksuista. Jos työllisyyden etuuskuulujen kustannukset pysyvät loppuvuoden heinäkuun tasolla, koko vuoden 2025 tasolla kulut ylittävät 100 miljoonalla eurolla valtion kompensoiman summan. Mikäli etuuskuulujen kasvu jatkuu alkuvuoden tasolla, ylitys voi olla jopa 150 miljoonaa euroa.

Kuntatalouden näkymät pysyvät heikkoina myös vuonna 2026. Keväällä 2025 saavutettu kolmevuotinen palkkasopimus kasvattaa kuntatalouden kustannuksia selvästi. Vuonna 2025 työvoimakustannukset nousevat sopimuskorotusten vuoksi noin 2,8 prosenttia, vuonna 2026 3,2 prosenttia ja vuonna 2027 nousu kiihtyy 3,9 prosenttiin.

Vaikka verotulojen odotetaan kasvavan reippaasti vuonna 2026 suhdannetilanteen kohentuessa, kuntatalouden tulojen kehitystä hidastavat valtionapuihin kohdennetut vähennykset. Lisäksi sote-kiinteistöjen vuokrasopimusten päättymisen ja uudelleenneuvottelut uhkaavat heikentää kuntien saamia vuokratuloja. Tulojen ja menojen epätasapaino syvenee, sillä vuosikatteen ei riitä kattamaan nettoinvestointeja ja toiminnan ja investointien rahavirta painuu painelaskelmassa -1,4 miljardiin euroon vuonna 2026 ja edelleen -1,5 mrd. euroon vuonna 2027. Epätasapaino helpottuu hieman vuonna 2028, kun hallitusohjelman mukainen indeksijarru peruspalvelujen valtionosuuteen ja sote-uudistuksen määräaikaisten vähennykset koskien vuoden 2023 valtionosuuksia poistuvat. Toiminnan ja investointien rahavirta jää kuitenkin vuonna 2028 noin 1,2 miljardia ja vuonna 2029 1,0 miljardia negatiiviseksi. Negatiiviset toiminnan ja investointien rahavirratt näkyvät kuntatalouden lainakannan kehityksessä, joka uhkaa kasvaa 26,5 mrd. euroon vuonna 2029.

(Lähde: VM/Kuntatalousohjelma, syyskuu 2025)

2.2.4. Valtion toimenpiteiden vaikutus kuntatalouteen

Valtionvarainministeriön syksyllä 2025 julkaistun kuntatalousohjelman mukaan hallituksen linjaamien toimenpiteiden yhteisvaikutus heikentää kuntataloutta noin 170 milj. eurolla vuonna 2026 vuoteen 2025 verrattuna. Vuoden 2026 talousarvioesityksessä kuntataloutta heikentävät erilaiset valtiontalouden sopeutus-toimet. Kun tarkastellaan pääministeri Orpon hallituksen päätösperäisten toimien vaikutuksia koko vaalikauden ajalta, nettovaikutus on yhteensä noin 200 milj. euroa kuntataloutta vahvistava vuonna 2026.

Valtio osoittaa kuntien valtionapuihin noin 5,9 mrd. euroa vuonna 2026, mikä on noin 3 prosenttia enemmän kuin vuonna 2025. Laskennalliset valtionosuudet ovat noin 4,9 mrd. euroa, kuntien verotulomenetysten korvaukset noin 0,5 mrd. euroa ja muut valtionavut noin 0,5 mrd. euroa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan valtionosuudet kunnille ovat vuonna 2026 noin 1,3 mrd. euroa, kuten tänäkin vuonna. Kuntien kotouttamistehtävien lainsäädännöllisiä velvoitteita puretaan ja määrärahaa leikataan 30 miljoonaa euroa vuoden 2027 tasolla.

Valtiovarainministeriön hallinnonala

Kunnan peruspalvelujen valtionosuus on vuonna 2026 noin 3,55 mrd. euroa. Tästä enintään 10 milj. varataan valtionosuuden harkinnanvaraiseen korotuksen maksamiseen. Valtionosuus kasvaa vuoden 2025 varsinaiseen talousarvioon verrattuna noin 185,5 milj. euroa.

Nettomääräisesti tehtävämuutokset kasvattavat valtionosuuden tasoa 69 milj. euroa vuonna 2026. Suurimmat vaikutukset ovat oppimisen ja koulunkäynnin tuen uudistuksella 53,5 milj. euroa ja perusopetuksen kolmen vuosiviikkotunnin lisäämisellä 12,0 milj. euroa. Lisäksi yksityisten opetuksen järjestäjien kotikuntakorvausten nosto 100 prosenttiin kasvattaa valtionosuuden tasoa 6,4 milj. euroa ja kotihoidontuen Norjan mallin käyttöönotto 1,2 milj. euroa.

Valtionosuuden tasossa on huomioitu tehtävien ja velvoitteiden vähennyksenä kuntien työllistämismenpiteiden kumoaminen 57 vuotta täyttäneiden työttömien työnhakijoiden osalta, 2,2 milj. euroa, ja työnhakijan palveluprosessin keventäminen 0,7 milj. euroa. Lisäksi esi- ja perusopetuksen tuen asiakirjojen vähentäminen ja työttömyysturvaan liittyvän muistutusvelvoitteen kumoaminen laskevat valtionosuuden tasoa yhteensä hieman alle yhden miljoonan euron verran.

Peruspalvelujen valtionosuudessa otetaan vuonna 2026 huomioon noin 21,8 euron määräaikainen vähennys kuntien velvoitteiden ja tehtävien purkamiseen liittyen. Valtionosuuden tasossa otetaan huomioon myös noin 167 milj. euron määräaikainen vähennys liittyen kunnilta hyvinvointialueille siirtyneiden tulojen ja kustannusten tasaukseen vuoden 2023 osalta. Lisäksi valtionosuuden tasossa otetaan huomioon vuodelle 2024 tehdyn 192 milj. euron määräaikaisen lisäyksen takaisinperintään liittyvä 64 milj. euron määräaikainen vähennys. Valtionosuuden tasossa huomioidaan vuodesta 2026 alkaen myös hallituksen päättämien kasvutoimien rahoitukseen liittyvä 75 milj. euron pysyvä valtionosuuden vähennys.

Vuonna 2026 peruspalvelujen valtionosuuden indeksikorotus on 3,5 prosenttia ja siitä aiheutuva valtionosuuden lisäys noin 111,1 milj. euroa. Hallitusohjelman mukaisesti peruspalvelujen valtionosuuden indeksikorotukseen tehdään kuitenkin yhtä prosenttiyksikköä vastaava vähennys vuosina 2024–2027. Vuonna 2026 vähennys pienentää valtionosuutta 31,6 milj. euroa.

Valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon tarkistuksen valtionosuusvaikutus vuodelle 2026 on noin 127,5 milj. euroa valtionosuutta lisäävä, kun huomioidaan sote-siirtolaskelman yhteydessä kunnilta hyvinvointialueille siirretyt kustannukset ja tulot.

Valtionosuuden tasossa on edellä mainittujen muutosten lisäksi huomioitu vuodelle 2026 teknisinä lakisääteisinä muutoksina valtionosuuden laskentaan vaikuttavina tekijöitä nettomääräisesti yhteensä -13,4 milj. euroa. Merkittävin valtionosuuden tasoa nostava tekijä on asukasluvun ja laskentatekijöiden muutos, yhteensä 12,8 milj. euroa. Eniten valtionosuuden tasoa laskee perustoimeentulotuen kuntien rahoitusosuuden muutos 17,6 milj. euroa.

Vuoden 2026 peruspalvelujen valtionosuuden laskennalliset kustannukset ovat 11,7 mrd. euroa. Tästä ikärakenteen perusteella jaettavan rahoituksen osuus on noin 9,2 mrd. euroa ja muiden laskennallisten kustannusten osuus on 2,5 mrd. euroa. Kuntien omarahoitusosuus on noin 8,7 mrd. euroa eli 1549 euroa asukasta kohden. Omarahoitusosuuden jälkeen peruspalvelujen valtionosuus on 3,0 mrd. euroa. Lisäksi kunnille myönnetään valtionosuuden lisäosia yhteensä 314 milj. euroa. Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus on noin 786 milj. euroa. Tasaussisät ovat yhteensä noin 885 milj. euroa ja tasausvähennykset noin 98 milj. euroa.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuusprosentti on 25,73 vuonna 2026.

Verotulomenetysten korvaukset

Hallitusohjelman mukaisesti hallituksen veroperusteisiin tekemien muutosten verotuottovaikutus korvataan kunnille. Vuodesta 2020 lähtien korvaukset on maksettu kunnille peruspalvelujen valtionosuuden yhteydessä, mutta erilliseltä valtion talousarvion momentilta.

Verotulomenetysten korvauksiin varataan vuoden 2026 talousarviossa yhteensä 534 milj. euroa. Arvio päivittyy myöhemmin syksyllä annettavan täydentävän talousarvioesityksen yhteydessä. Momentin taso alenee nettomääräisesti yhteensä 6,5 milj. euroa.

Korvauksia kasvattavat useat veroperustemuutokset, joista euromääräisesti merkittävin on ansiotuloveroperusteiden indeksitarkistus, joka lisää korvauksia 37 milj. euroa. Työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksujen verovähennyskelpoisuuden poistaminen henkilöverotuksessa puolestaan lisää kuntien verotuloja ja vähentää veromenetysten korvauksia 35 milj. euroa.

Kiinteistöverouudistus

Hallitusohjelman mukaisesti käynnissä olevaa kiinteistöveron arvostamisuudistusta jatketaan. Hallituksen puoliväliriihen 2025 kirjauksen mukaan hallitus toteuttaa arvostamisuudistuksen siten, että uudistus on kohutuullinen kiinteistöjen omistajille. Kirjaukseen sisältyy merkintä uudistuksen portaattaisesta käyttöön otosta ja maksettavan kiinteistöveron määrän rajoituksista.

Kiinteistöverouudistuksessa päämääränä on saattaa rakennusten ja maapohjien verotusarvot vastaamaan paremmin niiden todellisia käypiä arvoja. Valtiovarainministeriössä vireillä olevan uudistuksen peruslähtökohtia on se, että tämänhetkiset verotusarvot perustuvat pitkälti vanhentuneisiin verotusarvon määräytymisperusteisiin, eivätkä ne kuvaa riittävän hyvin rakennusten ja maa-alueiden hintaeroja.

Lisäksi uudistuksen tavoitteena on aikaisempaa selkeämpi ja läpinäkyvämpi arvostamisjärjestelmä, joka on myös mahdollista pitää aiempaa tehokkaammin ajantasaisena.

Tarkoituksena ei ole vaikuttaa kiinteistöverotuksen tasoon. Tämän takia veroprosenttien vaihteluvälejä tarkistettaisiin uudistuksen yhteydessä niin, että kunnat voisivat asettaa kiinteistöveroprosenttinsa siten, että verokertymä pysyy aiempien vuosien tasolla.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan valtionosuudet kunnille ovat vuonna 2026 noin 1,3 mrd. euroa. Hallinnonalan valtionavustuksista kunnille kohdistuu arviolta 191 milj. euroa.

Varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus sekä vapaa sivistystyö

Osana perusopetuksen vahvistamista perusopetuksen tuntijakoon lisätään kolme vuosiviikkotuntia 1.8.2025 alkaen siten, että äidinkielen osoitetaan kaksi vuosiviikkotuntia ja matematiikkaan yksi vuosiviikkotunti. Hallitus uudistaa esi- ja perusopetuksen tuen 1.8.2025 alkaen. Toimenpiteestä johtuen kunnan peruspalvelujen valtionosuutta lisätään noin 53,5 milj. euroa vuonna 2026. Toimenpiteen kokonaisvaikutus valtionosuuteen on 91,7 milj. euroa.

Valmistavan opetuksen lisäopetukseen kohdennetaan 20,3 milj. euroa valtionosuutta vuodesta 2026 alkaen, ja se kohdentuu valmistavan opetuksen lisäopetuksen järjestäjille. Rahoitus kohdistuu pääasiassa kuntiin.

Aamu- ja iltapäivätoiminnan valtionrahoitusta vähennetään 7 milj. eurolla vuodesta 2026 alkaen. Säästö kompensoidaan kunnille korottamalla aamu- ja iltapäivätoiminnan asiakasmaksurajoja.

Ammatillinen koulutus ja lukiokoulutus

Toisen asteen opiskelijoiden oikeutta oppimisen tukeen ja erityisopetukseen vahvistetaan ja tuen jatkuvuus perusopetuksesta toiselle asteelle turvataan. Uudistus tuli voimaan lukiokoulutuksessa 1.8.2025 ja tulee voimaan ammatillisessa koulutuksessa 1.8.2026.

Ammatillisen koulutuksen rahoitusperusteet uudistetaan ja toiminnanohjauksen kehittämiseksi käynnistetään kahdeksanvuotinen kokeilu. Uudistukset toteutetaan kustannusneutraalisti. Uusia rahoitusperusteita sovelletaan ensimmäistä kertaa vuoden 2026 rahoituksesta päätettäessä. Toiminnanohjauksen ja rahoitusperusteiden uudistuksilla luodaan koulutuksen järjestäjille kannusteet ja ohjausmekanismit, joilla koulutus-tarjonta suuntautuu nykyistä paremmin työelämän tarpeiden mukaisesti.

Englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittaminen mahdollistetaan syksystä 2028 lukien. Taito- ja taideai-neiden ylioppilaskokeella korvataan kuvataiteen, liikunnan ja musiikin lukiodiplomit syksystä 2029 lukien. Koulutuksen järjestäjien osalta uudistukset toteutetaan kustannusneutraalisti. Lisäksi vahvistetaan syrjäis-ten ja opiskelijamäärältään pienempien sekä vähemmistökielellä sijaintikunnassa opetusta järjestävien lu-kiokoulutuksen järjestäjien rahoitusta. Rahoitusperusteiden muutokset toteutetaan kustannusneutraalisti, ja niitä sovelletaan ensimmäistä kertaa vuoden 2026 rahoituksesta päätettäessä.

EU- ja ETA-valtioiden ulkopuolelta opiskelijan oleskeluluvalla saapuville toisen asteen koulutuksen opiskeli-joille otetaan käyttöön lukuvuosimaksut 1.8.2026 alkaen. Lukuvuosimaksuvelvollisten opiskelijoiden koulu-tusta ei rahoiteta jatkossa valtionosuusrahoituksella. Tämän takia koulutuksen järjestäjille myönnettävää rahoitusta vähennetään yhteensä 12 milj. euroa vuonna 2026 ja 18 milj. euroa vuodesta 2027 lukien, mistä ammatilliseen koulutukseen kohdistetaan 10 milj. euroa vuonna 2026 ja 15 milj. euroa vuodesta 2027 lukien ja lukiokoulutukseen 2 milj. euroa vuonna 2026 ja 3 milj. euroa vuodesta 2027 lukien. Toisen asteen koulu-tuksen kokonaisvähennyksestä arvioidaan noin 75 prosenttia kohdistuvan kuntapohjaisille koulutuksen jär-jestäjille.

Aiemmin päätetyn mukaisesti ammatillisen koulutuksen valtionosuusrahoitus vähenee edelleen 5 milj. eu-rolla sekä ammatillisen ja lukiokoulutuksen hankerahoitus 1 milj. eurolla korvaavina säästötoimina sen vuoksi, että toisen asteen koulutuksen oppimateriaalien maksuttomuuden rajausta ei toteutettu.

Taide ja kulttuuri

Vuoden 2025 talousarvioon verrattuna taiteeseen ja kulttuuriin kohdistetaan 1,6 milj. euron lisäsäästö, joka kohdistuu kulttuuritilojen investointiavustuksiin. Toimet kohdistuvat jossain määrin myös kuntiin.

Liikuntatoimi ja nuorisotyö

Lasten ja nuorten harrastustoiminnan (Harrastamisen Suomen malli) rahoituksen nykyiseen määrärahasoon 14,4 milj. euroa, ehdotetaan pysyvää 5 milj. euron korotusta. Harrastamisen Suomen mallin rahoitus jaetaan valtionavustuksina kunnille, jotka vastaavat mallin toteutuksesta oman kuntansa lasten ja nuorten toiveiden mukaan. Tavoitteena on, että jokaisella lapsella ja nuorella olisi mahdollisuus mielekkääseen ja maksutto-maan harrastukseen koulupäivän yhteydessä.

Liikuntapaikkarakentamisen avustuksia vähennetään valtiontalouden sopeutustoimien vuoksi 2,4 milj. euroa vuonna 2026 ja kokonaismäärärahasoksi ehdotetaan 15,3 milj. euroa, mistä yli puolet arvioidaan kohdis-tuvan kuntiin. Hallituksen urheilun suur tapahtumiin kohdentamasta 0,85 milj. euron määrärahalisäyksestä arvioidaan kuntatalouteen kohdentuvan 0,35 milj. euroa.

Liikenne- ja viestintäministeriö

Valtio tukee vuosittain suurten ja keskisuurten kaupunkiseutujen joukkoliikennettä. Vuonna 2026 suurten kaupunkiseutujen joukkoliikennetukeen osoitetaan 9,8 milj. euroa ja keskisuurten kaupunkiseutujen tukeen 8,1 milj. euroa. Valtio avustaa kaupunkiseutuja enintään 50 prosentilla hyväksyttävistä kustannuksista.

Suurten kaupunkiseutujen (Helsingin seudun liikennekuntayhtymä sekä Tampereen, Turun ja Oulun kaupungit) osalta valtionavustuksen edellytyksenä on, että avustus kytketään maankäyttöä, asumista ja liikennettä (MAL) koskevassa sopimuksessa sovittuihin liikenteen palvelujen kehittämistoimiin.

Keskisuurten kaupunkiseutujen liikennepalveluille voidaan myöntää valtionavustusta Jyväskylän, Kuopion ja Lahden MAL-sopimuksissa sovittujen liikenteen palvelujen kehittämistoimien osalta ja muille keskisuurille (Hämeenlinnan, Joensuun ja Porin kaupunkiseudut sekä Kotkan, Kouvolan, Lappeenrannan ja Vaasan kaupungit) edellyttäen, että ne ovat laatineet aiesopimuksen liikenteen palvelujen kehittämisestä.

Kävelyn ja pyöräilyn olosuhteiden parantaminen

Valtio ja kunnat parantavat jalankulun ja pyöräliikenteen olosuhteita katuverkolla. Valtio voi myöntää avustusta kunnille kävelyn ja pyöräilyn olosuhteista parantaviin toimenpiteisiin. Kunnan tulee osallistua hankkeen kustannuksiin vähintään yhtä suurella panostuksella. Valtio voi myöntää kunnille myös avustuksia sellaisiin infrahankkeisiin, joilla parannetaan joukkoliikenteen toimintaedellytyksiä ja edistetään sen kulkupaosuuden lisäämistä. Tällainen hanke voi olla esimerkiksi liityntäpysäköintialueen rakentaminen. Vuonna 2026 kävelyn ja pyöräilyn avustuksiin osoitetaan 3 milj. euroa.

Työ- ja elinkeinoministeriö

Hallitusohjelman mukaan työvoimapalveluiden uudistamiseksi työvoimapalveluiden lakisääteistä palveluprosessia kevennetään, jotta rajallisia resursseja voidaan käyttää tarkoituksenmukaisemmin ja asiakaslähtöisemmin. Digitalisaation mahdollisuudet hyödynnetään yksilökohtaisissa palveluissa. Palveluprosessiin liittyvien tehtävien normitusta kevennetään kahdessa vaiheessa tavoitteena vaikuttavuuden parantaminen.

Työvoimapalveluiden palveluprosessin keventämisen ensimmäistä vaihetta koskevat muutokset tulivat voimaan 1.9.2024. Muutosten arvioitiin vähentävän lakisääteiseen palveluprosessiin vaadittavaa työpanosta arviolta noin 11 henkilötyövuodella, mikä vastaa noin 660 000 euroa vuodessa.

Toisen vaiheen toteuttamiseksi työ- ja elinkeinoministeriö valmistelee eduskunnalle esityksen työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain muuttamisesta. Hallituksen esitys työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalveluiden kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi on tarkoitettu antaa eduskunnalle syysistutokaudella 2025. Esitys liittyy valtion vuoden 2026 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan pääasiassa 1.1.2026.

Toisessa vaiheessa työnhakijan palveluprosessia koskevaa sääntelyä kevennettäisiin siten, että jatkossa palveluprosessiin kuuluvien täydentävien työnhakukeskustelujen järjestäminen perustuisi vahvemmin työnhakijan palvelutarpeeseen ja niiden kaavamaisesta järjestämisestä luovuttaisiin. Samalla työnhakijaksi rekisteröityneelle henkilölle tulisi velvollisuus työnhakuprofiilin laatimiseen ja julkaisemiseen. Työvoimaviranomaisille säädettäisiin uusi lakisääteinen tehtävä laatia ja julkaista työnhakuprofiili, mikäli työnhakija ei laatisi tai julkaisi profiilia määräajassa. Muutoksien tavoitteena olisi työnhakijoiden nopeampi työllistyminen työnhakuprofiilien avulla.

Ehdotetut muutokset vähentäisivät kokonaisuudessaan työvoimaviranomaisten tehtäviä 34,3 miljoonalla eurolla, joka vastaa 572 henkilötyövuotta. Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että kunnilla ei olisi tosiallisia edellytyksiä suoriutua lakisääteisistä tehtävistään ilman, että tehtyjen selvitysten perusteella havaittu työvoimapalvelujen henkilöasiakaspalvelun resurssivaje huomiodaan tässä yhteydessä. Näin ollen ehdotetut muutokset tarkoittaisivat työvoimaviranomaisten tehtävien vähentämistä valtionosuusrahoituksesta yhteensä 1 080 000 eurolla, eli 18 henkilötyövuotta vastaavalla määrällä vuoden 2026 alusta lähtien.

Nuorten rekrytointitukikokeilu

Hallitus päätti syksyn budjettiriihessä varata 30 milj. euroa nuorten työllistymisetteleihin. Työllistymisetteleitä voivat käyttää yritykset, jotka sitoutuvat 18-29-vuotiaiden nuorten työllistämiseen vähintään puolen vuoden ajaksi, painottaen nuoria, joilla ei ole kertynyttä työhistoriaa tai koulutusta tai se on vähäistä. Työllistymisettelein myöntämisestä päättää työvoimaviranomainen.

Määrärahat jaetaan työvoimaviranomaisille valtionavustuksina. Kokeilun yksityiskohdat tarkentuvat valmistelun edetessä syksyn 2025 aikana.

Kotoutuminen

Kuntien roolia kotoutumisen edistämisestä vahvistetaan 1.1.2025 voimaan tulleen kotoutumislain mukaisesti. Kotoutumislain soveltamislain laajentumisen myötä aiheutuvat kotoutumisen edistämisen kustannukset on korvattu kunnille vuoden 2025 alusta lukien osana peruspalveluiden valtionosuusjärjestelmää.

Valtio korvaa kotoutumisen edistämisestä annetun lain mukaisesti kunnalle pakolaisten ja kotikunnan omaavien tilapäistä suojelua saavien henkilöiden vastaanotosta aiheutuvia kustannuksia laskennallisen perusteen tai todellisten kustannusten mukaan. Kuntien osuus laskennallisen korvauksen määrärahasta on noin 78 prosenttia ja hyvinvointialueiden osuus on noin 22 prosenttia. Kuntien osuus todellisten kustannusten mukaan maksettavan korvauksen määrärahasta on noin 18 prosenttia ja hyvinvointialueiden osuus on noin 82 prosenttia.

Vuonna 2025 kotoutumislain mukaisia kustannusten korvauksia arvioidaan maksettavan kunnille yhteensä noin 182,7 milj. euroa ja vuonna 2026 noin 185,4 milj. euroa. Hallituksen syksyn 2025 budjettiriihessä päätettiin, että kuntien kotouttamistehtävien lainsäädännöllisiä velvoitteita puretaan ja määrärahaa leikataan 30 miljoonaa euroa vuoden 2027 tasolla. Vuoden 2026 pakolaiskiintiö on 500 henkilöä.

Sosiaali- ja terveysministeriö

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaan hallitus toteuttaa toimeentulotuen kokonaisuudistuksen, joka vahvistaa henkilön itsenäistä selviytymistä, vähentää pitkäaikaista toimeentulotukiriippuvuutta ja selkiyttää toimeentulotuen roolia viimesijaisena harkintaa vaativana perusturvaan kuuluvana rahaetuutena.

Nykyisin kunnat rahoittavat puolet perustoimeentulotukimenoista valtion rahoittaessa loput. Toimeentulotuen kokonaisuudistuksen ehdotukset säästäisivät perustoimeentulotuen menoja noin 188 miljoonalla eurolla vuonna 2027. Tästä säästöstä puolet kohdistuisi kuntatalouteen perustoimeentulotukimenojen vähentäessä, ellei oteta huomioon ehdotettua muutosta kuntien rahoitusosuuden nostosta. Toimeentulotukilaissa tarkoitettu kunnan rahoitusosuus perustoimeentulotuen menoista toteutetaan vähentämällä kunnan valtionosuutta määrällä, joka vastaa kunnan osuutta kuntaan kohdistuvasta vuositasolla maksetusta perustoimeentulotuesta. Kansaneläkelaitos toimittaa valtiovarainministeriölle aina vuosittain tiedon edellisen vuoden aikana kuhunkin kuntaan kohdistuneesta perustoimeentulotuesta, ja tämän mukaisesti tehdään vähennys seuraavan vuoden valtionosuudesta. Näin ollen säästö perustoimeentulotuessa näkyisi kuntien taloudessa kahden vuoden viiveellä.

Työmarkkinatuen kulujen kasvusta kunnille kohdistuisi keskimäärin noin kolmannes, eli noin 49 miljoonaa euroa. Lisäksi verotulojen kasvusta kohdistuisi kunnille noin 11 miljoonaa euroa. Kuntien rahoitusvastuun korottaminen 50 prosentista 100 prosenttiin 18-24-vuotiaiden toimeentulotuesta lisäisi kuntien osuutta toimeentulotukimenoista arviolta 68 miljoonaa euroa, mikäli nuorten saama perustoimeentulotuki pysyisi nykyisellä tasollaan. Toimeentulotukimenojen lisäys korvattaisiin kunnille peruspalveluiden valtionosuusjärjestelmän kautta valtionosuuden pysyvänä lisäyksenä. Rahoitusvastuun korottamisen lisäksi kunnille ei säädetäisi muita uusia velvoitteita nuorten aikuisten työelämä- tai koulutuspalveluihin liittyen, mutta rahoitusvastuun kasvattaminen todennäköisesti ohjaisi kuntia kohdentamaan resursseja erityisesti tämän ikäluokan palveluihin. Kokonaisuudessaan uudistus olisi kuntataloutta vahvistava.

Ympäristöministeriö

Hallituksen käynnistämässä ohjelmassa pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseksi kohdennetaan rahoitusta heikoimmassa asemassa olevien suomalaisten asumisen turvaamiseen ja asunnottomuuden poistamiseen liittyviin kehittämistoimenpiteisiin hankeavustuksena. Vuodelle 2026 rahoitusta on 4,65 milj. euroa. Ohjelman rahoituksesta arviolta puolet kohdistuu kunnille.

Asumisneuvonnalla ehkäistään asumisen ongelmia, jotka voivat johtaa asunnon menettämiseen. Ensisijaisesti tavoitteena on parantaa palveluja asukkaille, joille ei ole saatavilla asumisneuvontaa lainkaan tai

riittävällä tavalla. Asumisneuvonnan määrärahaa saa käyttää asumisneuvonnan tuesta kunnille vuosina 2023-2027 annetun lain mukaisiin avustuksiin asumisneuvontapalvelun tuottamiseen, laajentamiseen ja kehittämiseen. Vuonna 2026 asumisneuvonnan kehittämiseen osoitetaan 2 milj. euroa.

(Lähde: VM/Kuntatalousohjelma, syksy 2025)

2.2.5. Verotulot

Kuntien verotulot koostuvat kunnallis-, kiinteistö-, kaivosmineraali- ja yhteisöverosta. Kunnallisveron osuuden verotuloista arvioidaan olevan keskimäärin noin 72 prosenttia, yhteisöveron noin 12 prosenttia ja kiinteistöveron noin 16 prosenttia. Kuntien verotulojen arvioidaan olevan vuonna 2025 yhteensä noin 14,1 mrd. euroa. Edelliseen vuoteen verrattuna verotulojen arvioidaan pysyvän suunnilleen vuoden 2024 tasolla. Vuonna 2026 verotulojen ennustetaan kasvavan 5,2 prosenttia.

Kunnallisvero

Kunnallisveron tuoton arvioidaan olevan vuonna 2026 noin 10,7 mrd. euroa, mikä on noin 0,6 mrd. euroa enemmän kuin vuonna 2025. Kunnallisveron tuottoon vaikuttavat kehyskaudella veropohjan kehitys sekä hallitusohjelmaan sisältyvät ja vuosien 2024 ja 2025 kehysriihissä tehdyt päätökset. Palkkatulojen osuus kunnallisveron veropohjasta on keskimäärin noin 68 prosenttia, eläkkeiden noin 24 prosenttia ja muiden tulojen, kuten esimerkiksi päivärahatalojen ja yritystulojen, osuus on noin 8 prosenttia. Tulorakenteessa on kuitenkin suuret erot kuntien välillä. Väestörakenteen ja työllisyyden kehitys vaikuttavat yksittäisten kuntien veropohjaan ja verotuottoon.

Pieni- ja keskituloisten työn verotusta kevennetään 520 miljoonalla eurolla vuonna 2026 ja lisäksi 125 milj. eurolla vuonna 2027. Lisäksi työtulovähennyksen lapsikohtaista korotusta kasvatetaan. Ylin marginaaliveroaste alennetaan noin 52 prosenttiin, ja tästä aiheutuvan verotuottomenetyksen pienentämiseksi ansiotuloverotuksen indeksitarkistus jätetään tekemättä niillä tulotasoilla, joille ylimpien marginaaliverojen alentaminen kohdistuu. Avainhenkilöiden lähdeveroa alennetaan, ja Suomeen palaaville kansalaisille otetaan käyttöön veronhuojennus. Lisäksi työn verotusta kevennetään hallitusohjelman mukaisesti vuosina 2026 ja 2027 pieni- ja keskituloisia painottaen. Kehyskaudella jatketaan hallitusohjelman mukaisten indeksitarkistusten tekemistä ansiotuloveroperusteisiin kaikilla tulotasoilla. Ansiotuloveroperusteiden indeksitarkistus sisältyy teknisenä oletuksena myös vuosien 2028 ja 2029 ennusteisiin. Nollapäästöisten työsuhteautojen verotuen voimassaoloa jatketaan vuodesta 2026 neljällä vuodella (muutos vaikuttaa myös yhteisöveron tuottoon). Verotuloja kasvattavat kehyskaudella työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksujen vähennyskelpoisuuden poistaminen, työhuonevähennyksen ja työsuhteopolkupyöräedun verovapauden poistaminen, keinokehojen osakevaihtojärjestelyjen avulla tapahtuvan osinkoverotuksen minimoimisen estäminen ja vapaaehtoisen eläkesäästämisen verotuen poisto. Lisäksi eräiden tilapäisten verotukien poistuminen kehyskaudella lisää hiekan kunnallisveron tuottoa.

Yhteisövero

Kuntien yhteisöveron tuotoksi arvioidaan 1,74 mrd. euroa vuonna 2026. Yhteisöveron maksuunpanon mukaisen kokonaistuoton arvioidaan kasvavan vuosina 2026-2029 keskimäärin noin 1,5 prosenttia vuodessa. Yhteisöveron tuoton ennustamisen lähtökohtana on viimeisimmän valmistuneen verotuksen mukainen yhteisövero, jota muutetaan arvioidun tuloskehityksen mukaisesti. Tuloskehityksen muutosta arvioidaan lähinnä kansantalouden tilinpidon toimintaylijäämän muutoksen avulla. Toimintaylijäämän arvioidaan kasvavan keskimäärin noin 3,5 prosenttia vuosina 2026-2029.

Kevään 2025 kehysriihessä tehtyjen päätösten mukaisesti yhteisöverotuloja kasvattaa vuonna 2026 työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksujen vähennysoikeuden poistaminen. Yhteisöverotuloja pienentää metsävähennyksen korottaminen. Ilmastoneutraaliin talouteen tähtääviä investointeja tuetaan vuonna 2025 myönnettävällä verohyvityksellä ja uudella vuodesta 2026 alkaen myönnettävällä verohyvityksellä. Yhteisöverokantaa alennetaan kahdella prosenttiyksiköllä 18 prosenttiin vuonna 2027. Lisäksi vertailutietotarkistusten sääntelyn kehittäminen ja työsuhteopolkupyöräedun poistaminen kasvattavat yhteisöveron tuottoa vuosina

2027 ja 2028. Yhteisöveron veroperusteisiin tehtävät muutokset kompensoidaan kunnille yhteisöveron jako-osuuksia muuttamalla, joten niiden vaikutus on kuntien rahoitusaseman näkökulmasta neutraali.

Kiinteistövero

Kiinteistöveron tuotto on noin 2,38 mrd. euroa vuonna 2026, mikä on noin 27 milj. euroa enemmän kuin vuonna 2025. Kehyskaudella veron tuoton arvioidaan kasvavan keskimäärin noin 2,3 prosentin vuosivauhtia.

Kaivosmineraalivero

Vuonna 2024 voimaan tulleen kaivosmineraaliveron tuoton arvioidaan olevan noin 33 milj. euroa vuonna 2026. Tästä kaivosten sijaintikuntien osuus olisi 60 prosenttia eli noin 20 milj. euroa. Kaivosmineraaliveron tuottoa korottavat kehyskaudella hallitusohjelman ja vuosien 2024 ja 2025 kehysriihen linjaukset, jotka korottavat kaivosveron tuoton noin 105 milj. euroon. Lisäksi muutetaan valtion ja kuntien välistä jako-osuutta siten, että sijaintikuntien osuus kaivosveron tuotosta olisi vuodesta 2027 alkaen 20 prosenttia eli noin 21 milj. euroa.

KUNTIEN VEROTULOENNUSTE 2024-2028

Kuntien verotulot, milj. euroa (*ennuste)	2024	2025*	2026*	2027*	2028*
Kunnallisvero	9 993	10 079	10 688	11 073	11 568
Yhteisövero	1 768	1 637	1 740	1 840	1 915
Kiinteistövero	2 334	2 352	2 379	2 428	2 511
Kaivosmineraalivero	19	19	20	21	21
Yhteensä	14 114	14 087	14 827	15 362	16 015
Kuntien osuus yhteisöveron tuotosta (%)	23,69	23,65	22,84	25,49	25,80

(Lähde: VM/Kuntatalousohjelma, syksy 2025)

2.2.6. Taloudellinen tilanne Äänekoskella

Kaupungin taseessa kertynyt ylijäämä oli vuoden 2024 tilinpäätöksessä 10,3 miljoonaa euroa. Vuoden 2025 alkuperäinen talousarvio on 2,2 miljoonaa euroa alijäämäinen. Viimeisimmän ennusteen perusteella vuoden 2025 talous on heikentynyt edelleen ja tulos näyttää muodostuvan 2,4 milj. euroa alijäämäiseksi.

Vuoden 2026 talousarviovalmistelun perusteella myös talousarviovuosi 2026 olisi 3,5 miljoonaa euroa alijäämäinen ja suunnitelmavuodet 2027 ja 2028 olisivat myös alijäämäisiä. Talouden heikentymiseen on vaikuttanut erityisesti heikentynyt verotulojen kehitys ja laskeneet valtionosuudet. Lisäksi kunta-alalle sovitut palkankorotukset kasvattavat toimintamenoja. Näiden lähtötietojen pohjalta esitetään kaupunginhallitukselle perustettavaksi taloudentasapainottamistyöryhmä, jonka tehtävänä on laatia tasapainottamissuunnitelma vuoden 2027 talousarvion valmistelua varten. Työryhmä selvittää ja valmistelee tarvittavat rakenteelliset muutokset kaupungin talouden kestävyys turvaamiseksi siten, että kaupungin investointikyky ja peruspalvelut turvataan pitkällä aikavälillä. Tasapainottamissuunnitelmalla tavoitellaan 1,5 miljoonan euron pysyvää säästöjä kustannusrakenteeseen. Tasapainottamissuunnitelma tulee olla valmis vuoden 2026 maaliskuun loppuun mennessä.

Heikentyneiden kunnallis- ja yhteisöverotulojen taustalla on heikko suhdanne- ja työllisyyskehitys. Lisäksi vuonna 2025 yhteisöveron jako-osuus laski 35 % vuodesta 2024 ja verotulokertymä pienenee arvion mukaan jopa 1,8 milj. euroa. Verohallinnon ennakkollisen laskelman mukaan yhteisöveron jako-osuus pienenee edelleen 22 % vuonna 2026 ja verotulokertymä on vähenemässä 0,8 milj. euroa.

Valtionosuudet ovat vähenemässä 0,8 milj. euroa vuonna 2026. Kuntien valtionosuuksiin kohdistetaan pysyvä 75 milj. euron leikkaus ja se toteutetaan vähentämällä noin kaksi prosenttia jokaisen kunnan peruspalvelujen valtionosuuden määrästä. Äänekoskella vähennyksen suuruus on noin 0,2 milj. euroa. Lisäksi peruspalvelujen valtionosuuden määrään vaikuttaa ns. sote-erät ja te-uudistus. Sote-erät vähentävät kaupungin valtionosuuksia 1,7 miljoonaa euroa vuonna 2026. Valtionosuuksia korottavia tekijöitä vuonna 2026 ovat

indeksitarkistus ja kustannustenjaon tarkistus. Toisaalta asukasluvun väheneminen ja varsinkin 0-12-vuotiaiden kuntalaisten määrän vähennys leikkaa valtionosuuksien kasvua ja kuntatasolla voi tarkoittaa myös valtionosuuksien pienentymistä korotustekijöistä huolimatta.

Kuntaliiton ennakkolaskelman mukaan Äänekosken kaupungin verotuloihin perustuva valtionosuuksien tase kasvaa 1,7 milj. euroa vuosina 2027 ja 2028. Vuoden 2026 verotuloja tasataan valtionosuuksissa vuonna 2028, joten tasauksen määrän voi ennustetaan edelleen kasvavan noin 0,9 milj. euroa vuonna 2028 vuonna 2026 heikkenevän yhteisöverotuoton johdosta.

TE-uudistus laajensi kuntien rahoitusvastuuta työttömyysetuuksista. Työllisyyskehityksellä on uudistuksen jälkeen entistä suurempi vaikutus kaupungin talouteen ja sen myötä talous on aiempaa herkempi suhdannevaihteluille.

Kaupunki ja Keski-Suomen hyvinvointialue ovat sopineet optiovuoden käyttöönotosta vuodelle 2026 sote-kiinteistöjen vuokraamisesta. Optiovuoden aikana neuvotellaan uudet sopimukset hyvinvointialueen kanssa niistä kiinteistöistä, joita hyvinvointialue tarvitsee toimintaansa. Merkittävänä riskinä on kuitenkin tunnistettu, että hyvinvointialue ei mahdollisesti vuokraa kaikkia tällä hetkellä vuokrattuna olevia kiinteistöjä. Tyhjille jääneet kiinteistöt muodostavat kaupungille merkittävän taloudellisen riskin kiinteistöjen arvojen ja ylläpitokulujen osalta. Näitä kiinteistöjä on hyvin vaikea muuttaa muuhun käyttöön tai myydä, joten lähestulkoon ainakin vanhempien kiinteistöjen osalta ainoaksi vaihtoehdoksi jää niiden purkaminen.

Äänekosken kaupungilla on käynnissä joidenkin sote-kiinteistöjen myyntiprosessi. Mikäli myynti toteutuu, sillä on merkittävä vaikutus talouteen. Kaupan kohteena olevien kiinteistöjen mahdollista myyntiä ei ole huomioitu talousarviossa.

Talousarviossa vuoden 2026 tavoitteeksi asetetaan 4,7 miljoonaa euron vuosikate, jolloin se kattaa poistoista 57,3 prosenttia. Vuosikatteen riittävyydellä suhteessa poistoihin mitaten kaupungin tulorahoitus ei ole tasapainossa vuonna 2026. Taloussuunnitelman mukaan kaupungin vuosikate ei kata poistoja myöskään vuosina 2027-2028, joten tilikauden tulos muodostuu alijäämäiseksi vuosina 2026-2028.

Lainakanta

Kaupungin lainakanta oli 65,9 miljoonaa euroa (3 716 €/asukas) vuoden 2024 tilinpäätöksessä. Lisäksi kaupungin leasingvastuut olivat 57,4 miljoonaa euroa vuoden 2024 lopussa. Lainakanta 31.12.2025 on ennusteen mukaan 67,6 miljoonaa euroa, joten lainakanta kasvaa noin 1,7 miljoonaa euroa vuonna 2025 (3 840 €/asukas). Leasingvastuiden määräksi arvioidaan noin 61 miljoonaa euroa vuoden 2025 lopussa. Taloussuunnitelman mukaan lainakanta olisi 72,0 miljoonaa euroa vuoden 2028 lopussa.

Tilikauden tulos

Vuosi 2026 on talousarvion mukaan 3,5 milj. euroa alijäämäinen. Myös taloussuunnitelmavuosien 2027-2028 talous näyttäisi toteutuvan alijäämäisinä.

TALouden KEHITYS VUOSINA 2015-2024

1 000 €	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Toimintatulot (u+s)	25 557	25 318	28 102	23 934	25 253	23 364	26 759	26 456	17 087	17 505
Toimintamenot (u+s)	-133 300	-133 950	-134 991	-134 440	-137 355	-140 629	-148 056	-158 315	-67 109	-66 379
Toimintakate	-107 707	-108 623	-106 874	-110 502	-112 060	-117 254	-121 281	-131 859	-50 022	-48 874
Verotulot	73 089	74 434	76 696	75 054	73 572	74 847	81 295	79 489	45 953	48 126
Valtionosuudet	40 389	44 484	44 660	43 160	42 963	51 751	49 850	52 253	15 594	10 139
Rahoitustulot ja -menot	1 418	2 468	1 678	1 819	1 738	1 733	1 158	338	2 248	1 649
Vuosikate	7 189	12 765	16 160	9 530	6 212	11 076	11 022	221	13 773	11 040
Poistot	-6 764	-6 988	-8 580	-8 840	-7 152	-8 599	-8 953	-8 241	-9 216	-8 286
Tilikauden yli-/alijäämä	444	5 797	7 600	610	-920	2 491	2 083	-8 006	4 571	2 685
Kertynyt yli-/alijäämä	-5 536	261	7 860	8 470	7 550	10 042	11 012	3 006	7 577	10 262
Vero-%	21,5	21,5	21,5	21,5	21,5	21,5	21,5	21,5	8,86	9,4
Lainakanta	83 050	72 004	68 288	64 572	78 224	74 135	71 257	73 312	73 168	65 924
Nettoinvestoinnit	4 846	6 264	4 815	10 754	14 716	8 393	7 818	12 359	6 037	2 610

TULOVEROPROSENTTI JA KIINTEISTÖVEROPROSENTIT 2022-2026

	2022	2023	2024	2025	2026
Tuloveroprosentti	21,5 %	8,86 %	9,4 %	9,4 %	9,4 %
Kiinteistöveroprosentti					
yleinen kiinteistövero (maa-alueet ja rakennukset eritelty 1.1.2024 alkaen)	1,10 %	1,10 %			
maa-alueet			1,30 %	1,30 %	1,30 %
rakennukset			1,30 %	1,30 %	1,30 %
vakituinen asuinrakennus	0,50 %	0,50 %	0,60 %	0,60 %	0,60 %
muut asuinrakennukset	1,10 %	1,10 %	1,20 %	1,20 %	1,20 %
yleishyödylliset yhteisöt	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %
rakentamaton asuinpaikka	1,10 %	1,10 %	1,30 %	1,30 %	1,30 %
voimalaitosrakennukset	3,10 %	3,10 %	3,10 %	3,10 %	3,10 %

2.3. Äänekosken kaupunkistrategia

Kuntalaki 37 §

1.5.2015 voimaan tulleen kuntalain (410/2015) mukaan kunnassa on oltava kuntastrategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkä aikavälin tavoitteista. Kuntastrategiassa tulee ottaa huomioon:

- kunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen
- palvelujen järjestäminen ja tuottaminen
- kunnan tehtäviä koskeissa laeissa säädetty palveluvelvoitteet
- omistajapolitiikka
- henkilöstöpolitiikka
- kunnan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet
- elinympäristön ja alueen elinvoiman kehittäminen.

Kuntastrategian tulee perustua arvioon kunnan nykytilanteesta sekä tulevista toimintaympäristön muutoksista ja niiden vaikutuksista kunnan tehtävien toteuttamiseen. Kuntastrategiassa tulee määritellä myös strategian toteutumisen arviointi ja seuranta.

Lisäksi kuntalain 110 §:ssä määritetään, että talousarvio- ja suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Äänekosken kaupunkistrategia

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt 14.3.2022 kaupunkistrategian (Äänekoski-ilmiö) vuosille 2022 - 2028. Kaupunkistrategia päivitetään uudelle valtuustokaudelle vuoden 2026 alussa. Äänekosken kaupunkistrategia on kaupungin tärkein strategiatason asiakirja (päästrategia), jossa on koottuna yhteen kaupungin kehittämisen päälinjaukset ja painopisteet lähivuosiksi sekä pitkän aikavälin strateginen suunta. Ilmiö on todellisen ajattelun ja toimintatavan muutoksen tulos. Kokeilemme rohkeasti uutta, emmekä pelkää erottua joukosta. Tähtäämme korkealle, emmekä häpeile sitä. Emme kysy miksi, vaan miksi ei?

Äänekosken aktivoitavat arvot:

- Olemme tasapuolisia ja oikeudenmukaisia
 - Kohtelemme työkavereita, asukkaita ja alueen yrityksiä tasapuolisesti. Olemme kannustavia ja rakentavia. Palvelemme päätöksillä jokaista. Olemme toiminnassamme oikeudenmukaisia ja noudatamme demokratian periaatteita.
- Toimimme kestävästi
 - Huolehdimme ympäristöstämme niin, että voimme jättää sen tuleville sukupolville parempana. Toimimme luontoa säästävästi, taloutta kehittäen, sujuvaa yhteistyötä ja aitoa äänekoskelaisuutta vahvistaen.

- Haemme aktiivisesti uusia ja innovatiivisia ratkaisuja
 - Seuraamme ympäristöä ja sen kehitystä. Kyseenalaistamme vanhoja toimintatapoja. Oivallamme ja uudistamme. Kehitämme omaa ja työyhteisömme innovatiivisuutta ja uudistumiskykyä.

Äänekoski-ilmiön missio 2028:

- Muodostamme alueen yritysten, yhteisöjen ja julkisten toimijoiden kanssa hyvän elämän alustan ja turvaverkon, jonka päälle asukkaamme voivat rakentaa itsensä näköistä elämää tänään ja huomenna.
- Hyvän elämän alusta koostuu ympäristöstä, puhtaasta luonnosta, palveluista ja sosiaalisuudesta sekä vahvoista panostuksistamme lapsiin ja nuoriin.
- Äänekoskella on tilaa kehittyä ja kehittää. Asukkailla on vapaus valita elämänsä suunta kaikkialla Äänekoskella.

Äänekoski-ilmiön visio 2028:

- Vuonna 2028 Äänekoski on tyylistään tunnettu, kokoaan vaikuttavampi kestävä kehityksen ja hyvän elämän pikkujättiläinen. Meillä kaikki tukee toimivaa arkea.
- Äänekoski toimii yritystensä tukena globaalilla pelikentällä, mutta on silti inhimillisesti läsnä. Luomme ilmiötä, joka perustuu eri toimijoiden väliseen osallistavaan yhteistyöhön ja näyttää mallia muulle Suomelle.

Äänekoski-ilmiön kolme ulottuvuutta ja tavoitetta ovat:

- Hyvä elämä
 - Meillä jokainen ottaa vastuun paremmasta huomisesta. Me toimimme alustana asukkaidemme hyvälle ja omannäköiselle elämälle sekä elinikäiselle kehittymiselle huomioiden erityisesti lapset ja nuoret.
 - Tavoitteena on, että meillä asuu Suomen tyytyväisimmät ihmiset.
- Kestävä ympäristö
 - Teemme ja tuemme kestävä kehitystä kaikessa toiminnassamme.
 - Tavoitteena on, että olemme hiilineutraali kaupunki vuonna 2030.
- Vaikuttavat elinkeinot
 - Mahdollistamme kansainvälisen biokiertoalouden ekosysteemin, älykkään liiketoiminnan ja yrittäjyyden kehittymisen. Olemme edelläkävijä lasten ja nuorten yrittäjyyskasvatuksessa.
 - Tavoitteena on, että olemme Suomen tuottavin ja vaikuttavin kaupunki asukasmäärään suhteutettuna.

Äänekoski-ilmiötä toteutetaan yhdessä kuntalaisten kanssa. Käännämme ajatustavan rohkeasti pääläelle. Emme tee päätöksiä suljettujen ovien takana, vaan tuomme toiminnan asukkaiden arkeen. Osallistamme asukkaat rohkeasti mukaan myös päätösten mukaisen toiminnan toteuttamiseen.

Edellä mainittuja kolmea ulottuvuutta mitataan valtuustoon nähden sitovilla vuosikohtaisilla mittareilla ja niille asetetuilla tavoitteilla. Tulokortit mittareineen ja tavoitteineen on esitetty tämän talousarvion kohdassa 4.3.-4.4. Strategisten tavoitteiden toteutumista seurataan osavuosisikastausten ja tilinpäätöksen yhteydessä.

Strategian toimeenpano-ohjelmat

Kaupunkistrategiaa täydentämään ja strategian toteuttamiseksi on laadittu strategian toimeenpano-ohjelmat mm. seuraavista asiakokonaisuuksista:

- elinkeino- ja kilpailukykyohjelma
- kaupunkirakennepohjelma
- kiinteistöohjelma
- hankintaohjelma

- omistajapolitiikka
- kulttuuri- ja liikuntaohjelma
- opetus- ja kasvatustoimialan palveluohjelma
- ympäristö- ja ilmasto-ohjelma
- kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma
- uusiutuvan energian strategia
- kotoutumishjelma
- hyvinvoinnin edistämisen ohjelma

2.4. Konsernin toiminta ja talous

2.4.1. Yleistä

Kaupungin konserniyhteisöistä suurimmat vaikutukset kaupungin omaan talouteen on Äänekosken Energia Oy:llä, Proavera Oy:llä sekä Ääneseudun Asunnot Oy:llä.

Konsernin muilla yhteisöjen toiminnoilla ja niissä tapahtuvilla muutoksilla ei ole ennakoitavissa kaupungin talouteen merkittäviä talousvaikutuksia.

2.4.2. Kaupungin yleiset konsernitavoitteet

1. Konserniyhteisöjen toiminnan on tuettava kaupungin strategian toteutumista ja yhtiöiden liiketoiminnan on oltava kannattavaa.
2. Toimivan riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan toteuttaminen
3. Konsernin ja kaupunginhallituksen välisen omistajaohjauksen kehittäminen edelleen
4. Konserniyhtiöiden tulee jatkaa toimenpiteitä päästöjensä ja energiankulutuksen pienentämiseksi

2.4.3. Yhtiökohtaiset tavoitteet

Ääneseudun Asunnot Oy

1. Asuntojen käyttöastetavoite yli 90 %
2. Yhtiön toiminnan on oltava taloudellisesti kannattavaa
3. Vedenkulutuksen pienentäminen
 - vedenkulutus alle 120 l/vrk/hlö
4. Rakennuskannan sopeuttaminen hallitusti kysyntää vastaavaan tilanteeseen

Äänekosken Energia Oy

1. Liikevoitto 1 700 000 euroa
2. Sähköstä tuotettu 100 % päästöttömällä tuotannolla
3. Kaukolämmöstä tuotettu 99,6 % uusiutuvalla tuotannolla
4. Tuloutustavoite 1 800 000 euroa (sisältäen osingon ja pääomalainan koron sekä takauspalkkiot)

Äänekosken Kiinteistöhoito Oy

1. Liiketoiminnan tulostavoitteena positiivinen tulos
2. Työntekijöiden sairauspoissaolot nykyisellä tasolla, kuitenkin alle 6 %
3. Toiminnasta aiheutuvien CO₂-päästöjen alentaminen
4. Omassa käytössä olevien kiinteistöjen energiankulutuksen vähentäminen
5. Strategisen kumppanuuden kehittäminen
6. Parempaa kaupunkipalvelua asukkaille

Ääneseudun Kehitys Oy

1. Erikseen määrättyjen hankkeiden hallinta

Proavera Oy

1. Kannattavuuden nosto positiiviseksi
2. Vuokrattavien tilojen käyttöaste yli 90 %
3. Epäkäytännöllisten tilojen myynti
4. Uusiutuvan energian käytön lisääminen
5. Rakennuksissa tai rakentamisessa uusiutuvien energioiden hyödyntämisen lisääminen
6. Kohtuuhintaisten tilojen mahdollistaminen

Äänekosken Asumispalvelusäätiö

1. Positiivinen liiketoiminnan tulos
2. Tarjoaa äänekoskelaisille vanhuksille kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja
3. Vuokrattavien tilojen käyttöaste vähintään 90 %
4. Kattaa vuokratuloilla kiinteistöjen hoito- ja pääomamenot

Keitele-Museo Oy

1. Positiivinen liiketoiminnan tulos

Kiinteistösaakeyhtiö Konginkankaan Säästölipas

1. Hoito- ja pääomakulujen pysyminen kiinteistöyhtiössä kohtuullisena
2. Kaupungin hallinnassa olevien tilojen käyttöasteen nostaminen

Kiinteistösaakeyhtiö Suolahden Keskusraitti

1. Tilojen käyttöasteen pitäminen korkeana ja tyhjien tilojen aktiivinen vuokraaminen
2. Energiatalouden kehittäminen, säästökohteiden kartoitus ja käytön tehostaminen
3. Rakennusten kunnon ylläpito

2.5. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa, että kunnalle ja kuntakonsernille asetetut tavoitteet saavutetaan ja että toiminta on tuloksellista. Sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa ei eriytetä muusta tavoitteiden saavuttamiseen tähtäävästä toiminnasta, vaan se on jatkuva osa päivittäistä johtamista, ohjaamista ja työn toteuttamista.

Sisäinen valvonta on osa kunnan johtamisjärjestelmää sekä kunnan johdon ja hallinnon työväline, jonka avulla arvioidaan asetettujen tavoitteiden toteutumista, toimintaprosesseja ja riskejä. Valvonnan tarkoituksena on edistää organisaation tehokasta johtamista, riskien hallintaa, toiminnan kehittämistä ja tulokellisuuden arviointia.

Äänekosken kaupunginvaltuusto on 13.10.2014 (§ 77) hyväksynyt Äänekosken kaupungin ja kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet ja määrännyt ne tulemaan voimaan 1.11.2014 alkaen.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteissa on määräykset seuraavista asioista:

- Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoite ja tarkoitus
- Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tehtävät ja vastuut

- Kokonaisvaltainen riskienhallinta ja sisäinen valvonta osana kaupungin ja kaupunkikonsernin johtamis- ja hallintojärjestelmää
- Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointi ja raportointi
- Tilivelvollisuus

Ohjeen mukaan

- **Valtuusto** päättää kaupungin ja kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista ja edellyttää, että kuntakonsernin kaikissa toiminnoissa ja kaikilla organisaation tasoilla on riittävä sisäinen valvonta ja riskienhallinta. Valtuusto hyväksyy hallintosäännön, johon on sisällytetty tarvittavat määräykset hallinnon ja talouden tarkastuksesta sekä sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta. Valtuusto arvioi toiminnan ja talouden tavoitteiden asettamisen ja määrärahojen myöntämisen yhteydessä päätösten vaikutuksia ja riskejä. Valtuusto käsittelee tilinpäätöksen hyväksymisen yhteydessä selonteot sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta sekä konsernivalvonnasta ja päättää vastuuvapauden myöntämisestä tilivelvollisille hyväksyessään tilinpäätöksen tarkastuslautakunnan valmistelun ja tilintarkastuskertomuksen perusteella.
- **Kaupunginhallituksella ja kaupunginjohtajalla** on vastuu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisesta järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta. **Kaupunginhallitus** laatii selonteot sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta sekä konsernivalvonnasta osana tilinpäätöksen toimintakertomusta. **Kaupunginjohtajalla** on vastuu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan prosessien yksityiskohtaisesta ohjeistamisesta.
- **Kaupunginhallituksen alaiset toimielimet (lautakunnat)** vastaavat omien tehtäväalueidensa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta, tuloksellisuudesta sekä niistä raportoinnista hyväksytyjen ohjeiden mukaisesti.
- **Johtavien viranhaltijoiden**, erityisesti tilivelvollisten, tehtävänä on toimeenpanna sisäisen valvonta ja riskienhallinta vastuualueellaan ja raportoida niistä hyväksytyjen ohjeiden mukaisesti sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja tuloksellisuudesta valvonnasta vastuussa olevalle toimielimelle.
- **Konserniyhteisöjen hallitukset ja toimitusjohtajat** vastaavat niiden sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja tuloksellisuudesta. Konserniyhteisöt raportoivat konsernijohtolle sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja tuloksellisuudesta sekä merkittävien riskien hallinnasta.
- **Konsernijohto (kaupunginjohtaja ja kaupunginhallitus)** vastaa konserniyhteisöjen ohjauksesta sekä niiden sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisen ja tuloksellisuuden valvonnasta (konsernivalvonta).
- **Tarkastuslautakunta** vastaa kunnan ulkoisesta valvonnasta yhdessä tilintarkastajan kanssa. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida arviointikertomuksessa, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet.
- **Tilintarkastajan** tehtävänä on tarkastaa viimeistään toukokuun loppuun mennessä kunkin tilikauden hallinnon, kirjanpidon ja tilinpäätöksen laatiminen ja antaa kertomus, jossa esitetään tarkastuksen tulokset ja esitetään, onko tilinpäätös hyväksyttävä ja voidaanko toimielimen jäsenelle ja asianomaisen toimielimen tehtäväalueen johtavalle viranhaltijalle myöntää vastuuvapaus.
- **Henkilöstö** hoitaa tehtäväkuvansa mukaiset tehtävät ja niihin liittyvät sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan menettelyt, toimii tavoitteiden ja annettujen sääntöjen mukaisesti, kehittää toimintatapoja sekä ylläpitää ja jatkuvasti kehittää ammatillista osaamistaan.

Edellä mainitun lisäksi valvontaa on ohjeistettu myös talousohjeessa. Talousohje tuli voimaan 1.11.2017.

Sisäisen valvonnan järjestäminen

Kaupungissa on käytössä menetelmä sisäisen valvonnan toimivuuden ja tilan arviointiin. Menetelmää varten on laadittu oma yhtäläinen ohjelma, johon on koottu kaikki tunnistetut sisäisen valvonnan arviointikohteet. Kohteita on tunnistettu noin 150 ja kohteet on jaettu viiteen eri pääryhmään COSO-mallin mukaisen sisäisen valvonnan viitekehyksen mukaisesti:

- valvontaympäristö
- informaatio ja kommunikaatio
- valvontatoimenpiteet
- riskienarviointi
- seuranta

Kohteet arvioidaan asteikolla 1 - 4. Yhteenvedona voidaan todeta, että sisäisen valvonnan tila on kaupungissa kohtalaisen hyvällä tasolla. Suurimmat puutteet ovat informaation ja seurannan osa-alueilla.

Arvioinnit tehdään vuosittain toimialoittain ja tulosten yhteenveto esitetään tilinpäätöskertomuksessa.

Tavoitteet vuodelle 2026

Talousarvion sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan suunnitelman laadintaprosessia kehitetään edelleen niin, että kaupungin strategiset tavoitteet ja taloudelliset mahdollisuudet kytkeytyvät kiinteämmin riskien arviointiin ja hallintakeinojen laadintaan. Riskien arviointiprosessia tuetaan riskienhallinnan työkalua kehittämällä.

2.6. Henkilöstö

2.6.1. Henkilöstömuutokset vuoden 2026 talousarviossa

Äänekosken kaupungin henkilöstöpoliittiset linjaukset ulottuvat vuoteen 2028. Henkilöstöpoliittisissa linjauksissa määritellään Äänekoski-ilmioon pohjautuvat tavoitteet henkilöstön ja työyhteisöjen hyvinvoinnin edistämiseen, osaavan työvoiman saatavuuteen (veto- ja pitovoima), osaamisen kehittämiseen sekä johtamiseen ja esihenkilötyöhön.

Tärkeimmät toimenpiteet on koottu kolmen kärkitavoitteen alle, jotka ovat

- hyvä työelämä
- kestävä työympäristö
- sujuva ja vaikuttava työ

Näitä kolmea kärkitavoitetta seurataan henkilöstöpoliittisissa linjauksissa valituilla mittareilla ja raportoinnilla, joita ovat:

- henkilöstökysely
- terveysperusteiset poissaolot
- lähtövaihtuvuus

Henkilöstökysely toteutetaan vuosittain alkuvuodesta. Kyselyn perusteella tehdään toimintasuunnitelma, jossa eri toimialat ja työyksiköt toteuttavat tuloksissa nousseihin teemoihin liittyviä kehitystoimenpiteitä, joilla kasvatamme henkilöstömme työhyvinvointia. Toimenpiteiden edistymistä seurataan ja niistä tiedotetaan koko kaupungin henkilökuntaa.

Terveysperusteisia poissaoloja pyritään vähentämään. Keskitymme ensisijaisesti ennaltaehkäisemään poissaoloja sekä lyhentämään poissaolojen kestoja. Keskeisimpiä työkaluja ovat aktiivisen tuen toimintamallin toteuttaminen, yhteistyö työterveyspalveluiden kanssa sekä hyvinvointia edistävät työntekijöiden henkilös-
töetuudet. Henkilöstöpalveluita haastaa budjetin kannalta erityisesti useimpien ennaltaehkäisevien

työterveyspalveluiden muuttuminen arvonlisäverolliseksi. Palvelusopimuksestamme tulee poistumaan lyhyt-psykoterapia 1.1.2026 alkaen.

Lisäksi verohallinto on uusimman linjausehdotuksensa mukaisesti poistamassa työsuhdepolkupyörän veroetuuden. Lakimuutoksen toteutuessa myös Äänekosken kaupunki lakkaisi myöntämästä uusia polkupyörä-etuuksia vuoden 2026 alusta alkaen. Epassi säilyy aiemmalla tasolla, työnantajan osuuden ollessa 250e/työntekijä. Epassi on Äänekosken kaupungilla kattava, sisältäen liikunnan, kulttuurin ja hyvinvointipalvelut.

Vuoden 2025 alussa Äänekosken kaupungin henkilöstömäärä on talousarvioesityksen mukaisesti kasvanut Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalueen siirtyessä liikkeen luovutuksella Äänekosken kaupungille. Kaupungin varsinainen henkilöstömäärä ei kuitenkaan ole kasvanut samassa suhteessa, sillä muita tehtäviä on vähentynyt. Tämä on osittain kysynnän vähenemisen ja osittain talouden vakauttamistoiminnan seurausta.

Lähtövaihtuvuuteen vaikuttavat sekä eläköityminen, määräaikaiset työsuhteet kuten sijaisuudet, sekä henkilöiden irtisanoutumiset. Vuodelle 2026 suunnittelemme toimintamallia lähtökyselyyn liittyen saadaksemme lisätietoa vaihtuvuuden syistä.

Henkilöstömuutokset 2026

Taloudellisesti vuosi 2026 ei näytä helpolta. Meidän tulee arvioida tarkasti, mitä tehtäviä teemme ja kuinka organisoidumme. Henkilöstösuunnitelmaa tehdään pitkäjänteisesti, mutta tarvittaessa teemme nopeitakin ratkaisuja toimintojen ja palveluiden toimivuudeksi ja laadun varmistamiseksi.

Henkilöstöön on kohdistumassa muutoksia vuodelle 2026 seuraavan esityksen mukaisesti. Osa muutoksista on enemmän teknisiä - joitakin ajan saatossa tyhjäksi jääneitä vakansseja ehdotetaan lakkautettavaksi. Emme näe lähitulevaisuudessa sellaisia muutoksia, että niitä tulisi enää tarvitsemaan ja täyttämään.

TALOUSARVIOON SISÄLTYVIEN HENKILÖSTÖRESURSSIEN MUUTOS VUODESTA 2025 VUOTEEN 2026

Toimiala	TA2024	TA2025	TA2026	Muutos	Lisätieto ja
Keskushallinto	55,5	52	49	-3	Sisäiset tehtäväsiirrot
Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalue	0	69	69	0	
Opetus ja kasvat	427,5	396,5	385,5	-11	Yhdysluokat, lapsien määrän vähentyminen, sisäiset tehtäväsiirrot
Kulttuuri ja liikunta	50,5	48,5	52,5	4	Uusia ja vakinaistettavia tehtäviä
Kaupunkirakenne ja ympäristö	57,5	56,5	57,5	1	Sisäinen tehtäväsiirto
Yhteensä	591	622,5	613,5	-9	

Henkilöstömenot

Talousarvion kohdassa 3.2.2 on esitetty henkilöstömenot vuodelle 2026.

Keskushallinto

Tehtävien muutokset 1.1.2026 (vanha tehtävä lakkaa vasemmalta ja uusi alkaa oikealta):

Henkilöstöasiantuntija	-	HR-erityisasiantuntija
Viestintäasiantuntija	-	Viestintäpäällikkö
Toimistosihiteeri	-	Järjestelmäsihteeri
Työllisyysasiantuntija	-	Määräraha- ja tiedolla johtamisen asiantuntija
Työkykykoordinaattori	-	Työkykykoordinaattori / TYM-johtaja

Tehtävien siirrot eri toimialoille 1.1.2026:

- 2 toimistosihiteeriä, joista toinen on järjestelmäsihteeri, siirtyvät keskushallinnosta opetuksen ja kasvatuksen toimialalle

- 1 toimistosihtööri siirtyy kaupunkirakenteen ja ympäristön toimialalle

Palkkaharmonisointi tasopalkkajärjestelmän käyttöönoton seurauksena Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalueen osalta 1.1.2026

Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalueen henkilöstöstä suuri osa on siirtynyt Äänekosken kaupungin palvelukseen liikkeen luovutuksen seurauksena valtiolta 1.1.2025 alkaen. Koko työllisyysalueen henkilöstö on siirtynyt tasopalkkajärjestelmään muun kaupungin KVTES ja OVTES osio G sopimusalan henkilöstön kanssa. Työllisyysalueen osalta palkkojen harmonisointitarve on kohtuullisen suuri eikä sitä voitu kattaa 1.10.2025 voimaan tulleen järjestelyerän piiristä kokonaan. Arvioitu harmonisoinnin kesto on kolmesta neljään vuotta.

Vuoden 2026 talousarvioon on lisätty tehtäväkohtaisten palkkojen harmonisointia varten sivukuluineen yhteensä 76 500 euroa. Palkat harmonisoidaan 1.1.2026 alkaen ja pääsemme maksamaan samanarvoisesta tehtävästä samanarvoisen palkan henkilöstöllemme.

Opetus- ja kasvatus

Lukion resursseja tarkastellaan alkuvuoden 2026 aikana ensi lukuvuodelle. Lisäksi toimintavuosi 2025-2026 määrittelee tuen uudistuksen vaatimat muutostarpeet henkilöstön organisoitumiseen. Alkuun arvioitu erityisluokanopettajien tarve ei näytä toteutuvan ja todennäköisesti muutamme erityisopettajien vakanssit takaisin laaja-alaisiksi viimeistään 1.8.2026, ellei perustellusta syystä joiltakin osin toimita toisin. Tuen uudistuksen vaatimat mahdolliset vakanssimuutokset tarkastellaan arviointijakson jälkeen erikseen.

Lakkautettavat tehtävät 1.8.2026 alkaen ellei toisin mainita:

- Varhaiskasvatuksen pedagoginen asiantuntija (toimi) (1.1.2026)
- Perhepalvelujohtaja (31.3.2026)
- 5 luokanopettajaa (2 Koulunmäeltä, 1 Koivistosta, Honkolasta ja Suolahdesta kustakin)
- 1 perusopetuksen ja lukion lehtori (Suolahdesta)
- 2 varhaiskasvatuksen opettajaa (Piilolan päiväkot, lakkautetaan 1.8.2026 alk.)
- 2 varhaiskasvatuksen lastenhoitajaa (Piilolan päiväkot, lakkautetaan 1.8.2026 alk.)

Perustettavat tehtävät 1.8.2026 alkaen ellei toisin mainita:

- Varhaiskasvatuksen pedagoginen asiantuntija (virka) (1.1.2026)
- Varhaiskasvatusjohtaja (1.1.2026)
- Päätoiminen tuntiopettaja 24h (kiertävä Koivisto, Honkola ja Hietama)
- Päätoiminen tuntiopettaja 16h (kiertävä Sumiainen ja Konginkangas)
- Perusopetuksen ja lukion päätoiminen tuntiopettaja (Suolahti)

Lakkautettavat, jo aiemmin täyttämättä jääneet tehtävät 1.1.2026 alkaen:

- 2 perhepäivähoitajaa
- Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja (kerhotoiminta)
- 2 varhaiskasvatuksen opettajaa (Katvela-Kellosepän päiväkot)
- 4 luokanopettajaa (2 Koulunmäeltä, 1 Suolahdesta ja 1 Sumiaisista)
- 1 perusopetuksen ja lukion lehtori (Suolahti)

Vakinaistettavat tehtävät 1.1.2026 alkaen:

- Maahanmuuttokoordinaattori
- 2 yhteisöohjaajaa (1 Koulunmäellä ja 1 Suolahdessa)

Kulttuuri- ja liikunta

Perustettavat tehtävät 1.9.2026 alkaen:

- Museoamanuenssi (Uusi kulttuurihistoriallinen museo valmistuu loppuvuonna 2026)
- Museoassistentti (Uusi kulttuurihistoriallinen museo valmistuu loppuvuonna 2026)

Vakinaistettavat tehtävät 1.1.2026 alkaen:

- Musiikkiopiston päätoiminen tuntiopettaja
- Liikunnanohjaaja

Nimikemuutokset 1.1.2026 alkaen:

- Kaikki variaatiot erilaisista kirjoitusasuista kyseisen tehtävän hoitajien osalta muutetaan muotoon ”uinninvalvoja-uimaopettaja”.

Yhteenveto

On erittäin tärkeää jatkaa henkilöstöresurssien sopeuttamista muuttuvaan toimintaympäristöön. Talousarvioon ei sisälly henkilöstön irtisanomisia. Piilolan päiväkotia lakkautetaan ja henkilöstö on jo osin siirtynyt toisiin tehtäviin ja jäljellä olevat työntekijät voivat jatkaa eläköitymistensä kautta Äänekosken kaupungin palveluksessa muissa päiväkodeissa.

Talousarvio sisältää kuitenkin muutoksia organisoitumisessa ja rakenteissa. Vähennämme päällekkäistä johtamista ja tehostamme toimintaamme jatkuvasti. Etenkin Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalueen henkilöstö on käynyt koko vuoden läpi suuria muutoksia ja toivomme vuonna 2026 toiminnan tasaantuvan ja muutosten tahdin vähentyvän.

Vuonna 2026 jatkamme henkilöstöresurssien kohdentamista oikea-aikaisesti oikeisiin paikkoihin sekä huolehdimme työhyvinvoinnista. Näin varmistamme osaltamme kaupungin asukkaille hyvät ja laadukkaat palvelut.

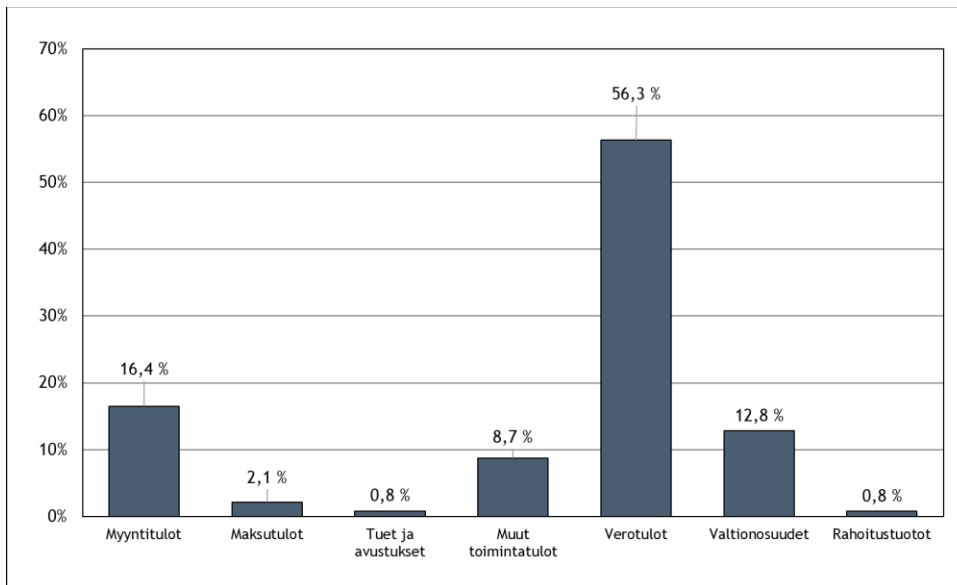
3. TULOSLASKELMA

3.1. Yleistä tuloslaskelmasta

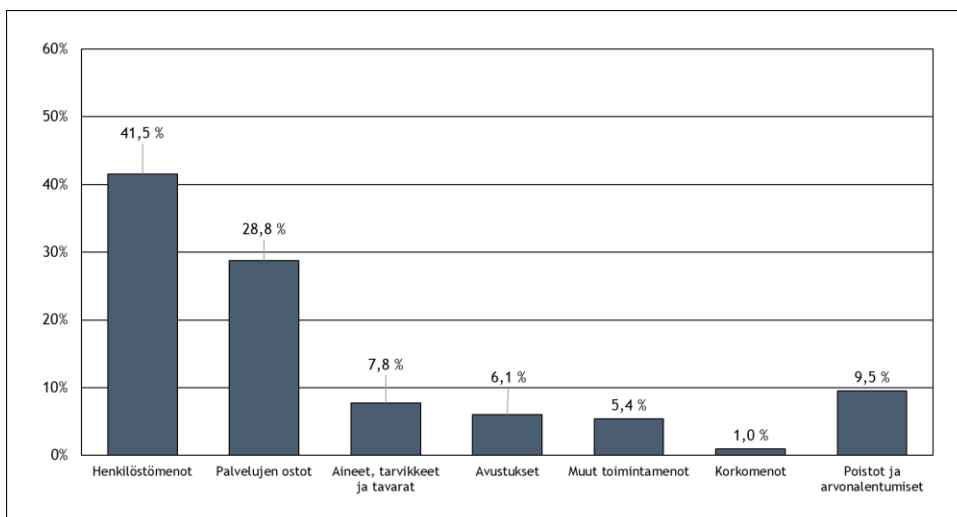
Tässä luvussa on esitetty Äänekosken kaupungin tuloslaskelma vuodelle 2026. Taloussuunnitelma vuosille 2027 - 2028 on esitetty luvussa 6

3.2. Tuloslaskelma

TULOT TULOSLASKELMASSA 2026 (%)

MENOT TULOSLASKELMASSA 2026 (%)

TULOSLASKELMA 2026, 1 000 €

TULOSLASKELMA, 1 000 €	TP 2024	TA 2025	TA 2026	Muutos -% TA2026/TA2025	Muutos € TA2026/TA2025
Toimintatulot					
Myyntitulot	5 960	13 633	13 761	0,9 %	128
Maksutulot	2 099	2 389	1 780	-25,5 %	-609
Tuet ja avustukset	1 796	710	681	-4,0 %	-29
Muut toimintatulot	7 650	7 353	7 265	-1,2 %	-89
Valmistus omaan käyttöön					
Toimintamenot					
Henkilöstömenot	-33 425	-36 087	-36 211	0,3 %	-124
Palvelujen ostot	-19 597	-24 669	-25 093	1,7 %	-424
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-6 247	-6 596	-6 783	2,8 %	-187
Avustukset	-2 531	-5 116	-5 290	3,4 %	-174
Muut toimintamenot	-4 578	-5 530	-4 689	-15,2 %	841
Toimintakate	-48 874	-53 913	-54 580	1,2 %	-667
Verotulot	48 126	48 086	47 141	-2,0 %	-946
Valtionosuudet	10 139	10 905	10 689	-2,0 %	-215
Rahoitustulot ja -menot					
Korkotulot	1 013	850	650	-23,5 %	-200
Muut rahoitustulot	1 606	1 150	1 700	47,8 %	550
Korkomenot	-925	-1 000	-850	-15,0 %	150
Muut rahoitusmenot	-45	0	0		
Vuosikate	11 040	6 078	4 750	-21,9 %	-1 328
Poistot ja arvonalentumiset	-8 369	-8 300	-8 290	-0,1 %	10
Tilikauden tulos	2 671	-2 222	-3 540	59,3 %	-1 318
Tilinpäätössiirrot	14	0	0		0
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	2 685	-2 222	-3 540	59,3 %	-1 318
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT					
	TP 2024	TA 2025	TA 2026		
Toimintatulot / Toimintamenot, %	26,37	30,88	30,08		
Vuosikate / Poistot, %	131,91	73,23	57,29		
Vuosikate, euroa / asukas	622	343	271		
Asukasmäärä 31.12. (ennuste)	17 740	17 700	17 500		

3.2.1. Toimintatulot

Toimintatulot sisältävät myynti-, maksu- ja muut toimintatulot sekä saadut tuet ja avustukset. Toimintatulojen arvioidaan laskevan vuoden 2025 alkuperäisestä talousarviosta 0,6 milj. eurolla (-3,7 %). Toimintatuloja arvioidaan kertyvän yhteensä 23,5 milj. euroa.

Myyntitulot

Myyntituloihin kirjataan tulot tavaroiden ja palveluiden myynnistä, jotka on tarkoitettu myytäväksi pääsääntöisesti tuotantokustannukset kattavaan hintaan. Myyntitulojen arvioidaan kasvavan 0,1 milj. euroa (0,9 %). Myyntituloissa kotouttamisen korvaukset kasvavat 0,2 milj. euroa ja kotikuntakorvaukset vähenevät 0,1 milj. euroa. Myyntituloihin sisältyy Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalueelle budjetoidut 7,8 milj. euron kuntien yhteistoimintakorvaukset.

Maksutulot

Maksutuloihin kirjataan asiakasmaksuja ja muita maksuja tavaroista ja palveluista, joiden hinnoittelun tarkoituksena ei ole kattaa tuotantokustannuksia kokonaisuudessaan tai joiden hinnat määritellään asiakkaan maksukyvyn mukaan. Tällaisia ovat esim. hoitopäivämaksut, lukukausimaksut, suunnittelu- ja mittaus-toimen maksut, rakennusvalvonta- ja tarkastusmaksut sekä maankäyttö- ja kehittämismaksut.

Maksutulojen arvioidaan vähenevän 0,6 milj. euroa (-25,5 %) vuoden 2025 tasosta. Merkittävin vähennys 0,5 milj. euroa aiheutuu maankäyttösopimuksista saatavien tulojen vähennyksestä.

Tuet ja avustukset

Tiliryhmään tuet ja avustukset kirjataan mm. saadut tuet ja avustukset valtiolta ja EU:lta. Tukiin ja avustuksiin on budjetoitu 0,7 milj. euroa, joka on 28 700 euroa (-4,0 %) vähemmän kuin vuoden 2025 talousarviossa. Tiliryhmässä tuet ja avustukset 0,1 milj. euron vähennys aiheutuu palkkatukien poistumisesta. Hankkeisiin saatavat tuet ja avustukset puolestaan kasvavat 0,1 milj. euroa.

Muut toimintatulot

Tiliryhmään muut toimintatulot kirjataan toimintatulot, jotka eivät kuulu yllä mainittuihin tiliryhmiin, tällaisia ovat mm. vuokratulot, pysyvien vastaavien myyntivoitot sekä kaavamuutosten luovutusvoitot.

Muihin toimintatuloihin on budjetoitu 7,3 milj. euroa, joka on 0,1 milj. euroa (-1,2 %) vähemmän kuin vuoden 2025 talousarviossa. Muissa toimintatuloissa vuokratulot vähenevät 0,24 milj. euroa. Pysyvien vastaavien myyntivoittoihin on puolestaan budjetoitu 0,15 milj. euroa enemmän kuin vuonna 2025. Kaavoitusvoittoihin on budjetoitu 0,15 milj. euroa.

3.2.2. Toimintamenot

Vuoden 2026 talousarvion toimintamenot ovat 78,1 milj. euroa. Toimintamenot kasvavat 0,1 milj. euroa (0,1 %) vuoden 2025 alkuperäiseen talousarvioon verrattuna.

Henkilöstömenot

Henkilöstömenoihin kirjataan palkat ja palkkiot sekä henkilösivukulut (mm. eläkkeet sekä sairaus-, työttömyys- ja tapaturmavakuutusmaksut).

Henkilöstömenot kasvavat yhteensä noin 0,1 milj. euroa (0,3 %) vuonna 2026. Palkat ja palkkiot kasvavat 0,2 milj. euroa (0,7 %) ja työnantajan sivukulut kasvavat 0,1 milj. euroa (0,9 %) vuoden 2025 alkuperäiseen talousarvioon verrattuna. Sivukuluihin budjetoidun Kevan tasausmaksun suuruus on 0,1 milj. euroa vähemmän kuin vuonna 2025. Työllisyysalueen palkat ja palkkiot ovat 3,2 milj. euroa ja työnantajan sivukulut 0,7 milj. euroa ja yhteensä ne kasvavat 0,9 % vuoteen 2025 verrattuna. Ilman työllisyysaluetta henkilöstömenot kasvavat 0,1 milj. euroa (0,3 %).

Henkilöstömenoihin on budjetoitu sopimusten mukaiset korotukset: yleiskorotus 2,27 % 1.8.2026 alkaen ja järjestelyerä ja palkkaohjelman mukainen korotus yhteensä 0,6 % 1.10.2026 alkaen.

Palvelujen ostot

Palvelujen ostoihin kirjataan sekä ulkoiset että sisäiset palvelujen ostot.

Palvelujen ostojen arvioidaan kasvavan 0,4 milj. euroa (1,7 %) vuoden 2025 tasosta ja ne ovat 25,1 milj. euroa. Suurimmat lisäykset ovat puhtaanapitopalvelut 0,2 milj. euroa, kiinteistönhoitopalvelut 0,1 milj. euroa sekä rahti- ja kuljetuspalvelut 0,1 milj. euroa.

Aineet, tarvikkeet ja tavarat

Aineisiin, tarvikkeisiin ja tavaroihin kirjataan mm. toimistotarvikkeet, kirjallisuus, elintarvikkeet, hoitotarvikkeet, lämmitys, sähkö, vesi, pienkalusto ja rakennusmateriaalit.

Aineisiin, tarvikkeisiin ja tavaroihin budjetoidaan 6,8 milj. euroa vuodelle 2026, mikä on 0,2 miljoonaa euroa enemmän kuin vuoden 2025 talousarviossa. Suurimmat lisäykset aiheutuvat sähkön hankinnasta 0,2 milj. euroa ja lämpökustannuksista 0,1 milj. euroa.

Avustukset

Avustuksiin kirjataan Äänekosken kaupungin vuosittain myöntämät avustukset kotitalouksille ja yhteisöille.

Vuodelle 2026 budjetoidaan kotitalouksille myönnettäviin avustuksiin 1,2 milj. euroa ja yhteisöille myönnettäviin avustuksiin 4,0 milj. euroa. Yhteensä avustuksiin budjetoidaan 5,3 miljoonaa euroa, mikä on 0,2 miljoonaa euroa enemmän kuin vuoden 2025 talousarviossa. Kasvusta 0,1 milj. euroa aiheutuu työllisyysaluen palkkatuen määrän kasvusta.

Muut toimintamenot

Muihin toimintamenoihin kirjataan mm. vuokrat, vahingonkorvaukset, edustusmenot ja jäsenmaksut.

Muihin toimintamenoihin budjetoidaan 4,7 miljoonaa euroa vuodelle 2026, mikä on 0,8 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2025 talousarviossa. Muissa toimintamenoissa leasingvuokramenot vähenevät 0,7 milj. euroa.

3.2.3. Toimintakate

Toimintakate ilmoittaa, paljonko käyttötalouden kuluista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla.

Vuoden 2026 toimintakatteen arvioidaan olevan -54,6 miljoonaa euroa, mikä on 0,7 miljoonaa euroa (1,2 %) suurempi kuin vuoden 2025 talousarviossa.

3.2.4. Verotulot

Verotuloennusteet vuosille 2026 - 2028 perustuvat Kuntaliiton syyskuussa 2025 laatimaan veroennustekehikoon. Verotulojen määräksi ennustetaan 47,1 miljoonaa euroa vuonna 2026 mikä on 0,9 miljoonaa euroa (-2,0 %) vähemmän vuoden 2025 alkuperäiseen talousarvioon verrattuna (48,1 milj. €).

Kuntaliiton viimeisimmän veroennusteen perusteella vuoden 2025 verotulokertymä on 46,1 miljoonaa euroa.

VEROTULOJEN KEHITYS 2022-2028

Verotulot (* ennuste), 1 000 €	TP2022	TP2023	TP2024	2025*	2026*	2027*	2028*
Kunnallisvero	64 654	33 160	34 011	33 500	35 415	35 895	36 900
Yhteisövero	8 620	6 024	6 621	4 465	3 580	3 539	3 709
Kiinteistövero	5 418	6 770	7 494	8 108	8 145	8 145	8 145
Verotulot yhteensä:	78 691	45 953	48 126	46 073	47 141	47 579	48 755
Muutos edelliseen vuoteen (%)	-1,2 %	-41,6 %	4,7 %	-4,3 %	2,3 %	0,9 %	2,5 %

Kunnallisvero

Äänekosken kaupungin veroprosentti vuodelle 2026 on 9,4 % eli saman verran kuin vuonna 2025. Vuoden 2026 kunnallisveron tuotoksi arvioidaan 35,4 miljoonaa euroa, mikä on 0,2 miljoonaa euroa (0,5 %) enemmän kuin vuoden 2025 alkuperäisessä talousarviossa on arvioitu. Vuoden 2025 ennustettu kertymä on 33,5 miljoonaa euroa.

Yhteisövero

Yhteisöveronsaajia ovat valtio ja kunnat. Kuntaryhmän yhteisöveron alustava jako-osuus vuodelle 2026 on 22,84 % (23,65 % vuonna 2025). Talousarviossa kaupungin vuoden 2026 yhteisöveron määräksi on arvioitu 3,6 miljoonaa euroa, joka on 1,5 miljoonaa euroa (-29,3 %) vähemmän kuin vuoden 2025 alkuperäisessä talousarviossa.

Kiinteistövero

Kiinteistöveron tuotoksi vuonna 2026 arvioidaan 8,1 miljoonaa euroa, mikä on 4,9 % enemmän kuin vuoden 2025 alkuperäisessä talousarviossa. Kiinteistöveroprosentit ovat vuonna 2026 samat kuin vuonna 2025.

3.2.5. Valtionosuudet

Äänekosken kaupungin vuoden 2026 talousarviossa peruspalvelujen valtionosuuden arvioidaan olevan Kuntaliiton syyskuun 2025 ennakkolaskelman perusteella ilman verotuloihin perustuvaa tasausta 5,7 miljoonaa euroa.

Sote-erät vähentävät valtionosuutta yhteensä 1,7 milj. euroa. Sote-eristä muutosrajoittaminen osuus on -217 371 euroa, järjestelmämuutoksen tasaus (siirtymätasaus) -5 108 euroa, jälkikäteistarkistuksesta johtuva lisäsiirtotarve -528 652 euroa vuodelta 2023, määräaikaisen vuonna 2024 tehdyn lisäyksen takaisinperintä -202 591 euroa, jälkikäteistarkistuksesta johtuva valtionosuuden pysyvä lisäsiirtotarve -1 641 147 euroa (vähennys -90 €/asukas) ja hallituksen lisäys sote-siirtolaskelmasta aiheutuvien heikennysten tasaamiseksi 893 180 euroa (lisäys 50 €/asukas). Jälkikäteistarkistuksesta johtuva pysyvä lisäsiirtotarve ja lisäys sote-siirtolaskelmasta aiheutuvien heikennysten tasaamiseksi on siirretty pysyvästi valtionosuusprosenttiin.

Vuoden 2025 alussa voimaan tullut te-uudistus lisää peruspalvelujen valtionosuutta 3,5 milj. euroa vuonna 2025 (te-rahoitus 2,2 milj. € ja työttömyysetuuksien kasvun kompensatio 1,3 milj. €). Vuonna 2026 määrän arvioidaan olevan vuoden 2025 tasossa (ei erillinen laskentatekijä).

Verotulomenetysten korvausten arvioidaan olevan 1,5 miljoonaa euroa. Hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin lisää valtionosuutta 321 016 euroa vuonna 2026. Äänekosken kaupungin HYTE-kerroin on vuoden 2026 valtionosuuslaskelman perusteella 0,56 ja väestöllä painotettu kerroin on 0,88.

Yhteensä peruspalvelujen valtionosuus sekä verotulomenetysten korvaus ovat 7,2 miljoonaa euroa eli vähennystä vuoden 2025 valtionosuuksiin on noin 0,2 miljoonaa euroa (-3,0 %).

Verotulojen tasausjärjestelmä tasaa alle valtakunnan keskiarvon olevien kuntien verokertymää. Äänekosken kaupunki saa verotulojen tasausta vuonna 2026 noin 3,5 miljoonaa euroa, eli verotulojen tasaus vähenee 0,6 miljoonaa euroa vuoteen 2025 verrattuna.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaisen rahoituksen euromääräisesti merkittävin osa on koulutuksen ylläpitäjille myönnettävä yksikköhintarahoitus lukiokoulutukseen ja ammatilliseen koulutukseen. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää perusopetukseen oppilaskohtaista lisärahoitusta (mm. maahanmuuttajien perusopetukseen valmistava opetus) ja rahoituksen muuhun opetus- ja kulttuuritoimintaan (mm. kansalaisopistot, musiikkioppilaitokset, teatterit, liikunta ja nuorisotyö). Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksien määräksi on arvioitu -20 798 euroa vuonna 2026.

Vuoden 2026 arvioidut valtionosuudet ovat yhteensä 10,7 miljoonaa euroa. Vuoden 2025 valtionosuuksien arvioitu kokonaismäärä on 11,5 miljoonaa euroa, joten valtionosuudet vähenevät 0,8 miljoonaa euroa (-7,1 %) vuodesta 2025.

Lopulliset päätökset kuntien valtionosuuksista sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaisesta valtionosuusrahoituksesta vuodelle 2026 tehdään vuoden 2025 loppuun mennessä. Koska valtionosuuksien lopullinen määrä tiedetään vasta vuodenvaihteessa, mahdolliset muutokset käsitellään talousarviomuutoksena vuonna 2026.

VALTIONOSUUDET 2022-2026

Valtionosuudet, 1 000 €	TP2022	TP2023	TP2024	TPE2025	TA2026	Muutos (1 000 €)	Muutos -%
Peruspalvelujen valtionosuus	36 605	10 911	2 832	5 947	5 729	-218	-3,7 %
Verotuloihin perustuva valtionosuusien taseus	6 567	2 638	5 160	4 064	3 469	-594	-14,6 %
Verotulomenetysten korvaus	9 918	2 982	2 934	1 515	1 512	-4	-0,3 %
Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet	-837	-938	-788	-21	-21	0	0,0 %
Valtionosuudet yhteensä	52 253	15 594	10 139	11 505	10 689	-816	-7,1 %

3.2.6. Rahoitustulot ja -menot

Korkotulot

Korkotulojen osuus vuoden 2026 talousarvioon suunnitellaan 0,7 miljoonaan euroon. Korkotulot ovat 0,2 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuoden 2025 talousarviossa.

Muut rahoitustulot

Muihin rahoitustuloihin kirjataan mm. osinkotulot, korvaukset jäännöspääomasta, verotilitysten korot ja viivästyskorkotulot.

Muihin rahoitustuloihin budjetoidaan 1,7 miljoonaa euroa vuodelle 2026, mikä on 0,6 miljoonaa euroa enemmän kuin vuoden 2025 talousarviossa.

Korkomenot

Korkomenoiksi vuodelle 2026 budjetoidaan 0,9 miljoonaa euroa, mikä on 0,2 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuoden 2025 talousarviossa.

Muut rahoitusmenot

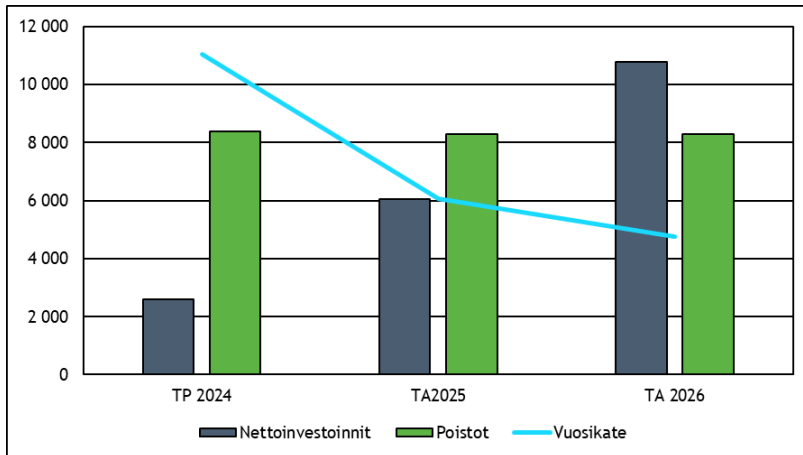
Muihin rahoitusmenoihin kirjataan mm. maksetut viivästyskorot. Muihin rahoitusmenoihin ei budjetoida määrärahaa vuodelle 2026.

3.2.7. Vuosikate

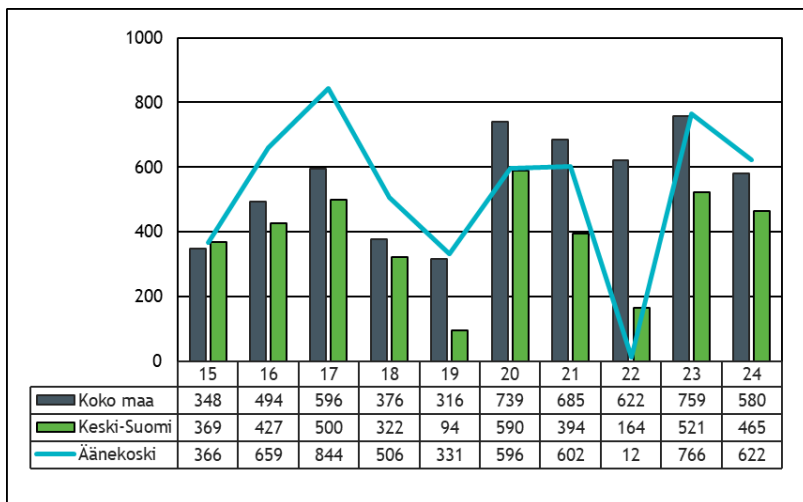
Vuosikate on kunnan kokonaistulorahoitusta kuvaava välitulos, jota tulee arvioida sekä tuloksen muodostumisen, että rahoituksen riittävyyden kannalta. Tuloslaskelmassa vuosikatteen on katettava poistot eli pitkävaikutteisten tuotannontekijöiden käytöstä aiheutuneet kustannukset. Rahoituslaskelmassa vuosikatteen riittävyys arvioidaan ensisijaisesti investointien ja lainanlyhennysten suhteen.

Vuonna 2026 vuosikatteen ennustetaan olevan 4,7 miljoonaa euroa. Suunnitelman mukaan vuosikate kattaa poistoista 57,29 %.

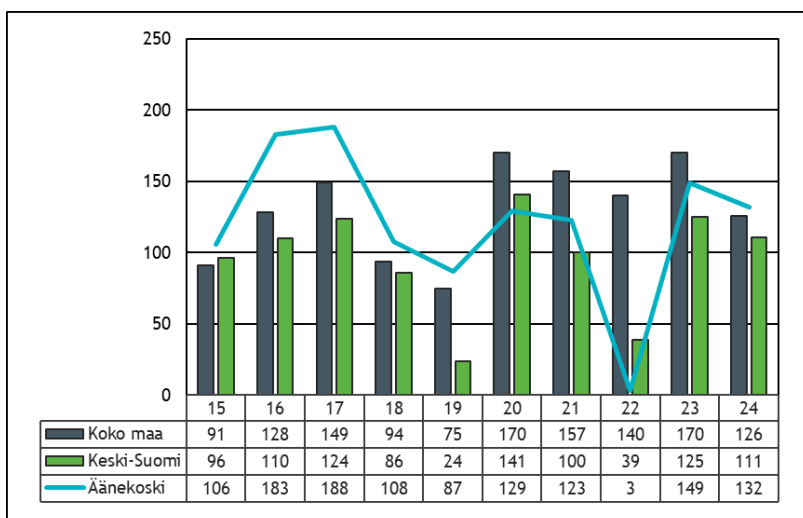
VUOSIKATTEEN KEHITYS VERRATTUNA NETTOINVESTOINTEIHIN JA POISTOIHIN, 1 000 €

VUOSIKATTEEN KEHITYS €/AS, 2015 - 2024

VUOSIKATE %:A POISTOISTA KEHITYS 2015-2024

3.2.8. Poistot

Poisto tarkoittaa pitkävaikutteisen tuotannontekijän hankintamenon kirjaamista kuluiksi vaikutusaikanaan. Poistoaika ja poistoerät määritellään tuotannontekijän taloudellisen pitoajan mukaan. Poistoja tehdään tilikausittain ja poistot kirjataan kirjanpitoon.

Vuodelle 2026 suunnitelman mukaiset poistot ovat 8,3 miljoonaa euroa, eli yhtä paljon kuin vuoden 2025 talousarviossa. Lisäpoistoihin ei budjetoida määrärahaa vuodelle 2026.

3.2.9. Tilikauden tulos

Tilikauden tulos on tilikaudelle jaksettujen tulojen ja menojen erotus, joka lisää tai vähentää kunnan vapaaehtoisia varauksia tai omaa pääomaa. Tilikauden tuloksen jälkeen esitetään poistoeron, vapaaehtoisten varausten ja rahastojen muutokset. Vapaaehtoisten varausten ja rahastojen lisäyksiä voi pääsääntöisesti tehdä enintään tuloslaskelman tilikauden tuloksen osoittaman ylijäämän verran. Talousarviossa tuloksen käsittelyerät ovat ohjeellisia, lopullisesti niistä päätetään tilinpäätöksen vahvistamisen yhteydessä.

Vuoden 2026 tilikauden tulokseksi ennakoidaan 3,5 miljoonaa euroa alijäämää.

Kun huomioidaan vuoden 2024 tilinpäätöksessä kertynyt ylijäämä (10,3 miljoonaa euroa) ja vuoden 2025 ennustettu tulos (alijäämää 2,4 miljoonaa euroa), on Äänekosken kaupungin kertynyt ylijäämä vuoden 2026 tilinpäätöksen jälkeen 4,4 miljoonaa euroa.

4. KÄYTTÖTALOUSOSA

4.1. Tuloslaskelma lautakunnittain

TULOSLASKELMA LAUTAKUNTATASO

TOIMINTAKATE LAUTAKUNNITTAIN 1 000 €	TP 2024	TA 2025	TA 2026	Muutos TA2026/TA2025
Tarkastuslautakunta				
Toimintatulot	0	0	0	
Toimintamenot	-46	-77	-62	-19,2 %
Toimintakate (netto)	-46	-77	-62	-19,2 %
Kaupunginhallitus				
Toimintatulot	3 630	2 778	2 141	-22,9 %
Toimintamenot	-11 910	-14 207	-13 404	-5,7 %
Toimintakate (netto)	-8 280	-11 429	-11 263	-1,5 %
Työllisyysaluelautakunta				
Toimintatulot		7 831	7 831	
Toimintamenot		-7 831	-7 831	
Toimintakate (netto)		0	0	
Opetus- ja kasvatuslautakunta				
Toimintatulot	2 879	2 080	2 135	2,6 %
Toimintamenot	-30 490	-30 125	-30 994	2,9 %
Toimintakate (netto)	-27 612	-28 044	-28 859	2,9 %
Kulttuuri- ja liikuntalautakunta				
Toimintatulot	740	639	656	2,5 %
Toimintamenot	-4 478	-4 607	-4 627	0,4 %
Toimintakate (netto)	-3 738	-3 967	-3 971	0,1 %
Kaupunkirakennelautakunta				
Toimintatulot	10 089	10 621	10 588	-0,3 %
Toimintamenot	-18 694	-20 235	-20 212	-0,1 %
Toimintakate (netto)	-8 605	-9 613	-9 624	0,1 %
Ympäristölautakunta				
Toimintatulot	167	135	135	0,0 %
Toimintamenot	-761	-918	-937	2,1 %
Toimintakate (netto)	-594	-783	-802	2,5 %
Yhteensä:				
Toimintatulot	17 505	24 085	23 486	-2,5 %
Toimintamenot	-66 379	-77 998	-78 066	0,1 %
Toimintakate (netto)	-48 874	-53 913	-54 580	1,2 %
Toimintakate	-48 874	-53 913	-54 580	1,2 %
Verotulot	48 126	48 086	47 141	-2,0 %
Valtionosuudet	10 139	10 905	10 689	-2,0 %
Rahoitustulot ja -menot				
Korkotulot	1 013	850	650	-23,5 %
Muut rahoitustulot	1 606	1 150	1 700	47,8 %
Korkomenot	-925	-1 000	-850	-15,0 %
Muut rahoitusmenot	-45	0	0	
Vuosikate	11 040	6 078	4 750	-21,9 %
Poistot ja arvonalentumiset	-8 369	-8 300	-8 290	-0,1 %
Tilikauden tulos	2 671	-2 222	-3 540	59,3 %
Tilinpäätössirrot	14	0	0	
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	2 685	-2 222	-3 540	59,3 %

Käyttötalouden toimintamenot kasvavat vuonna 2026 vuoden 2025 alkuperäisen talousarvion tasosta 0,1 % eli 0,1 miljoonaa euroa.

4.2. Yhteenveto määrärahoista sitovuustasoin

Talousarvio on valtuuston nähtä sitova vastuualueella tarkastuslautakunnan, työllisyysaluelautakunnan, opetus- ja kasvatustalautakunnan, kulttuuri- ja liikuntalautakunnan, kaupunkirakennelautakunnan ja ympäristöalautakunnan osalta. Keskushallinnon osalta talousarvion sitovuus on kaupunginhallituksen tasolla (pl. tarkastuslautakunta). Määrärahat on budjetoitu nettoperiaatteella ja ne ovat sitovia nettomääräisinä (toimintakate).

YHTEENVETO

TOIMINTAKATE SITOVUUSTASOITTAIN (1 000 €)	TP 2024	TA 2025	TA 2025	Muutos TA 2026/TA 2025	Sitovuus
Tarkastuslautakunta					
Tarkastustoiminta	-46	-77	-62	-19,2 %	sitova taso
Kaupunginhallitus	-8 280	-11 429	-11 263	-1,5 %	sitova taso
Työllisyysaluelautakunta					
Työvoimapalvelut		0	0		sitova taso
Opetus- ja kasvatustalautakunta					
Lasten, nuorten ja perheiden palvelut	-9 448	-9 795	-9 729	-0,7 %	sitova taso
Opetuspalvelut	-18 164	-18 250	-19 130	4,8 %	sitova taso
Kulttuuri- ja liikuntalautakunta					
Kulttuuri- ja liikuntapalvelut	-3 738	-3 967	-3 971	0,1 %	sitova taso
Kaupunkirakennelautakunta					
Kaupunkirakennepalvelut	-9 072	-10 370	-10 361	-0,1 %	sitova taso
Ruokapalvelut	466	756	737	-2,5 %	sitova taso
Ympäristöalautakunta					
Ympäristövalvonta	-262	-438	-420	-4,0 %	sitova taso
Ympäristöterveydenhuolto	-279	-285	-322	13,0 %	sitova taso
Maaseutuasiat	-52	-60	-60	0,0 %	sitova taso
Toimintakate	-48 874	-53 913	-54 580	1,2 %	

4.3. Tulokortit (kaupunki)

Vuosi	2026
Tulokortti	Tavoitetaso
Vaikuttavat elinkeinot	
Olemme Suomen tuottavin ja vaikuttavin kaupunki asukasmäärään suhteutettuna	
Maankäytön, tonttitarjonnan, infrarakentamisen ja toimintaedellytysten varmistaminen	
Asukastyytyväisyyskysely: Tyytyväisyys joukkoliikennepalveluihin (Lähtötaso 2,6)	2,8
Kestävä ympäristö	
Olemme hiilineutraali kaupunki 2030	
Pienennämme aktiivisesti oman toimintamme aiheuttamaa kuormitusta ympäristölle	
Kaupungin kiinteistöjen energiataloudellisuus: Sähkön kulutus (kWh / m ²)	78,0
Kaupungin kiinteistöjen energiataloudellisuus: Kaukolämmön kulutus (kWh / m ²)	148,0
Kasvihuonekaasupäästöt (Lähtötaso 87,3 kt CO ₂ e)	78,0
Mahdollistamme tehokkaan kierrättämisen ja edistämme materiaalien uudelleenkäyttöä	
Asukastyytyväisyyskysely: Tyytyväisyys kaupungin kierrätysmahdollisuuksiin (Lähtötaso 3,8)	3,9
Hyvä elämä	
Meillä asuu Suomen tyytyväisimmät ihmiset	
Vahvistamme monipuolista harrastus-, kulttuuri- ja tapahtumatoimintaa	
Asukastyytyväisyyskysely: Tyytyväisyys tapahtumatoimintaan (Lähtötaso 3,0)	3,6
Asukastyytyväisyyskysely: Tyytyväisyys kulttuuritoiminnan monipuolisuuteen (Lähtötaso 3,3)	3,6
Asukastyytyväisyyskysely: Tyytyväisyys harrastusmahdollisuuksiin (Lähtötaso 3,8)	4,0
Mahdollistamme elinikäisen kehittämisen ja rakennamme osallisuutta, jotta jokainen on osa jotakin yhteisöä	
Osallistavien tilaisuuksien lukumäärä (kyläillat, kyläparlamentti, seurafoorumi, kaavoitusiltapäivä, asiakasraadit)	15
Koulutusaste, toisen asteen suorittaneiden määrä % (Lähtötaso 72,2)	73
Avoimen korkeakouluopiskelun (korkeakoulustipendi) opintopisteiden lukumäärä	110
Kehitämme terveellistä, turvallista ja viihtyisää elinympäristöä – elävää keskustaa ja aktiivisia kyliä	
Nettomuutto (Lähtötaso -70 kpl)	-80
Hyte-kerroin (Lähtötaso 0,56)	0,58
Asukastyytyväisyyskysely: Tyytyväisyys kaupungin palveluihin (Lähtötaso 4,0)	4,1
Asukastyytyväisyyskysely: Palvelujen saatavuus (Lähtötaso 3,3)	3,6
Asukastyytyväisyyskysely: Asukkaiden viihtyvyys (Lähtötaso 3,4)	3,7

4.4. Tulokortit (toimialakohtaiset)

4.4.1. Keskushallinto (elinvoima)

Vuosi	2026
Tulokortti	Tavoitetaso
Vaikuttavat elinkeinot	
Olemme Suomen tuottavin ja vaikuttavin kaupunki asukasmäärään suhteutettuna	
Yritysten liiketoiminnan kehittämisen tukeminen	
Yritystyytyväisyyskysely, asteikko 4-10 (Lähtötaso 7,4)	7,5
Työpaikkaomavaraisuusaste (Lähtötaso 108,0 %)	108,0
Uusien yritysten houkuttelevuus sekä yrittäjyyteen kasvattaminen ja tukeminen	
Yritysten lukumäärän nettokasvu (lkm)	20
Yritysneuvonta (kontaktien lkm)	350
Työttömyysprosentti (vuoden ka)	14
Perustetut yritykset (lkm)	85
Kesäyrittäjyysseteli (myönnettyjen setelien lkm)	70

4.4.2. Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalue

Vuosi	2026
Tulokortti	Tavoitetaso
Vaikuttavat elinkeinot	
Olemme mukana mahdollistamassa työvoiman saatavuutta ja elinkeinojen kasvua	
Lisäämme työnantaja- ja oppilaitosyhteistyötä ja kehitämme rekrytoinnin tukea	
Työttömyysaste (%) (työllisyysalueen vuoden ka.)	13
Työnantajakontaktointien määrä (eri yrityksiin)	500
Kestävä ympäristö	
Olemme vastuullinen ja kestävä työlämän edistäjä	
Vähennämme rakenteellista työttömyyttä ja mahdollistamme resurssien tehokkaan käytön	
Pitkäaikaistyöttömien määrä	1500
Alle 25-vuotiaiden työttömien määrä	500
Hyvä elämä	
Alueemme asukkailla on mahdollisuus työhön, osallisuuteen ja hyvään arkeen	
Kehitämme sujuvaa ja saavutettavaa palveluympäristöä sekä vahvistamme asukkaiden osallistamista	
Asiakastyytyväisyys	3,8
Järjestettyjen asiakasraatien määrä	4

4.4.3. Opetus ja kasvatus

Vuosi	2026
Tulokortti	Tavoitetaso
Kestävä ympäristö	
Olemme hiilineutraali kaupunki 2030	
Pienennämme aktiivisesti oman toimintamme aiheuttamaa kuormitusta ympäristölle	
Ruokahävikin määrä toimialan yksiköissä yhteensä (Lähtötaso 6000 l/v)	5300
Kaikissa toimialan yksiköissä jätteiden lajittelupisteet (toteuma %)	100

4.4.4. Kulttuuri ja liikunta

Vuosi	2026
Tuloskortti	Tavoitetaso
Hyvä elämä	
Meillä asuu Suomen tyytyväisimmät ihmiset	
Vahvistamme monipuolista harrastus-, kulttuuri- ja tapahtumatoimintaa	
Uimahallien kävijämäärät	75000
Seniorikorttien määrä	500
Musiikkiopiston oppilasmäärä	350
Liikuntatilojen käyttövuorojen määrä (sisä- ja ulkotilat)	5000
Kulttuuritilojen käyttövuorojen määrä	1000
Kulttuuritilojen ja tapahtumien kävijämäärät	18000
Kulttuuritapahtumien määrä	100
Kirjastojen lainausten määrä	225000
Kirjastojen kävijämäärä	120000
Juniorikorttien määrä	150
Erytisliikunnan ryhmien määrä	50
Erytisliikunnan ryhmien käyntikertojen määrä	6000

4.4.5. Kaupunkirakenne ja ympäristö

Vuosi	2026
Tuloskortti	Tavoitetaso
Vaikuttavat elinkeinot	
Olemme Suomen tuottavin ja vaikuttavin kaupunki asukasmäärään suhteutettuna	
Maankäytön, tonttitarjonnan, infrarakentamisen ja toimintaedellytysten varmistaminen	
Erittäin huonokuntoiseksi luokitellut kadut (Lähtötaso 18,1 km)	17,0
Kestävä ympäristö	
Olemme hiilineutraali kaupunki 2030	
Suosimme kestävää rakentamista ja ekologisia materiaaleja	
Ympäristövaikutusten huomiointi kilpailutetuissa hankinnoissa (% hankinnoista)	65
Puurakentamisen osuus kaikesta rakentamisesta (%)	25
A-luokiteltujen investointien toteuttaminen energiatehokkaasti (elinkaaritarkastelu tehty/ei tehty, % toteutetuista investoinneista)	90
Mahdollistamme tehokkaan kierrättämisen ja edistämme materiaalien uudelleenkäyttöä	
Kierrätysaste (Lähtötaso 46 %)	46
Hyvä elämä	
Meillä asuu Suomen tyytyväisimmät ihmiset	
Kehitämme terveellistä, turvallista ja viihtyisää elinympäristöä – elävää keskustaa ja aktiivisia kyliä	
Strateginen kumppanuus, käyttäjäkyselyn tulos (Lähtötaso 3,7)	4,0
Asukastyytyväisyyskysely: Tyytyväisyys katujen kunnossapitoon (Lähtötaso 3,0)	3,2

4.5. Tarkastuslautakunta

Toiminta-ajatus

Kuntalain 121 § mukaan valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten. Lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla valtuutet-
tuja.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

- 1) valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- 2) arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- 3) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
- 4) huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- 5) valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;
- 6) valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Kunnanhallitus voi poiketa tarkastuslautakunnan esityksestä lautakuntaa koskeviksi hallintosäännön mää-
räyksiksi ja talousarvioksi kunnan hallintosäännön ja talousarvioesityksen yhteensovittamiseen liittyvästä
perustellusta syystä.

Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuk-
sen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhtey-
dessä. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisia pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista.

Kunnanhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aiheita.

1.1.2025 alkaen tilintarkastusyhtiönä toimii KPMG Oy Ab ja vastuullisena tilitarkastajana toimii JHT, KHT
Elina Pesonen.

TALOUSARVIO 2026

Tarkastuslautakunta (sitova taso) (1 000 €)	TP2024	TA2025	TAE2026	Muutos -% 2026/2025
Toimintatulot	0	0	0	0,0 %
Toimintamenot	-46	-77	-62	-19,2 %
Toimintakate (netto)	-46	-77	-62	-19,2 %

4.6. Kaupunginhallitus

4.6.1. Toiminta-ajatus

Kaupunginhallitus vastaa kaupungin hallinnosta ja taloudenhoidosta sekä valtuuston päätösten valmiste-
lusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta. Kaupunginhallitus valvoo kunnan etua ja, jollei johto-
säännössä toisin määrätä, edustaa kuntaa ja käyttää sen puhevaltaa.

Kaupungin keskushallinnon (kaupunginvaltuusto, kaupunginhallitus ja sen alaisuudessa toimiva keskushallinto) perustehtävä on vastata siitä, että kaupunkiyhteisöllä on selkeä visio, toimintaa ohjaavat arvot ja niiden pohjalta laaditut strategian päälinjaukset.

4.6.2. Talousarvio 2026

Kaupunginhallitus (sitova taso) (1 000 €)	TP2024	TA2025	TAE2026	Muutos -% 2026/2025
Toimintatulot	3 630	2 778	2 141	-22,9 %
Toimintamenot	-11 910	-14 207	-13 404	-5,7 %
Toimintakate (netto)	-8 280	-11 429	-11 263	-1,5 %

Kaupunginhallitus sisältää hallintopalveluiden, talous-, tietohallinto- ja liikennepalveluiden, henkilöstöpalveluiden, elinvoimayksikön, maankäytön ja muu toiminnan vastuualueet. Talousarvion sitovuus on kaupunginhallituksen tasolla.

4.6.3. Henkilöstö

	TA2024	TA2025	TA2026	Muutos	Lisätietoja
Keskushallinto	55,5	52	49	-3	Sisäiset tehtäväsiirrot

4.6.4. Hallintopalvelut

Toiminta-ajatus

Hallintopalvelut vastuualueena sisältää mm. kaupunginvaltuuston, kaupunginhallituksen, kansliatoiminnan, kunnallisverotuksen, historiikin, vuokra-asumispalveluiden, vss -toiminnan ja vaalien kustannuspaikat. Lisäksi vastuualue vastaa hankintatoimen koordinoinnista ja kilpailutuksista määräaikaikaisesti 31.10.2026 saakka.

TALOUSARVIO 2026

Hallintopalvelut (1 000 €)	TP2024	TA2025	TAE2026	Muutos -% 2026/2025
Toimintatulot	104	87	48	-44,4 %
Toimintamenot	-1 890	-1 882	-1 802	-4,3 %
Toimintakate (netto)	-1 785	-1 795	-1 753	-2,3 %

Hallintopalveluiden toimintakate pienenee 2,3 %. Tuloihin on budjetoitu tukipalvelulaskutus työllisyysalueelta (48 400 euroa). Vuonna 2026 ei ole säännönmukaisia vaaleja. Lisäksi toimialojen väliset tehtäväsiirrot vähentävät henkilöstömenoja.

4.6.5. Talous-, tietohallinto- ja liikennepalvelut

Toiminta-ajatus

Vastuualue sisältää talous- ja tietohallinnon sekä liikennepalveluiden kustannuspaikat.

Taloushallinnon kustannuspaikan toiminnan pääpaino on kaupungin taloushallintopalvelujen tuottamisessa. Keskeisimmät toiminta-alueet ovat yleisen talouskehityksen seuraaminen, kaupungin taloussuunnittelujärjestelmän kehittäminen, talousarvion ja taloussuunnitelman valmisteluprosessi, kirjanpito, talousraportoinnin tuottaminen, tilinpäätöksen ja konsernitilinpäätöksen valmistelu, maksuliikenne, kaupungin rahoitus ja riskien hallinta sekä kaupunkikonsernin kokonaistalous ja talousohjaus.

Lisäksi vastuualue vastaa liikennepalveluista sekä kaupungin keskistetyistä hankintatoimesta. Liikennepalveluiden tavoitteena on järjestää laadukkaita kuljetuspalveluita kaupungin eri toimialoille sekä kuntalaisille. Keskistetyn hankintatoimen tavoitteena on tehdä hankintaprosesseista selkeät ja avoimet, jolloin myös pienemmät yritykset pääsevät helpommin osallistumaan tarjouskilpailuihin.

TALOUSARVIO 2026

Talous-, tietohallinto- ja liikennepalvelut (1 000 €)	TP2024	TA2025	TAE2026	Muutos -% 2026/2025
Toimintatulot	94	193	174	-9,6 %
Toimintamenot	-1 631	-1 887	-1 755	-7,0 %
Toimintakate (netto)	-1 537	-1 694	-1 581	-6,7 %

Vastuualueen toimintakate pienenee 113 600 euroa (-6,7 %). Joukko- ja palveluliikenteen nettokustannukset vähenevät yhteensä 82 000 euroa. Vastuualueelle on budjetoitu talous- ja tietohallintopalveluiden laskutustulot työllisyysalueelta yhteensä 102 000 euroa (TA2025: 122 600 €).

4.6.6. Henkilöstöpalvelut

Toiminta-ajatus

Henkilöstöpalveluiden perustehtävä on henkilöstöresurssien suunnittelu, tarkoituksenmukainen kohdentaminen ja kehittäminen sekä henkilöstöstrategian mukaisten toimintakäytäntöjen edistäminen. Henkilöstöpalvelut vastuualueena sisältää palkkahallinnon, työmarkkinatoiminnan, työterveydenhuollon, työsuojelun ja muut henkilöstöpalvelut kustannuspaikat. Lisäksi vastuualue vastaa kesätyöllistämisestä.

TALOUSARVIO 2026

Henkilöstöpalvelut (1 000 €)	TP2024	TA2025	TAE2026	Muutos -% 2026/2025
Toimintatulot	195	403	379	-6,1 %
Toimintamenot	-1 044	-1 441	-1 685	16,9 %
Toimintakate (netto)	-848	-1 038	-1 306	25,8 %

Henkilöstöpalveluiden toimintakate kasvaa noin 268 000 euroa (25,8 %) vuoden 2025 alkuperäiseen talousarvioon verrattuna. Vastuualueen toimintamenojen kasvuun vaikuttaa kesätyöllistämisen siirtyminen vastuualueelle (144 300 euroa). Työterveyshuollon nettomenoihin on puolestaan budjetoitu 81 800 euron lisäys. Talousarviossa on huomioitu keskitettyjen palveluiden 153 100 euron (TA2025: 175 300 €) laskutustulot työllisyysalueelta (palkanlaskenta, HR-palvelut, työterveyshuolto ja muut henkilöstöpalvelut).

4.6.7. Elinvoimayksikkö

Toiminta-ajatus

Elinvoimavastuualueen perustehtävä on kaupunkistrategian toimeenpanosta vastaaminen elinkeino- ja aluekehittämisen sekä työllisyyspolitiikan osalta. Elinvoimavastuualue muodostuu kahdesta tulosalueesta, jotka ovat: elinkeino ja kilpailukyky sekä työllisyys. Elinvoimavastuualueen kustannuspaikat/ydintehtävät ovat hallinnossa, alue- ja elinkeinoelämänkehittämisestä, yrityspalveluista, markkinoinnissa, matkailussa, osallistamisesta ja hankehallinnassa ja -neuvonnasta sekä työllisyysalueen rahoituksesta ja työttömyysturvavastuista sekä vapaaehtoisesta työllisyyspalvelusta.

TALOUSARVIO 2026

Elinvoimayksikkö (1 000 €)	TP2024	TA2025	TAE2026	Muutos -% 2026/2025
Toimintatulot	1 073	83	1	-98,8 %
Toimintamenot	-4 015	-6 186	-5 891	-4,8 %
Toimintakate (netto)	-2 941	-6 103	-5 890	-3,5 %

Elinvoimayksikön toimintakate pienenee noin 0,2 milj. euroa (-3,5 %). Vähennys aiheutuu pääsääntöisesti Te-uudistuksen vaikutuksista vuodelle 2026.

Vastuualueelle on budjetoitu kaupungin 2,2 milj. euron osuus työllisyysalueen rahoitukseen ja työttömyysetuuksien rahoitukseen on budjetoitu yhteensä 2,4 milj. euroa vuonna 2026. Kaupungin osuus työllisyysalueen rahoitukseen ja työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentuminen kompensoidaan valtion-osuuden lisäyksellä. Muuhun työllisyyden tukeen on budjetoitu 260 000 euroa (kuntalisät ja järjestöjen tuki).

Elinkeino ja kilpailukyky

Vuoden 2026 talousarvioesityksen lähtökohtana on Äänekosken kaupungin strategia, joka painottaa elinvoiman vahvistamista, kestävä kehitystä, hyvää elämää ja alueen kilpailukykyyn parantamista. Keski-Suomen maakuntastrategia tukee näitä tavoitteita korostamalla kokonaiskestävyyttä ja kokonaisturvallisuutta sekä nostaa kasvun kärjiksi Bio- ja kiertotalouden, uudistuvan teollisuuden, hyvän voinnin ja turvallisuuden ja huoltovarmuuden.

Elinvoimavastuualueen perustehtävä on kaupunkistrategian toimeenpanosta vastaaminen elinkeino- ja aluekehittämisen sekä työllisyyspolitiikan osalta. Elinvoimavastuualue muodostuu kahdesta tulosalueesta, jotka ovat: elinkeino ja kilpailukyky sekä työllisyys. Elinvoimavastuualueen kustannuspaikat/ydintehtävät ovat hallinnossa, alue- ja elinkeinoelämänkehittämisestä, yrityspalveluista, markkinoinnissa, matkailussa, osallistamisessa ja hankehallinnassa ja -neuvonnasta sekä työllisyyspalveluissa.

Vuodelle 2026 elinvoiman tilannekuvan (mm. rakennemuutos, kasvava työttömyys) ja taustaselvitysten (mm. väestöennuste eri skenaarioilla, imagotutkimus) perusteella valitaan pääteemat positiivisen kehityskulun löytämiseksi ja edistämiseksi ja niitä tuetaan yksikön ydintehtävien kautta.

Elinvoimayksikön toiminta keskittyy vuoden 2026 aikana neljään pääteemaan:

- **Investoinnit ja yritysten sijoittuminen sekä yritysten toimintaympäristön kehittäminen:** Äkillisestä muutoksesta yhdessä kohti kasvua-hankkeen avulla kartoitetun yritysten sijoittumistarpeen jalkauttaminen ja ratkaisuiden löytämisen eteen panostetaan. Tarpeita on löytää yhteistyökumppaneita, kiinteistösijoittajia, toimitiloja ja tontteja toimijoiden käyttöön. Kiertotalouspuisto Koukunniemi- hankkeen avulla kartoitetaan kierrätettävät materiaalit, luodaan edellytyksiä uusille yrityksille, kehitetään kaupungin omaa toimintaa ja vahvistetaan kiertotalouden ratkaisuja. Elinkeinojen monipuolistamisen tarve on tunnistettu ja sitä edistetään.
- **Työllisyys ja osaava työvoima elinkeinotoimijoiden tarpeeseen:** Yhteistyö työllisyysalueen ja opilaitosten kanssa on keskeistä, jotta työvoiman saatavuus ja osaaminen vastaavat muuttuvan elinkeinorakenteen tarpeita. Rakennemuutoksen hallinta edellyttää ennakkoivia toimenpiteitä ja koulutuksen kehittämistä. Yhteistyössä JAMK:n, Poken, työllisyysalueen ja yritysten kanssa on valmisteltu kattavasti uusia koulutusta ja työllistymistä tukevia hankkeita. Erikseen on nostettava hakuprosessissa olevan Silta työelämään- hankkeen mahdollinen käynnistyminen työllistymisen edistämiseksi sekä lisäpanokset kuntalisiin työnantajille.
- **Uudet asumisen ratkaisut viihtyisässä ympäristössä** korostuu alue- ja kaupunkikehittämisen alla erityisesti. Uusia asumisen ratkaisuita suunnitellaan ja tavoitellaan mm. Älykäs kylä -hankkeen kautta. Uusia asumisen ratkaisuja tarvitaan, jos halutaan tuleville työntekijöille mahdollistaa

asuminen nykyaikaisesti ja viihtyisästi palveluiden äärellä. Klubinmäen alueen vihersuunnitelma ja sen toteutus luovat upean ja viihtyisän miljöön historiallisessa vierailukohteessa.

- **Elinvoiman seuraavat ydintehtävät vuonna 2026** kohdentuu voimakkaasti myös pääteemoihin ja eri hankkeisiin

Yrityspalveluiden osalta järjestetään teemoitettuja info- ja verkostoitumistilaisuuksia, tarjotaan alkavan sekä toimivan yrityksen neuvontaa ja omistajanvaihdokseen liittyviä palveluja. Lisäksi yrityksille tarjotaan tietoa ja osaamista digitaalisista ja vastuullisista ratkaisuista yritystoiminnan kehittämiseksi. Osallistaminen ja yhteisöllisyys korostuu eri toimijoiden kanssa tehtävässä yhteistyössä. Näillä toimenpiteillä tavoitellaan verkostojen rakentumista, osaamisen lisäämistä alueelle ja työpaikkojen määrän kasvua olemassa oleviin yrityksiin sekä sijoittumisia alueelle.

Äänekosken kaupungin markkinoinnin ja matkailun tavoitteena on vahvistaa kaupungin vetovoimaa, tunnettuutta ja positiivista mielikuvaa osana elinvoiman kokonaisuutta. Markkinoinnilla tuodaan esiin Äänekosken luontaisia vahvuuksia - aktiivinen elinkeinoelämä, laadukkaat palvelut, vireä yhteisö sekä luonnonläheinen ja turvallinen elinympäristö. Nämä vahvuudet ilmentävät **Äänekoski-ilmion** painopisteitä: vaikuttavat elinkeinot, kestävä ympäristö ja hyvä elämä.

Markkinoinnin teemoina vuonna 2026 korostuvat **Kasvamme kanssasi (Äänekosken kaupunki)**, **Äkillisen kasvun keskus (Business Äänekoski)** ja **Hidastaminen (Visit Äänekoski)**, jotka kuvaavat kaupungin monipuolista identiteettiä asuin-, yritys- ja matkailukohteena. Vuonna 2026 panostetaan erityisesti monikanavaisen digitaaliseen näkyvyyteen, yhteisiin kampanjoihin ja markkinointiviestintään, jotka tukevat asukas-, matkailu- ja yritysmarkkinointia. Toimenpiteillä tuetaan koko Keski-Suomen vetovoimaa ja vahvistetaan Äänekosken profiilia kasvavana, kestäväenä ja viihtyisenä kaupunkina, jossa on hyvä asua, työskennellä ja viettäillä.

Matkailun kehittämisessä painotetaan kestävää kasvua, yhteistyötä ja ympärivuotisuutta. Kehittämistyö toteutetaan linjassa **Keski-Suomen maakuntastrategian** ja **maakunnallisen matkailustrategian** kanssa, jotka korostavat kestävyttä, vastuullisuutta ja vetovoimaa. Kaupunki tekee tiivistä yhteistyötä alueorganisaatioiden, kuten **Visit Jyväskylä Regionin** ja **Lakeland Finlandin**, sekä paikallisten yritysten ja yhteisöjen kanssa vahvistaakseen Äänekosken asemaa houkuttelevana matkailu- ja tapahtumakohteena.

Elinvoimayksikkö koordinoi myös kylien kehittämistä mm. kyläparlamenttitoiminnan avulla. Kyläyhdistyksiä ja myös muita alueemme yhdistyksiä kannustetaan hankerahoituksen hakemiseen Leader Viisarilta toiminnan kehittämiseksi. Kuntalaisia osallistetaan mm. erilaisten tapahtumien ja kyselyiden kautta. Monipuolinen osallistaminen mahdollistaa kuntalaislähtöisen aluekehittämisen.

Oman työllisyyden osalta on nostettava erikseen talouteen voimakkaasti vaikuttavana asiana ns. Kelan sakkomaksut, jotka korkean työttömyyden ja siihen liittyvän pitkäaikaistyöttömyyden vuoksi jatkuvat korkeina vuonna 2026. Näin ennuste näyttää vaikka kuntalaisä on otettu entistä vaikuttavammin käyttöön.

Kestävä kehitys ja vastuullisuus ovat läpileikkaavia teemoja kaikkeen tekemiseen toiminnan kehittämiseksi, ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi ja alueen vetovoiman lisäämiseksi.

Kaupunkikehitysprojektien toteutusta koordinoidaan elinvoimayksikössä ja toteutetaan yhteistyössä muiden toimialojen kanssa.

4.6.8. Maankäyttö

Toiminta-ajatus

Maankäyttöpalveluiden tehtävänä on huolehtia kaupungin maa- ja metsäomaisuudesta sekä riittävästä tonttitarjonnasta. Palvelu vastaa maanhankinnasta, maan vaihtamisesta, myymisestä ja vuokraamisesta, maaomaisuuden kehittämisestä ja maankäytön suunnittelusta alueellaan. Maa-omaisuutta pyritään hankkimaan kaupungin kehittämisen kannalta tärkeiltä alueilta niin, että maankäytön suunnittelulla ja monipuolisella tonttitarjonnalla pystytään vastaamaan kaupungin elinvoimaisuuteen. Yritystoiminnan kehittämistarpeisiin

vastataan asemakaavoittamalla alueita yhteistyössä toimijoiden, maanomistajien sekä kaupunkirakennepalveluiden ja ympäristötoimen kanssa. Muutoin asemakaavahankkeita käynnistetään alueilla, joilla kaupungin maaomaisuus on riittävä. Maankäyttöpalveluiden tehtävänä on kaavoituksen lisäksi asemakaavojen ja tonttijakojen rekisteröinnit, kiinteistörekisterin ylläpito asemakaavoitetuilla keskusta-alueilla, tonttijakojen ja -karttojen laatiminen, kiinteistötoimitukset, tonttien hinnoittelu ja myynti/vuokraus päätökset, kauppakirjojen ja vuokrasopimusten laatiminen, lainhuutojen hakeminen, lohkomis- ja rasitetoimitusten tekeminen ja niiden rekisteröiminen, kiinteistörekisterinpitäjän päätökset (tunnus- ja laadun muutokset, kiinteistöjen yhdistäminen) sekä muut kiinteistökauppoihin liittyvät toimenpiteet. Osoitejärjestelmän ylläpito koko kaupungin maa-alueella kuuluu maankäyttöpalveluiden tehtäviin. Toimintaan kuuluu lakisääteiset nähtäville asettamiset niin kiinteistötoimessa kuin kaavoituksessa.

Maankäyttö huolehtii paikkatiedosta, eli karttaomaisuuden hankinnasta ja ylläpidosta sekä kehittämisestä, kaupungin selainpohjaisten karttapalveluiden ajantasaisuudesta, maastomittauksista ja karttojen hyväksymisestä. Paikkatiedon ohjelmistojen ja kaluston pitäminen ajan tasalla on keskeistä ja jatkuvaa toimintaa. Paikkatiedon ohjelmistot ovat keskeisimpiä viranomaistoiminnan työvälineitä kaupungin eri toimialoilla ja etenkin teknisissä palveluissa.

TALOUSARVIO 2026

Maankäyttö (1 000 €)	TP2024	TA2025	TAE2026	Muutos -% 2026/2025
Toimintatulot	2 140	2 012	1 539	-23,5 %
Toimintamenot	-1 975	-1 168	-1 130	-3,2 %
Toimintakate (netto)	165	844	409	-51,6 %

Maankäyttösopimuksilla arvioidaan saatavan tuloja 150 000 euroa ja tontinvuokratuloilla 850 000 euroa. Kaavoitusvoittoihin on budjetoitu 150 000 euroa. Metsänmyynnistä arvioidaan tulevan 150 000 euroa. Yhteensä tuloja on budjetoitu 1,5 milj. euroa mikä on 0,5 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2025 talousarviossa. Vähennys johtuu maankäyttösopimusmaksuista (-0,5 milj. euroa).

Vastuualueen toimintamenot ovat yhteensä 1,1 milj. euroa ja vähennystä on -3,2 % vuodesta 2025. Toimintakate on 0,4 milj. euroa ja se heikkenee 0,4 milj. (-51,6 %) euroa vuoden 2025 talousarvioon verrattuna.

Toimintavuonna maanhankintaa pyritään keskittämään erityisesti Äänekosken keskusta-alueelle sekä Hirvaskankaan ja Koiviston alueille. Suolahden, Sumiaisen ja Konginkankaan taajamien osalta tehdään täydentävää maanhankintaa tarpeen mukaan.

Vuoden 2026 aikana pyritään saattamaan päätökseen kaupungin elinvoimaisuuden kannalta tärkeitä asemakaavoja. Asemakaavan muutoshankkeissa keskitytään Ääneniemen alueen asemakaavan muutoksen ja Pukkimäen asemakaavojen muutoshankkeisiin. Uusi asemakaava Koiviston koulun ympäristössä tavoitellaan lainvoimaiseksi vuoden 2026 aikana. Vanhojen asemakaavojen ajanmukaistaminen jatkuu mm. Suolahdessa. Vuoden 2025 asemakaavahankkeet toteutetaan omana työnä. Yksityisten toimijoiden kaavahankkeet työllistävät hallinnollisin käsittelyin mm. Haukilan tuulivoima-alueen osayleiskaava sekä Sirkkaharjun asemakaavan muutos ja laajennus.

Tavoitteena on kyläyleiskaavojen ajanmukaisuuden tarkastelu avaamalla kaavoja valmisteluun kylittäin. Ensimmäisenä on laadinnassa Mämmen osayleiskaavan luonnoksen valmistelu vuoden 2026 aikana. Tarkastelut kyläyleiskaavoihin on tarkoitus tehdä kaupungin omana työnä, mikä sitoo resursseja entisestään.

Yritystonttien osalta Hirvaskankaalle saadaan asemakaavan hyväksymisen yhteydessä uusia tontteja myyntiin. Uusien yritystonttien markkinoinnissa keskitytään Hirvaskankaan ja Kotakennäs I ja II alueiden markkinointiin. Koukkuniemen yritysalueen asemakaavan laadintaa edistetään. Asumisen tonttien osalta Koiviston alueella on tavoitteena saada viheralueen tontteja markkinointiin ja myyntiin.

Toimintavuonna suoritetaan asemakaava-alueiden kiinteistöolojen selkiinnyttämistä kaavatonttien muodostamisella ja yleisten alueiden toimituksilla (puisto- ja katualueiden muodostaminen).

4.6.9. Muu toiminta

Toiminta-ajatus

Muu toiminta sisältää muun toiminnan ja kehittämisen kustannuspaikat sekä Kevan tasausmaksun kustannuspaikan.

TALOUSARVIO 2026

Muu toiminta (1 000 €)	TP2024	TA2025	TAE2026	Muutos -% 2026/2025
Toimintatulot	23	0	0	0,0 %
Toimintamenot	-1 356	-1 643	-1 142	-30,5 %
Toimintakate (netto)	-1 333	-1 643	-1 142	-30,5 %

Äänekosken kaupungin osuus vuoden 2026 Kevan tasausmaksusta on 1,0 miljoonaa euroa ja maksu on budjetoitu muun toiminnan vastuualueelle. Vuodelle 2026 ei ole budjetoitu keskitettyä palkankorotusvarausta (2025: 0,4 milj. euroa.)

4.7. Työllisyysaluelautakunta

4.7.1. Toiminta-ajatus

Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalue aloitti työvoimaviranomaisena 1.1.2025. Alueeseen kuuluu 13 kuntaa: Hankasalmi, Kannonkoski, Karstula, Kinnula, Kivijärvi, Konnevesi, Kyyjärvi, Laukaa, Pihtipudas, Saarijärvi, Uurainen, Viitasaari ja Äänekoski. Vastuukuntana toimii Äänekosken kaupunki.

Työllisyysalueen perustehtävänä on edistää alueen työllisyyttä ja elinvoimaa järjestämällä laadukkaita, vaikuttavia ja yksilöllisiä lakisääteisiä työvoimapalveluita. Toimintaa ohjaavat työvoimapalveluiden järjestämisestä annettu laki (380/2023), työllisyyden monialaisen edistämisen laki (381/2023) sekä muu työllisyyttä ja kotoutumista koskeva lainsäädäntö.

4.7.2. Talousarvio 2026

TALOUSARVIO 2026

Työllisyysalueautakunta (1 000 €)	TP2024	TA2025	TAE2026	Muutos -% 2026/2025
Toimintatulot	0	7 831	7 831	0,0 %
Toimintamenot	0	-7 831	-7 831	0,0 %
Toimintakate (netto)	0	0	0	0,0 %

Työllisyysalueen talousarvio muodostuu lakisääteisten työllisyyspalvelutehtävien järjestämisestä aiheutuvista menoista sekä yhteistoiminta-alueen kunnilta laskutettavista maksuosuustuloista.

Hallinto

Yhteistoiminta-alueen päätösvaltaa käyttää vastuukunnan organisaatiossa toimiva Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalueautakunta (lautakunta). Lautakunta toimii työllisyysalueen työvoimaviranomaisena. Lautakunnassa on neljätoista (14) jäsentä ja jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen. Vastuukunnan valtuusto valitsee jäsenet ja varajäsenet sopijakuntien nimeämistä ehdokkaista. Vastuukunnan nimeämistä ehdokkaista valitaan kaksi (2) jäsentä ja näiden henkilökohtaiset varajäsenet. Kunkin muun sopijakunnan nimeämistä ehdokkaista valitaan yksi (1) jäsen ja tämän henkilökohtainen varajäsen.

Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalueen tavoitteet ja strategiset painopisteet ovat

- Valtakunnalliset tavoitteet:
 - Yhdenvertaiset palvelut
 - Työllisyyden parantaminen erityisesti heikommassa asemassa olevien osalta
 - Työllistymisen nopeuttaminen
 - Elinvoiman vahvistaminen
- Paikalliset painotukset:
 - Lähipalvelut asiakkaille
 - Osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen
 - Heikommassa asemassa olevien palvelujen varmistaminen
 - Kustannustehokkuus ja läpinäkyvyys

Toiminta nojaa seuraaviin arvoihin: oikeudenmukaisuus, tehokkuus, asiakaslähtöisyys ja henkilöstön osaamisen kehittäminen.

4.7.3. Henkilöstö

	TA2024	TA2025	TA2026	Muutos	Lisätietoja
Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalue	0	69	69	0	

4.7.4. Työvoimapalvelut

TALOUSARVIO 2026

Työvoimapalvelut (sitova taso) (1 000 €)	TP2024	TA2025	TAE2026	Muutos -% 2026/2025
Toimintatulot	0	7 831	7 831	0,0 %
Toimintamenot	0	-7 831	-7 831	0,0 %
Toimintakate (netto)	0	0	0	0,0 %

Vuoden 2026 talousarvio pohjautuu lakisääteiseen järjestämisvastuuseen ja on yhteensä 7,83 miljoonaa euroa, jakaantuen seuraavasti:

- yhteiset yleiset kustannukset noin 4,67 milj. euroa
- aiheuttamisperiaatteen mukaiset kustannukset noin 3,15 milj. euroa

Vuoden 2026 talousarvion tasapaino ja resurssien riittävyys

Vuoden 2026 talousarvioehdotuksen kokonaisuus on samansuuruinen kuin vuonna 2025. Vuodelle 2026 talousarvion yhteisten yleisten kustannusten määrää on hieman vähennetty (- 87 600 euroa) ja aiheuttamisperiaatteen kustannusten osuutta hieman lisätty (+ 87 600 euroa). Yhteisten yleisten kustannusten osalta erityisesti henkilöstökustannukset ovat nousseet vuoden 2025 tasoon verrattuna tasopalkkaratkaisun ja muiden kustannuspaineiden vuoksi. Kasvaneet menot katetaan supistamalla muita kustannuseriä, jotta kokonaisuus pysyy hallinnassa. Talousarviossa on samalla huomioitu kuntien haastava taloudellinen tilanne, minkä vuoksi kustannusten hallinta ja resurssien tehokas kohdentaminen ovat keskeisessä roolissa.

Vuoden 2025 talouden toteumaennuste osoittaa, että kokonaisuutena talous pysyy raamissaan, vaikka kuntien aiheuttamisperiaatteen kustannusten toteutumisen välillä on esiintynyt vaihtelua. Vuonna 2026 jatketaan tiivistä seurantaa ja raportointia, jotta kuntien maksuosuudet pysyvät hallinnassa ja resurssit kohdennetaan vaikuttavasti.

Työvoimapalvelujen perusta on, että asiakkaat saavat oikea-aikaista ja yksilöllistä ohjausta. Riittävä henkilöstöresurssi varmistaa, että palveluissa voidaan vastata työnhakijoiden tarpeisiin, toteuttaa lakisääteiset tehtävät sekä ylläpitää tiivistä yhteistyötä työnantajien ja muiden kumppaneiden kanssa. Jos henkilöstöä ei ole riittävästi, asiakasmäärät työntekijää kohden kasvavat, mikä heikentää palvelun laatua, hidastaa työllistymistä ja voi johtaa kustannusten nousuun esimerkiksi etuuksien pitkittymisen kautta. Henkilöstön mitoitus on siten keskeinen tekijä sekä työllisyyden tuloksellisuuden että kuntien taloudellisen kestävyysnäkökulmasta.

Talousarvion näkökulmasta aiheuttamisperiaatteella kohdennettujen kustannusten hallinta on tärkeä huomioitava asia. Palveluihin ohjautuminen perustuu aina asiakkaan yksilölliseen palvelutarpeeseen, ei asiakkaan kotikuntaan ja palveluihin ohjautumisen näkökulmasta onkin tärkeää varmistaa palvelujen yhdenvertainen saatavuus. Tämä voi kuitenkin johtaa siihen, että joissakin kunnissa asiakkaita ohjautuu palveluihin suunniteltua enemmän ja näin aiheuttamisperiaatteella kohdistetut kustannukset saattavat nousta arvioitua korkeammiksi, kun taas toisissa kunnissa kustannukset saattavat jäädä alle budjetoidun. Vaikka koko alueen talous pysyy tasapainossa, saattaa kuntakohtaisissa aiheuttamisperiaatteen kustannuksissa syntyä eroja. Koska asiakkaiden jakautumista palveluihin ei voida täysin ennakoita, kustannusten hallinta edellyttää seurainta, raportointia ja mekanismeja, joilla varmistetaan sekä talouden reunaehtojen pitävyys että palvelujen yhdenvertainen saatavuus.

Rahoituksen väheneminen työvoimapalveluissa: vaikutukset ja pohdittavat asiat

Jos työvoimapalveluiden rahoitusta vähennetään, on syytä arvioida vaikutuksia useasta näkökulmasta.

1. Palvelutarpeen ja resurssien välinen ristiriita kasvaa. Työmarkkinatilanne on heikentynyt ja lisää työnhakijoiden tuen tarvetta. Mikäli resursseja samanaikaisesti vähennetään, uhkana on palveluiden heikkeneminen ja työttömyyden pitkittyminen.
2. Vaikutukset kuntatalouteen ovat merkittäviä. Työttömyysturvan kuntaosuudet kasvavat, ja pitkittynyt työttömyys lisää myös sosiaali- ja terveyspalvelujen kuormitusta.
3. Palvelujen saatavuus ja vaikuttavuus heikkenevät. Kohdennetut ja yksilölliset palvelut voivat jäädä toteutumatta, ja ennaltaehkäisevä työ vähentyä, mikä kasvattaa pitkäaikaistyöttömyyden riskiä.

Lisäksi riskinä on eriarvoisuuden kasvu. Haavoittuvassa asemassa olevat työnhakijat, kuten yli 55-vuotiaat ja osatyökykyiset, saattavat jäädä ilman riittävää tukea. Mikäli työllisyydenhoidon resursseja merkittävästi vähennettäisiin, on tällöin huomioitava strateginen ristiriita. Resurssien väheneminen saattaisi heikentää mahdollisuuksia saavuttaa kansallisia työllisyys- ja elinvoimatavoitteita.

Perustelut työvoimapalveluiden rahoituksen säilyttämiselle vuoden 2025 tasolla

Työllisyydenhoito on kunnille sekä inhimillisesti että taloudellisesti strateginen investointi. Heikentyneessä työmarkkinatilanteessa palveluiden kysyntä kasvaa, eikä henkilöstöresurssien vähentäminen ole realistinen vaihtoehto ilman, että palveluiden vaikuttavuus ja asiakkaiden palvelutaso vaarantuvat. Työvoimapalveluiden ydin on yksilöllisessä ohjauksessa, rinnalla kulkemisessa ja räätälöidyissä ratkaisuissa. Työvoimapalveluiden lakisääteinen taso ei toteudu ilman riittävää henkilöstöä.

Palvelujen supistaminen merkitsisi käytännössä sitä, että vaikeimmin työllistyvien asiakasryhmien, kuten pitkäaikaistyöttömien, yli 55-vuotiaiden ja osatyökykyisten, tilanne heikkenisi entisestään. Tämä kasvattaisi kuntien työttömyyden kustannuksia ja pidentäisi työmarkkinoilta syrjäytymisen kestoja. Toisaalta riittävät ja laadukkaat palvelut voivat kääntää kehityksen: jokainen työllistynyt ihminen vähentää kunnan työttömyysturvamenojen taakkaa ja lisää verotuloja.

Vuoden 2026 talousarviossa on realistista jatkaa palveluiden rahoitusta vuoden 2025 tasolla, sillä valtionosuuden taso työvoimapalveluiden osalta ei ole olennaisesti laskemassa. Tämä tarjoaa kunnille mahdollisuuden säilyttää palvelukapasiteetti ilman, että kuntien omarahoitusosuudet kasvavat. Panostaminen tässä vaiheessa on välttämätöntä, jotta voidaan turvata työvoiman saatavuus, vahvistaa alueen elinvoimaa ja estää työttömyyden kustannusten kasvu tulevinä vuosina.

Työllisyystilanne ja toimintaympäristö

Vuonna 2025 Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalueella nähtiin työttömyyden kasvua erityisesti teollisuusvaltaisissa kunnissa. Muutosturvatilanteita oli poikkeuksellisen paljon ja vuoden puolivälissä työllisyysalueen työttömyysaste nousi yli 13 prosentin.

Vuonna 2026 toimintaympäristö pysyy edelleen haastavana. Talouden epävarmuus, väestön ikääntyminen ja osaavan työvoiman saatavuuden ongelmat vaikeuttavat työllisyystilannetta. Samalla pitkään jatkunut työttömyys kasvattaa pitkäaikaistyöttömien määrää. Erityistä huomiota kohdistetaan:

- Nuorten työllistymiseen ja syrjäytymisen ehkäisyyn
- Pitkäaikaistyöttömien palveluihin
- Osatyökykyisten ja maahanmuuttajien työllistymisen tukemiseen.

Toiminnan painopisteet

Vuoden 2026 painopisteet rakentuvat ensimmäisen toimintavuoden kokemusten pohjalle ja tähtäävät opittujen käytäntöjen vakiinnuttamiseen osaksi pysyvää toimintamallia. Painopisteet ovat seuraavat:

Työn ja tekijän kohtaaminen

- Tavoitteena on laskea työttömyysastetta ja lyhentää työttömyysjaksojen kestoa erityisesti nuorten, pitkäaikaistyöttömien ja kotoutujien kohdalla. Kohtaannon ongelmien ratkaisemiseksi tiivistetään yhteistyötä työnantajien kanssa ja hyödynnetään uusia rekrytointimalleja.

Oikea-aikaiset ja vaikuttavat palvelut

- Vuoden 2025 aikana kertynyt suunnitelmavelka puretaan, ja asiakastyön resurssit kohdennetaan vaikuttavimmin niille ryhmille, joilla on suurin työllistymisen potentiaali tai tuen tarve. Palveluiden oikea-aikaisuus on keskeinen vaikuttavuuden mittari.

Paikallisuus ja lähipalvelu

- Kuntakohtainen vastuuasiantuntijamalli vakiinnutetaan. Asiakkaat kohdataan kasvokkain omassa kotikunnassaan ja palvelut sovitetaan paikallisiin työmarkkinatilanteisiin.

Tiedolla johtaminen

- Power BI -raportointi otetaan käyttöön johdon, asiantuntijoiden ja kuntien päätöksenteon tukena. KEHA-keskuksen ja ELY-keskuksen tuottamaa tilastotietoa hyödynnetään aktiivisesti ja läpinäkyvästi.

Työnantajayhteistyö ja muutosturva

- Alueen yritysten ja työnantajien kanssa tehtävää yhteistyötä vahvistetaan, erityisesti äkillisissä muutostilanteissa. Tavoitteena on turvata työvoiman saatavuus ja minimoida irtisanomisten seuraukset.

Joustavat koulutusratkaisut

- Kehitetään lyhytkestoisia, työelämälähtöisiä ja kustannustehokkaita koulutuspalveluja, jotka tukevat osaamisen päivittämistä ja vastaavat paikallisiin työvoimatarpeisiin.

Henkilöstön hyvinvointi ja osaaminen

- Henkilöstön jatkuva perehdytys, koulutus ja työnohjaus varmistavat osaamisen ja työssä jaksamisen. Pulssi-kyselyjen avulla seurataan työhyvinvointia ja tehdään korjaavia toimenpiteitä nopeasti.

Tuloskortti

Vaikuttavat elinkeinot

- Olemme mukana mahdollistamassa työvoiman saatavuutta ja elinkeinojen kasvua.
- Lisäämme työnantaja- ja oppilaitosyhteistyötä ja kehitämme rekrytoinnin tukea.
 - Seurattavia mittareita: työttömyysaste ja työnantajakontaktointien määrä eri yrityksiin

Kestävä ympäristö

- Olemme vastuullinen ja kestävän työelämän edistäjä.
- Vähennämme rakenteellista työttömyyttä ja mahdollistamme resurssien tehokkaan käytön palveluissa.
 - Seurattavia mittareita: pitkäaikaistyöttömien määrä, alle 25-vuotiaiden työttömien määrä

Hyvä elämä

- Alueemme asukkailla on mahdollisuus työhön, osallisuuteen ja hyvään arkeen.
- Kehitämme sujuvaa ja saavutettavaa palveluympäristöä sekä vahvistamme asukkaiden osallistumista.
 - Seurattavia mittareita: asiakastyytyväisyys ja järjestettyjen asiakasraatien määrä

Yhteenveto

Vuosi 2026 on Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalueella vakiinnuttamisen aikaa. Ensimmäisen toimintavuoden kokemukset on tarkoitus hyödyntää pysyvien käytäntöjen ja pitkäjänteisen kehittämistyön pohjana. Jo ensimmäinen vuosi on osoittanut, että onnistuminen edellyttää paikallisiin olosuhteisiin sopivia, joustavia ja kustannustehokkaita ratkaisuja, jotka palvelevat niin kuntia, yrityksiä kuin työnhakijoitakin.

Vuonna 2026 keskeistä on toimintamallien vahvistaminen sekä palveluiden yhdenvertaisen saatavuuden ja vaikuttavuuden turvaaminen. Tavoitteena on, että asiakkaat pääsevät oikea-aikaisesti tarkoituksenmukaisiin palveluihin ja että palveluiden tuloksia seurataan ja arvioidaan johdonmukaisesti. Yhteistyötä tiivistetään edelleen kuntien, elinkeinoelämän, koulutuksen ja kolmannen sektorin kanssa, jotta alueelle voidaan rakentaa pysyviä verkostoja työllisyyden ja elinvoiman vahvistamiseksi.

Työllisyysalueen tehtävänä on tasapainottaa asiakkaiden yksilölliset palvelutarpeet ja alueen kokonaisedun mukainen talouden hallinta. Tämä vaatii tarkkaa resurssien kohdentamista sekä kykyä ennakoida työmarkkinoiden muutoksia. Vuoden 2026 aikana kehitetään toimintatapoja, jotka mahdollistavat sekä ripeän reagoinnin muuttuviin tilanteisiin että suunnitelmallisen, pitkäjänteisen työn.

Kokonaisuutena vuosi 2026 merkitsee siirtymää käynnistysvaiheesta kohti pysyvämpää ja vaikuttavampaa työllisyysaluetointia. Tavoitteena on, että työllisyysalue vakiintuu osaksi alueen elinvoimapolitiikkaa ja tukee sekä kansallisten tavoitteiden saavuttamista että alueen asukkaiden ja toimijoiden tarpeita.

4.8. Opetus- ja kasvatuslautakunta

4.8.1. Toiminta-ajatus

Opetus- ja kasvatustoimi jakautuu kahteen vastuualueeseen: opetuspalveluihin ja lasten, perheiden ja nuorten palveluihin. Opetuspalveluiden vastuualue käsittää perusopetuksen ja lukiokoulutuksen sekä perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan. Lasten, perheiden ja nuorten palveluiden vastuualue käsittää varhaiskasvatuksen, esiopetuksen, perhekeskustoiminnan, nuorisopalvelut sekä kotoutumisen palvelut. Opetus- ja kasvatustoimialan alle lukeutuu myös poikkihallinnollisesti koko kaupungin hyväksi toimiva hyvinvointityö.

Opetus- ja kasvatustaloutta toimii toimialan monijäsenisenä toimielimenä. Opetus- ja kasvatusjohtaja vastaa lautakunnan tehtäväalueen operatiivisesta toiminnasta sekä johtaa ja kehittää toimintaa kaupunginhallituksen, kaupunginjohtajan ja lautakunnan alaisuudessa.

4.8.2. Tavoitteet

Opetus- ja kasvatustaloutta on palveluohjelma vuosille 2022-2028. Ohjelma sisältää neljä kärkitavoitetta, joista kaksi on valittu talousarviovuoden 2025 keskeisiksi tavoitteiksi. Äänekosken kaupunkistrategia ja toimialan palveluohjelma on parhaillaan päivityksessä. Opetus- ja kasvatustaloutta pyritään pitkäjänteiseen kehittämiseen. Tässä tilanteessa koemme, että on perusteltua säilyttää tavoitteet ennallaan, ja uudistaa kokonaisuus uuden palveluohjelman tullessa voimaan vuoden 2026 aikana.

1. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukeminen

Tavoitteeseen pyritään mm. seuraavilla toimenpiteillä:

- laadukas varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus, jossa keskitytään perustaitojen vahvistamiseen ja käytetään eriyttämistä
- laadukas lukiokoulutus, jossa ylläpidetään laajaa kurssitarjontaa, toimitaan yhteisöllisesti ja ohjataan ja tuetaan opiskelijaa yksilöllisesti
- henkilöstön koulutus, osaamisen jakaminen
- arvioinnin kehittäminen, koulutukset, benchmarking
- digitutor-toiminnan vakiinnuttaminen
- yhteisöllisen oppilashuollon kehittäminen yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa
- laatutyöskentelyn kehittäminen
- kouluviihtyvyyden ja yhteisöllisyyden edistäminen
- ICT-tekniikan nykyistä laajempi hyödyntäminen
- nuorten ryhmätoiminnan kehittäminen

2. Toimialan palvelut vetovoimatekijänä

Tavoitteeseen pyritään mm. seuraavilla toimenpiteillä:

- johtamisjärjestelmän ja johtamisen kehittäminen
- toimintakulttuurin kehittäminen
- hyvinvointisuunnitelma
- henkilöstön kouluttaminen, koulutussuunnittelu
- paikallisen opetussuunnitelman painopisteiden kehittäminen
- sidosryhmäyhteistyön kehittäminen (koulu/päiväkotiki kesellä kylää)
- huoltajien ja lasten osallisuuden lisääminen
- hyvän esille nostaminen viestinnän kautta

4.8.3. Talousarvio 2026

Opetus- ja kasvatustaloutta (1 000 €)	TP2024	TA2025	TAE2026	Muutos -% 2026/2025
Toimintatulot	2 879	2 080	2 135	2,6 %
Toimintamenot	-30 490	-30 125	-30 994	2,9 %
Toimintakate (netto)	-27 611	-28 044	-28 859	2,9 %

Lautakunnan talousarvion vuoden 2026 toimintatulot ovat 2,1 milj. euroa, toimintamenot -31,0 milj. euroa ja toimintakate -28,9 milj. euroa.

Toimintakate on 2,9 % suurempi kuin vuoden 2025 alkuperäisessä talousarviossa. Vuonna 2025 myönnettiin opetuspalveluille lisämääräraha 191 500 euroa oppimisen tuen uudistukseen. Toimintakatteen nouseminen johtuu toimintamenojen kasvusta, jossa tulee huomioida erityisesti henkilöstökulujen ja yleisen kustannustason nousu. Seuraavissa kappaleissa esitetään vastuualueittain myös tehdyt sopeutustoimet ja muut merkittävimmät toiminnalliset muutokset.

Toimialan hankkeet

Projektit sisältävät valtion erityisavustuksilla rahoitettavat hankkeet. Hankerahoitusten määrä pysyttelee edelleen kohtuullisen matalalla. Hankkeiden kokonaisrahoituksesta tullaan käyttämään nuorisotyöhön 240 000 euroa ja varhaiskasvatukseen, esi- ja perusopetukseen 292 400 euroa. Kaikkiaan hankerahoitusta käytetään toimialalla 532 400 euroa. Kaupungin omarahoitusosuus on 151 000 euroa. Hankkeilla katetaan pääasiassa henkilöstökuluja.

Hankkeet vuonna 2026 ovat: Tasa-arvoa edistävät toimenpiteet ja laadun kehittäminen, Kaikki harrastamaan 2025-2026 (Suomen mallin hanke), Esi- ja perusopetuksen tuen uudistamisen tiedonhallinnan kehittäminen, etsivän nuorisotyön hankkeet sekä koulunuorisotyö.

4.8.4. Henkilöstö

	TA2024	TA2025	TA2026	Muutos	Lisätietoja
Opetus ja kasvatus	427,5	396,5	385,5	-11	Yhdysluokat, lapsien määrän vähentyminen, sisäiset tehtäväsiirrot

Koko toimialan vakanssien määrä talousarviossa 2026. Taulukko ei sisällä sivutoimisia tuntiopettajia.

4.8.5. Lasten, perheiden ja nuorten palvelut

Toiminta-ajatus

Lasten ja perheiden palveluiden perustehtävänä on lasten, nuorten ja heidän perheidensä hyvinvoinnin edistäminen laadukkaita palveluja tuottamalla. Toiminnassa painotetaan ennaltaehkäisyä ja varhaista tukea moniammatillista asiantuntijuutta hyödyntäen.

Talousarvio 2026

Lasten, perheiden ja nuorten palvelut (sitova taso) (1 000 €)	TP2024	TA2025	TAE2026	Muutos -% 2026/2025
Toimintatulot	1 556	1 181	1 332	12,8 %
Toimintamenot	-11 004	-10 975	-11 061	0,8 %
Toimintakate (netto)	-9 448	-9 795	-9 729	-0,7 %

Vastuualueen talousarvion vuoden 2026 toimintatuotot ovat 1,3 milj. euroa, toimintakulut -11,1 milj. euroa ja toimintakate -9,7 milj. euroa. Toimintakate on -0,7 % pienempi kuin vuoden 2025 talousarviossa. Toimintakatteen aleneminen johtuu pääosin toimintatulojen noususta, mutta vastuualueella syntyy myös huomattavia säästöjä suhteessa yleiseen kustannustason nousuun.

Vastuualueen tavoitteet

1. Toimialan kärkitavoite: lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukeminen

Vastuualueen tavoite: Suunnitelmallisen monitoimijuuden kehittäminen koko kaupungin, hyvinvointialueen ja muiden sidosryhmien kanssa. Yhteistoiminnan ytimessä on vanhemmuuden tukeminen.

Toimenpiteitä tavoitteen saavuttamiseksi

- Vanhempana vahvemmaksi -ryhmämuotoisen toiminnan jatkaminen yhteistyössä perhekeskuksen kanssa mahdollistamassa ohjauksellista tukea vanhemmuuteen ja vertaissuhteiden muodostumista
- Pysyvien yhteistyörakenteiden luominen hyvinvointialueen lasten, nuorten ja perheiden palveluiden kanssa

2. Toimialan kärkitavoite: toimialan palvelut vetovoimatekijänä

Vastuualueen tavoite: Lasten, perheiden ja nuorten osallisuuden vahvistaminen oman elämänsä asiantuntijoina ja toimijoina.

Toimenpiteitä tavoitteen saavuttamiseksi

- Yksiköiden johtoryhmätyöskentelyä ohjataan ja vahvistetaan esim. säännöllisillä kehittämisfoorumipäivillä ja riittävillä johtajuuden resursseilla
- Lapset puheeksi -menetelmän käyttäminen sovitusti
- Varhaiskasvatuksessa järjestettävät perheillat tarjoavat lapsille ja huoltajille mahdollisuuden tulla kuulluksi oman elämänsä asiantuntijoina

Hallinto

Lasten, perheiden ja nuorten vastuualueen tavoitteena on tuottaa mahdollisimman laadukasta ja kustannustehokasta palvelua kuntalaisille. Perhepalveluiden hallinnossa työskentelee perhepalvelujohtaja ja varhaiskasvatuksen pedagoginen asiantuntija. Perhepalvelujohtaja vastaa vastuualueen toiminnasta sekä johtaa ja kehittää toimintaa kaupunginhallituksen, kaupunginjohtajan, lautakunnan ja toimialajohtajan alaisuudessa.

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatusta suunniteltaessa, järjestettäessä tai tuotettaessa ja siitä päätettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu. (Varhaiskasvatuslaki 2018/540).

Varhaiskasvatus on osa suomalaista koulutusjärjestelmää sekä tärkeä vaihe lapsen kasvun ja oppimisen polulla. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea lapsen oppimisen edellytyksiä, edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista inklusiivisten periaatteiden mukaisesti sekä tuottaa laadukkaita varhaiskasvatuspalveluja eri toimintamuodoissaan.

Perhepäivähoitopaikkoja viidellä omassa kodissaan työtä tekevällä perhepäivähoitajalla on yhteensä 20 ja ne kaikki ovat käytössä. Perhepäivähoitajista neljä työskentelee Äänekosken taajamassa ja yksi määräaikainen Honkolan alueella.

Yhteensä varhaiskasvatuksessa on marraskuun 2025 alussa 631 lasta.

Äänekosken varhaiskasvatukselle tyypillinen ilmiö on lapsimäärän suuri vaihtelu toimintavuoden aikana.

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen erityisopetus

Äänekosken varhaiskasvatuksessa työskentelee kahdeksan varhaiskasvatuksen erityisopettajaa, joista kaksi on määräaikaista. Ryhmissä työskentelevät varhaiskasvatuksen erityisopettajat toimivat Koulunmäen ja Katvela-Kellosepän päiväkodissa. Viisi varhaiskasvatuksen erityisopettajaa toimii kiertävinä erityisopettajina tuottaen tukea kaikille päiväkodeille. Konginkankaan, Koiviston, Tiitelän (Sumiainen) ja Hietaman esioppilaille tuotetaan erityisopetuksen palvelut perusopetuksen erityisopettajaresurssin avulla.

Esiopetus

Toimintakaudella 2025-2026 esiopetuksessa on 152 lasta, joista kuudella on pidennetty oppioikeus ja erityisen tuen päätös.

Päiväkotien (Alkula, Koulunmäki, Konginkangas, Tiitelä, Kelloseppä, Katvela ja Koivisto) esiopetusryhmät muodostuvat sekä pelkkää esiopetusta saavista lapsista että niistä lapsista, jotka tarvitsevat esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta esiopetuksen lisäksi. Esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa on 119 lasta.

Hietaman koululla tarjotaan esiopetusta 13 lapselle.

Perhekeskustoiminta

Äänekosken perhekeskus Kerkän tehtävänä on tukea perheitä vanhemmuudessa ja parisuhteessa, tarjota varhaista tukea erilaisissa elämänvaiheissa sekä ylläpitää kohtaamispaikkatoimintaa yhteisöllisyyden ja vertaistuen mahdollistamiseksi. Perhekeskustoiminta huomioi perheiden monimuotoisuuden, mukaan lukien monikulttuurisuuden, sekä tarvittaessa auttaa sovinolliseen eroon ja vanhemmuuden jatkumiseen. Perhekeskustoiminnan tehtävänä on myös lähisuhdeväkivallan ehkäisy sekä lapsen oikeuksiin ja tietoon perustuvan toimintakulttuurin edistäminen. Toiminta on ennaltaehkäisevää ja perheyhteyttä sekä perheen toimintakykyä vahvistavaa.

Perhekeskustyö yhdistää opetuksen ja kasvatuksen toimijoita sosiaali- ja terveystalouteihin sekä kolmannen sektorin toimijoihin. Perhekeskustoiminnan tukena on perintövara, jota käytetään toiminnan toteuttamisesta aiheutuviin kuluihin, palveluihin ja hankintoihin. Perhekeskustoiminnalla on toimitilat Koulunmäen yhteiskoulun A-rakennuksessa. Perhekeskuksessa työskentelee varhaisen tuen ohjaaja.

Nuorisopalvelut

Nuorisotyö tarjoaa palveluita 12-29-vuotiaille nuorille. Nuorisopalveluissa tuotetaan alueellista nuorisotyötä kuten avointa tilatyötä, koulun nuorisotyötä, liikkuvaa nuorisotyötä, kohdennettua ryhmätoimintaa, leirejä, retkiä, tapahtumia, nuorisovaltuuston ohjausta sekä etsivää nuorisotyötä ja nuorten työpajatoimintaa. Osallisuus-, tieto- ja neuvontapalvelut sisältyvät kaikkeen toimintaan.

Nuorisotyön keskeiset tavoitteet ovat:

- Edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia, sekä kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa
- Tukea nuorten kasvua, itsenäistymistä, yhteisöllisyyttä sekä niihin liittyvää tietojen ja taitojen oppimista
- Tukea nuorten harrastamista ja toimintaa kansalaisyhteiskunnassa
- Edistää nuorten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä oikeuksien toteutumista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja

Nuorisopalveluilla on nuorisotilatoimintaa Äänekosken Koulunmäen C-rakennuksessa, Suolahdessa, Konginkankaalla ja Sumiaisissa. Äänekosken keskustan Wahlmanin talolle on keskitetty pääosin 15-29-vuotiaille nuorille suunnattua toimintaa. Lisäksi Kesäkaara matkailuauto on käytössä huhti-lokakuun ajan ja sillä toteutetaan liikkuvaa nuorisotyötä ympäri Äänekoskea

Nuorten hyvinvoinnin edistämiseen osallistavan budjetoinnin kautta varataan 15 000 euroa - vähennystä edelliseen vuoteen 10 000 euroa. Nuorisovaltuuston palkkoihin varataan 15 000 euroa - puuttunut varaus aiemmissa talousarvioissa. Wahlmanin talon kalusterahaa vähennetään 14 000 eurolla - jää 1 000 euron varaus.

Kotoutumista edistävät palvelut

Kokonaisvastuu kotoutumisen edistämisestä on kunnilla. Kotoutumista edistävät kunnan peruspalvelut sekä erityiset kotoutumispalvelut, jotka sisältyvät kunnan kotoutumisohjelmaan. Uutena osana on kunnan

velvollisuus ei-työnhakijana oleville maahan muuttaneille. Kunnan tulee tehdä kotoutumisen ja osaamisen palvelutarpeen arviointi sekä tarvittaessa sen pohjalta kotoutumissuunnitelma. Kunnan tulee myös järjestää monikielistä yhteiskuntaorientaatiota sekä kotoutumiskoulutusta kunnan palveluiden piirissä oleville kotoutujille.

Kunta sopii pakolaisten vastaanotosta ELY-keskuksen kanssa ja vastaa vastaanoton koordinoinnista ja palveluiden yhteensovittamisesta hyvinvointialueen kanssa. Kunta varautuu vastaanottokeskuksen tukitoimin tai itsenäisesti kuntaan muuttavien oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden tai tilapäistä suojelua saavien vastaanottoon ja palveluiden järjestämiseen.

Kunnalla on vastuu kotoutumisen edistämisen suunnittelusta, kehittämisestä ja seurannasta paikallistasolla. Kunta kehittää kotoutumisen edistämistä monialaisena yhteistyönä. Kunnan tehtävänä on huolehtia kotoutumisen valtakunnallisen asiakastietojärjestelmän (Koto-AJ) käyttöönotosta ja siihen liittyvistä tehtävistä viimeistään 1.1.2027 alkaen.

Kotoutumisen palveluissa työskentelee maahanmuuttokoordinaattori ja -ohjaaja. Lisäksi maahanmuutto-neuvontaan ostetaan oman kielistä neuvontaa lukuvuosittain Koskelan Setlementti ry:ltä.

Vastuualueen toiminnan ja toimintaympäristön muutos

Vastuualueen merkittävimmät muutokset vuonna 2026 ovat:

- Piilolan päiväkodin toiminnan lakkauttaminen 1.8.2026 alkaen (henkilöstökulut 71 000 euroa)
- Yhden perhepäivähoitajan vähennys (13 000 euroa)
- Ostopalvelujen vähennys (päivä- ja perhepäivähoito, 40 000 euroa)
- Lasten kotihoidontuen vähentyminen (100 000 euroa)
- Luku- ja kirjoitustaidon opetuksen oman ryhmän lakkauttaminen 1.8. alkaen (kotouttaminen, 15 000 euroa)
- Edellisen vuoden remontti-/muuttokohteiden aineiden ja tarvikkeiden lisäyksien poistaminen (Walhmannin talo, Konginkankaan päiväkotito, 24 000 euroa)
- Nuorten osallistavan budjetoinnin vähennys (10 000 euroa)

Lasten, nuorten ja perheiden vastuualueen toiminnalliset muutokset johtuvat pääosin lasten määrän laske- misesta, mikä johtaa palvelutarpeen vähenemiseen.

Äänekoskella on 10 päiväkotia, joista 6 sijaitsee Äänekoskella ja Suolahdessa ja kolme viheralueilla Koivis- tossa, Sumiaisissa ja Konginkankaalla. Lapsimäärän vähenemisen vuoksi päiväkotiverkon tarkastelu on jat- kuvasti ajankohtaista.

Piilolan päiväkodin tiloissa, Äänekosken taajamassa on aiemmin toiminut kaksi lapsiryhmää, mutta elokuusta 2025 alkaen päiväkodissa aloitti vain yksi lapsiryhmä. Lapsimäärän ja varhaiskasvatustarpeen vähentyessä suunnitellaan talousarvion yhteydessä Piilolan päiväkodin toiminnan lopettamista 31.7.2026.

Äänekosken taajamassa 5-vuotiaiden varhaiskasvatus on keskitetty Koulunmäen päiväkotiin 1.8.2024 alkaen. Piilolan päiväkodin nykyisistä asiakkaista 15 siirtyy syksyllä 2026 Koulunmäelle. Piilolaan jäisi vain 7 lasta. Nämä lapset voidaan sijoittaa Äänekosken taajaman kahteen muuhun päiväkotiin, joko Karhunlähteelle tai Mikonpuistoon. Päiväkodin johtaja on ollut yhteydessä kaikkien seitsemän lapsen huoltajiin. Lasten sijoitte- lussa ensi syksynä huomioidaan kaverisuhteet ja huoltajien toiveet niin hyvin kuin on mahdollista. Tiedon- siirto huoltajien luvalla on erittäin tärkeää kaikkien ryhmien suunnittelussa ja muodostamisessa.

Piilolan päiväkodin henkilöstöä on kuultu yhteisesti alustavasti keväällä 2025 sekä 7.10.2025 henkilökohtai- sesti. Muutoksessa huomioidaan työntekijöiden toiveet mahdollisimman hyvin. Piilolan päiväkodin toimin- nan lopettamisesta on tehty myös ennakkoarvioitusten arviointi (EVA).

Piilolan henkilöstö siirtyy muihin päiväkotiyksiköihin vakansseille, jotka vapautuvat pääsääntöisesti eläköi- tymisten vuoksi. Lisäksi yksi määräaikaisuus päätetään, ja tälle vakanssille siirtyy Piilolasta vakituinen

työntekijä. Muutos nostaa pätevien työntekijöiden osuutta henkilöstöstä, joka vahvistaa myös palvelun laatua. Arvioitu henkilöstömenojen säästö on 71 000 euroa vuonna 2026 ja 100 000 euroa suunnitelmavuonna 2027.

Muutoksella tehostetaan myös kaupungin muiden tilojen käyttöä. Piilolan päiväkodin käyttökustannukset vuositasona vuoden 2024 tilinpäätöksen mukaan on 41 895 euroa. Vuodelle 2026 säästöä kertyy 17 596 euroa. Palvelujen ostot säästö vuonna 2026 on 31 570 euroa. Aineet, tarvikkeet, tavarat säästöä puolestaan 1777 euroa.

Konginkankaan päiväkodin uudet tilat otettiin käyttöön syyslomalla 2025 ja näin luotiin loistavat olosuhteet koulun ja varhaiskasvatuksen yhteistyölle. Vuokralla olleesta viipalepäiväkodista luovutaan vuoden 2025 loppuun mennessä.

Kellosepän päiväkodin putkiremontti saatiin valmiiksi heinäkuussa 2025. Suolahden taajamassa on kaksi päiväkotiryhmää suljettuna ja kahden työntekijän työpanosta tarvitaan Tiitelän päiväkodin toiminnan järjestämiseen.

Etsivän ja liikkuvan nuorisotyön sekä kotoutumisen työntekijöiden toimitilat ovat siirtyneet Wahlmanin talolle. Samoissa tiloissa aloitti vuoden 2025 alkupuolella nuorisopalveluiden alaisuuteen siirtynyt nuorten työpaikka. Kesällä 2025 otettiin käyttöön uudet nuorisotilat C-rakennuksen valmistuttua, jolloin Spotin tiloista luovuttiin lopullisesti. Palveluiden keskittäminen yhtenäisempiin tiloihin luo uusia toiminnallisia mahdollisuuksia ja vähentää vuokratkustannuksia. Suolahden nuorisotilojen kiinteistössä todettiin 24.10. mittava vesivahinko.

4.8.6. Opetuspalvelut

Toiminta-ajatus

Opetuspalvelun perustehtävä on tuottaa laadukasta opetussuunnitelmien mukaista yleissivistävää perusopetusta ja lukiokoulutusta, sekä tarjota tasokasta aamu- ja iltapäivätoimintaa.

Talousarvio 2026

Opetuspalvelut (sitova taso) (1 000 €)	TP2024	TA2025	TAE2026	Muutos -% 2026/2025
Toimintatulot	1 323	900	803	-10,7 %
Toimintamenot	-19 486	-19 149	-19 933	4,1 %
Toimintakate (netto)	-18 164	-18 250	-19 130	4,8 %

Vastuualueen talousarvion vuoden 2026 toimintatuotot ovat 0,8 milj. euroa, toimintakulut -19,9 milj. euroa ja toimintakate -19,1 milj. euroa. Toimintakate on 4,8 % (0,9 milj. euroa) suurempi kuin vuoden 2025 talousarviossa. Toimintakatteen nouseminen johtuu sekä toimintatulojen laskusta että toimintamenojen noususta.

Vastuualueen tavoitteet

1. Toimialan kärkitavoite: lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukeminen

Vastuualueen tavoite: yhteisöllisen opiskeluhoollon ja hyvinvointityöhön liittyvän ennaltaehkäisevän työn kehittäminen

Toimenpiteitä tavoitteen saavuttamiseksi

- Hyvää kasvua -opetussuunnitelman toimivien käytäntöjen vahvistaminen
- Ehkäisevän mielenterveys- ja päihdetyön toimintatapojen arviointi ja kehittäminen
- Yhteisövaikuttavuuden kehittäminen yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa

2. Toimialan kärkitavoite: toimialan palvelut vetovoimatekijänä

Vastuualueen tavoite: vaikuttavat henkilöstökoulutukset

Toimenpiteitä tavoitteen saavuttamiseksi

- Henkilöstökoulutukset: Käytöksellään haastavien oppilaiden kohtaaminen, vuorovaikutus ja turvallisuus. Perusopetuksen oppimisen tuen lakimuutoksen vaikutukset.
- Laatutyön kärjeksi johtaminen: koulutuskokonaisuus esihenkilöille

Hallinto

Opetuspalvelujen hallinnon tavoitteena on tuottaa mahdollisimman laadukasta ja kustannustehokasta palvelua kuntalaisille. Hallinnossa työskentelee opetus- ja kasvatusjohtaja, kasvatuksen ja opetuksen palvelukoordinaattori, hyvinvointikoordinaattori ja toimistosihteeri. Vuoden 2026 henkilöstösuunnitelmassa kaksi toimistosihteerin vakanssia on siirretty opetuspalvelujen hallintoon. Opetus- ja kasvatusjohtaja vastaa vastualueen toiminnasta sekä johtaa ja kehittää toimintaa kaupunginhallituksen, kaupunginjohtajan ja lautakunnan alaisuudessa.

Perusopetus

Perusopetuksen tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen sekä antaa heille elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja. Opetuksen tulee edistää sivistystä ja tasa-arvoisuutta yhteiskunnassa, oppilaiden edellytyksiä osallistua koulutukseen ja muutoin kehittää itseään elämänsä aikana. 1.8.2026 alkaen esi- ja perusopetuksen tulee lisäksi edistää liikunnallista elämäntapaa (perusopetuslaki 2 §).

Äänekoskella on yhteensä seitsemän perusopetusta antavaa koulua: kaksi yhtenäiskoulua ja viisi alakoulua. Suolahden yhtenäiskoulun uudisrakennus otettiin käyttöön keväällä 2019 ja Koulunmäen yhtenäiskoulun A-rakennus syksyllä 2019. Koiviston koulun uudisrakennus otettiin käyttöön kevätlukukauden 2020 alussa. Koulunmäen yhtenäiskoulun C-rakennus valmistui talvella 2025 ja otettiin käyttöön lukuvuoden 2025-2026 alussa.

Perusopetuksen yksiköillä on yhteensä neljä virkarehtoria: kaksi yhtenäiskoulun rehtoria ja kaksi apulaisrehtoria. Lisäksi kouluilla työskentelee kolme koulusihteeriä.

PERUSOPETUKSEN YKSIKÖT

Koulu	Oppilasmäärä
Koulunmäen yhtenäiskoulu	826
Suolahden yhtenäiskoulu	568
Honkolan koulu	95
Hietaman koulu	73
Koiviston koulu	70
Konginkankaan koulu	57
Sumiaisten koulu	61
Yhteensä	1750

Koulujen oppilasmäärät 4.11.2025 tilanteen mukaan.

Lukio

Toisen asteen koulutusta tuottaa Äänekosken lukio. Lukiokoulutus antaa opiskelijalle valmiudet aloittaa korkeakoulututkintoon johtavat opinnot yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa (lukiolaki 2 §). Lukuvuonna 2025-2026 lukiossa opiskelee 270 opiskelijaa. Lukiolla työskentelee rehtori, koulusihteeri ja 27 opettajaa.

Aamu- ja iltapäivätoiminta

Äänekosken kaupunki toteuttaa iltapäivätoimintaa Hietaman, Honkolan, Konginkankaan, Koiviston ja Sumiaisten kouluissa sekä Koulunmäen ja Suolahden yhtenäiskouluilla.

Koskelan Setlementti ry. järjestää iltapäivätoimintaa Äänekosken keskustassa ja Suolahdessa. Talousarvion 2026 yhteydessä aamutoiminta Äänekosken keskustasta on esitetty lakkautettavaksi. Perheille tarjotaan kuitenkin vaihtoehtoisesti mahdollisuutta aamuhoitoon varhaiskasvatuksen yksiköissä, mikäli ryhmissä on tilaa.

Muut perusopetus

Äänekoskelaisia lapsia opiskelee mm. Valteri-kouluissa ja muiden opetuksen järjestäjien kouluissa. Vastavasti Äänekoskella opiskelee vieraskuntalaisia lapsia erilaisista syistä johtuen. Talousarvioon merkitään menoiksi kotikuntakorvaukset, jotka valtionvarainministeriö ohjaa suoraa tuloiksi niille kunnille, joissa äänekoskelaisia lapsia on perusopetuksessa. Vastavasti saamme tuloja muiden kuntien oppilaiden meillä opiskelun perusteella.

Perusopetuksen valmistavassa opetuksessa opiskelee tällä hetkellä 12 oppilasta. 1.8.2026 alkaen valmistavaan opetukseen tulee myös lisäopetus, ns. toinen vuosi. Aikuisten perusopetuksen oma, erillinen ryhmä on talousarviossa esitetty lakkautettavaksi. Aikuisten perusopetusta tarjotaan kuitenkin edelleen osana muuta toimintaa, esim. Note-luokassa Koulunmäen yhtenäiskoululla.

Vastuualueen toiminnan ja toimintaympäristön muutos

Vastuualueen merkittävimmät muutokset vuonna 2026 ovat:

- Aamutoiminnasta luopuminen, maksettavien avustusten väheneminen (12 000 euroa)
- Aikuisten perusopetuksen ryhmän lakkauttaminen (36 600 euroa)
- Aamu- ja iltapäivätoiminnan maksutuottojen lasku (62 000 euroa)
- Saatavien kotikuntakorvausten lasku (130 200 euroa)
- Avustusten nousu (95 300 euroa)
- Kuljetuskustannusten nousu ja Linkki-kustannuksien siirto keskushallinnolta (157 050 euroa)
- Sairasvakuutuskorvausten vähennys (31 000 euroa)
- Erilliskorvausten nosto todelliseen tasoon (52 100 euroa)
- Lukion henkilöstökustannuksien nousu, erit. tilapäisen henkilöstön palkkaukseen (83 700 euroa)

Vastuualueen toiminnalliset muutokset johtuvat pääasiassa oppilaiden määrän vähenemisestä, mikä johtaa palvelutarpeen vähenemiseen. Vastuualueella on tehty budjetointimuutoksia edellisen vuoden toteumaan perustuen.

Opetuspalveluissa eletään lainsäädäntöuudistusten aikaa. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki uudistui esi- ja perusopetuksessa sekä lukiokoulutuksessa 1.8.2025. Samaan aikaan astui voimaan perusopetuslain 29 §, joka määrää, ettei oppilas saa käyttää puhelinta tai muuta mobiililaitetta oppitunnin aikana lukuun ottamatta niiden käyttöä opettajan luvalla oppimistarkoitukseen taikka rehtorin tai opettajan luvalla henkilökohtaiseen terveydenhoitoon taikka 31 §:ssä tarkoitettuna apuvälineenä. 1.8.2026 uudistuu puolestaan perusopetuslain 2 §, joka velvoittaa esi- ja perusopetuksen edistämään liikunnallista elämäntapaa. Opetuspalvelut kehittävät toimintaansa lakiuudistusten pohjalta mm. henkilöstökoulutusten ja hankkeiden avulla.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) velvoittaa kunnan edistämään asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä siltä osin kuin tämä tehtävä kytkeytyy kunnan muihin lakisääteisiin tehtäviin. Kun vuonna 2022 perustettu hyvinvointikoordinaattorin tehtävä vakinaistettiin joulukuussa 2023, päätettiin tehtävä sijoittaa opetus- ja kasvatustoimeen. Palkkakustannuksia rahoitettiin ensin perintövaroin, mutta

vuoden 2025 alusta lähtien palkkakustannukset näkyvät käyttötalouden menoeränä opetus- ja kasvatustoimen talousarviossa.

Äänekosken kaupungin hyvinvoinnin edistämisen ohjelma (2023-2028) nojaa vuoteen 2028 ulottuvaan kaupunkistrategiaan ja sen päivityksiin valtuustokauden vaihtuessa. Vuonna 2025 aloittanut uusi kaupunginvaltuusto on halunnut lisätä kaupunkistrategiaan erityispainotuksen mielen hyvinvointiin, lasten ja nuorten tukemiseen sekä erilaisiin arjen haasteisiin varautumisen.

Hyte-työn kärjet 2026

Äänekosken kaupunki on viime vuosina panostanut lasten ja nuorten arkeen sekä terveelliseen ja turvallisen toimintaympäristön varmistamiseen koulu- ja päiväkotinvestoinnein ja tilaratkaisuin, kattavia vapaa-ajan harrastamisen puitteita luomalla sekä nuorten osallistavaa budjetointia kehittämällä. Jatkossa tarvitaan ennen muuta peruspalveluiden toimintakulttuurin kehittämistä. Hyvinvointikoordinaattori tukee työpanoksellaan opetus- ja kasvatustoimen peruspalveluiden henkilöstöä siten, että työn painopiste on hyvinvointia ja osallisuutta edistävien tiedolla johtamisen prosessien yhteiskehittämisessä. Hyte-työn kohdentamisen lähtökohtana ovat seuraavat opetus- ja kasvatustoimen toimintaympäristöanalyysin ja lasten ja nuorten hyvinvoinnin tilannekuvan pohjalta nimetyt kärkiteemat:

- Älykäs sopeutuminen toimintaympäristön muutokseen (esim. väestörakenteen muutos)
- Paluu perusasioihin ja perustaitoihin
- Lasten ja nuorten turvallisuuden kokemusten ja tulevaisuudenuskon lisääminen

Äänekoskelaisten nuorten ja nuorten aikuisten hyvinvoinnin tilanne näyttää huolestuttavalta esimerkiksi vuoden 2024 HYTE-kertoimen tulosindikaattorin vertailuluvun pudotuksen perusteella. Keväällä 2025 toteutetun Kouluterveyskyselyn tuloksista havaitaan kehittämiskohteina yläkouluikäisillä erityisesti koulukiusaamiskokemusten huolestuttava yleistymisen sekä se, että koulussa koetaan entistä harvemmin mahdollisuutta olla oma itsensä. Paikallisessa koulunuorisotyön ja opetuspalveluiden yhteistyössä toteuttamassa vuoden 2025 Mitä kuuluu? -kyselyssä nuoret nostavat avoimissa vastauksissa esille turvattomuuden ja osattomuuden kokemuksia koulutyön arjessa, esimerkkeinä erityisesti rasistiset väkivaltilanteet. Myös seksuaalivähemmistöjen hyvinvointiin ja osallisuuteen vaikuttavat syrjinnälle ja häirinnälle altistavat rakenteet ja käytännöt koulutyön arjessa nostetaan esille eri kyselyissä ja sidosryhmien kanssa käydyissä keskusteluissa.

Toimenpiteitä 2026

- Tiedolla johtamisen prosessien kehittäminen ja kuvaaminen, vastuu- ja varahenkilöiden nimeäminen ja kouluttaminen (Kouluterveyskysely, MOVE!-mittaukset ja TEAvisari-kyselyt)
- Opiskeluhoitosuunnitelman päivittäminen ja siihen liittyen erityisesti yhtenäiset toimintamallit (1) päihteiden käytön ehkäisemiseen ja päihteiden käyttöön puuttumiseen, sekä (2) väkivaltaan, kiusaamiseen, syrjintään ja häirintään puuttumiseen, ja (3) eri sidosryhmien sitouttaminen ja perehdyttäminen näiden mallien hyödyntämiseen ja edelleen kehittämiseen.
- Selvitys- ja kehittämistyö edellytyksistä toteuttaa säännöllinen seuranta ja asettaa tarkoituksenmukaiset mittarit kiusaamis-, häirintä- ja väkivaltilanteista opetuksen ja kasvatuksen arjessa.
- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman päivittäminen osana Äänekosken kaupungin hyvinvoinnin edistämisen ohjelmaa huomioiden yhteisövaikuttavuuden periaatteet, sekä tavoitteiden samansuuntaisuus alueellisen hyvinvointisuunnitelman painopisteiden kanssa: (1) arjen turvallisuuden edistäminen, (2) mielen hyvinvoinnin edistäminen sekä (3) liikunnallisen elämäntavan edistäminen.

4.9. Kulttuuri- ja liikuntalautakunta

4.9.1. Toiminta-ajatus

Kulttuuri- ja liikuntalautakunta vastaa Äänekosken kulttuuri- ja liikuntapalveluista ja ratkaisee kirjasto-, kulttuuri-, liikunta- ja museolain, sekä taiteen perusopetuksen ja musiikkioppilaitoksia koskevan lainsäädännön mukaiset kunnille kuuluvat asiat.

4.9.2. Tavoitteet

Koko toimialan tavoitteita ohjaavat vuoteen 2028 asti kulttuuri- ja liikuntaohjelman neljä kärkitavoitetta, jotka ovat:

1. Kulttuuri- ja liikuntatoimi terveellisten, turvallisten ja viihtyisän elinympäristön, elävän keskustan ja aktiivisten kylien kehittäjänä
2. Kulttuuri ja liikuntatoimi monipuolisten harrastus- kulttuuri- ja tapahtumatoiminnan vahvistajana
3. Kulttuuri- ja liikuntatoimi elinikäisen kehittymisen, osallisuuden ja yhteisöllisyyden rakentajana
4. Kulttuuri- ja liikuntatoimi kulttuuri- ja liikuntatilojen ja alueiden kehittäjänä

Vuosittain toimiala edistää talousarvionsa puitteissa kulttuuri- ja liikuntaohjelman kärkitavoitteiden toimenpiteitä niiltä osin, kuin ne ovat kesken tai jatkuvaa toimintaa.

4.9.3. Talousarvio 2026

Kulttuuri- ja liikuntalautakunta (1 000 €)	TP2024	TA2025	TAE2026	Muutos -% 2026/2025
Toimintatulot	740	639	656	2,5 %
Toimintamenot	-4 478	-4 607	-4 627	0,4 %
Toimintakate (netto)	-3 738	-3 967	-3 971	0,1 %

4.9.4. Henkilöstö

	TA2024	TA2025	TA2026	Muutos	Lisätietoja
Kulttuuri ja liikunta	50,5	48,5	52,5	4	Uusia ja vakinaistettavia tehtäviä

4.9.5. Kulttuuri- ja liikuntapalvelut

Toiminta-ajatus

Kulttuuri- ja liikuntapalvelut tuottaa yhdessä eri toimijoiden kanssa (yhteisöt ja yksityiset) laadukkaita ja monipuolisia kulttuuri-, liikunta- ja hyvinvointipalveluita. Palveluiden tuottamisessa huomioidaan kaikki kuntalaiset ja korostetaan ennaltaehkäisevän toiminnan merkitystä. Kulttuuri- ja liikuntapalveluiden vastuualue sisältää hallinto- ja kansalaistoiminnan, kirjastoiminnan, kulttuuritoimen, liikuntapalveluiden ja Ala-Keiteleen musiikkiopiston tulosalueet.

TALOUSARVIO 2026

Kulttuuri- ja liikuntapalvelut (sitova taso) (1 000 €)	TP2024	TA2025	TAE2026	Muutos -% 2026/2025
Toimintatulot	740	639	656	2,5 %
Toimintamenot	-4 478	-4 607	-4 627	0,4 %
Toimintakate (netto)	-3 738	-3 967	-3 971	0,1 %

Hallinto- ja kansalaistoiminta

Tulosalueella koordinoidaan ostopalvelujen kautta rahoitusta Koskelan setlementti ry:lle kansalaisopistotoiminnan ja Luomapajan järjestämiseksi Äänekoskella, kyläyhdistysten kohde- ja toiminta-avustuksia sekä kulttuuri- ja liikuntalautakunnan luottamushenkilöiden kokouspalkkioita. Lisäksi tulosalueen talousarviossa on varattu määrärahat kaupungin juhlatilaisuuksiin liittyen (itsenäisyyspäivän juhla, veteraanipäivän juhla, uudenvuoden juhla, jne.). Tulosalue sisältää kulttuuri- ja liikuntajohtajan ja toimistosihteerin palkan. Tulosalueen keskeinen toimintaa on kulttuuri- ja liikuntapalveluiden hallinnollinen työ sekä avustusten koordinointi.

Kirjastotoiminta

Kirjastotoiminnan tulosalueen tavoitteena on edistää väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen ja kulttuuriin, tiedon saatavuutta ja käyttöä, lukemiskulttuuria ja monipuolista lukutaitoa, mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja osaamisen kehittämiseen, sekä aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta.

Kirjastopalveluja tarjotaan neljässä kirjastossa: Äänekoskella pääkirjastossa, Suolahdessa, Konginkankaalla ja Sumiaisissa. Konginkankaan, Sumiaisten ja Suolahden omatoimikirjastot parantavat kirjastopalvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta.

Kirjastolain mukaan yleisen kirjaston tehtävänä on tarjota pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöihin, ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa, edistää lukemista ja kirjallisuutta, tarjota tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon, tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan sekä edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua.

Kirjastolla tulee olla käytössään tarkoituksenmukaiset tilat, ajantasainen välineistö sekä riittävä ja osaava henkilöstö. Kirjaston tulee olla kaikkien käytettävissä ja saavutettavissa. Kirjasto on lähipalvelu, jolla tulee olla riittävät aukioloajat. Palveluiden järjestämisessä on huomioitava tasa-arvon vahvistaminen sekä toiminnan lähtökohtina olevat yhteisöllisyys, moniarvoisuus ja kulttuurinen moninaisuus.

Kirjastopalveluiden suurimmat menoerät ovat henkilöstön palkkakustannukset, kirjastoaineistomenot ja ICT-palvelut, joilla täytetään kirjastolain velvoite kirjasto- ja tietopalveluhenkilöstöstä sekä uusiutuvasta kirjastokokoelmasta ja -välineistöstä. Tulot kertyvät pääosin myöhästymismaksuista ja aineiston korvauksista.

Kulttuuritoimi

Kulttuuritoimen tulosalueen tehtävänä on tuottaa kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain mukaisesti monipuolisia kulttuuripalveluita Äänekoskella ja tukea avustusten kautta paikallisten yhdistysten ja yksityishenkilöiden kulttuuritoimintaa.

Kulttuuritoimen tavoitteena on lisätä ihmisten kokonaisvaltaista hyvinvointia kulttuuritoiminnan kautta ja parantaa osaltaan kulttuurin harrastusmahdollisuuksien saatavuutta ja saavutettavuutta alueella taiteen perusopetustoimintaa tukemalla.

Lisäksi kulttuuritoimen tehtävänä on koordinoida museotoiminnan kautta paikallisen kulttuuriperinteen vaalimista ja kotiseututyön edistämistä. Taidemuseo järjestää ympärivuotisesti näyttelytoimintaa, joka vahvistaa taiteen paikallisuuden identiteettiä.

Keskeisiä toimintamuotoja ovat avustusten myöntäminen, erilaisten konserttien, näyttelyiden ja muiden tapahtumien järjestäminen, sekä kulttuurikasvatus ja taiteen soveltavien menetelmien hyödyntäminen kulttuurihyvinvointipalveluissa eri kohderyhmien kanssa.

Lasten ja nuorten kulttuuritoiminnassa toteutetaan tavoitteellista, tasolta toiselle etenevää, ikätason huomioivaa kulttuurikasvatusta päiväkodeissa, esiopetuksessa sekä perusopetuksessa. Kesäkuun alussa toteutetaan Lasten kulttuuripäivät, jolloin on mahdollisuus tutustua erilaisiin esittävän taiteen muotoihin matalalla kynnyksellä. Lasten kulttuuripäivien yhteydessä huomioidaan erityisesti saavutettavuus, eli ohjelmaa toteutetaan myös viheralueilla. Pääosa ohjelmasta on maksutonta. Äänekoski on mukana maakunnallisessa lasten ja nuorten kulttuuriverkosto Kulttuurisaitassa ja toteuttaa Äänekoskella verkoston tuottamia yhteisiä sisältöjä. Kulttuuritoimi tukee kulttuurilähetteellä esimerkiksi terveydellisten, sosiaalisten ja taloudellisten syiden vuoksi heikommassa asemassa olevia lapsia, nuoria ja perheitä kulttuurin harrastustoiminnassa.

Työikäisille suunnatun kulttuuritoiminnan tavoitteena on järjestää työikäisille laadukasta, monipuolista ja saavutettavaa esittävän taiteen tarjontaa sekä kevät- että syyskaudelle (kausi ohjelma).

Kulttuuritoimi pyrkii lisäämään ikääntyneiden kulttuuritoimintaa muun muassa kohdentamalla kulttuuripalveluja (kulttuuritoimen kausiohjelman sisällöt) liikuntapalveluiden seniorikortin ostaneille, huomioimalla palveluasumisen yksiköissä asuvat ikäihmiset esimerkiksi viemällä yksiköihin taidesisältöjä (mm. konsertteja) sekä järjestämällä matalan kynnyksen kulttuurihyvinvointipalveluja.

Hyvinvointia ja terveyttä edistävän kulttuuritoiminnan osalta kulttuuritoimi tuottaa osallisuutta edistäviä sisältöjä, kuten ilmiökahvit ja kulttuurifoorumit. Lisäksi tavoitteena on kulttuuriluotsi -toiminnan vakiinnuttaminen.

Kulttuuritoimi huomio toiminnassaan erilaisia vähemmistö- ja erityisryhmiä tekemällä yhteistyötä toimialarajat ylittävästi eri tahojen, kuten kotouttamisen ja maahanmuuttotyön, kehitysvammaisten toimintakeskuksen ja perhepalveluiden kanssa sekä mahdollistamalla esimerkiksi outsider -taiteen tekijöiden näyttely- ja esiintymistoimintaa.

Kulttuuritoimen kustannuspaikolla on varattu määrärahat taiteen perusopetuksen (tanssi, kuvataide, teatteri) järjestämiseksi Äänekoskella Koskela opiston toimesta ostopalvelujen kautta.

Kulttuuritoimen tulosalueen suurimmat menot koostuvat henkilöstön palkkakuluista, kohde- ja toiminta-avustuksista, tapahtumien ja näyttelyiden järjestämisestä aiheutuvista kuluista sekä taiteen perusopetuksen kuluista. Tulot kertyvät pääosin pääsylipputulosta.

Liikuntapalvelut

Liikuntapalveluiden tulosalue tuottaa kaikille kuntalaisille liikuntalaissa määriteltyjä liikuntapalveluita ottaen huomioon harrasteliikunnan, kilpaliikunnan, lasten- ja nuorten liikunnan, sekä erityisryhmien tarpeet. Liikuntapalveluiden tulosalue vastaa liikuntapaikkaverkoston ylläpitämisestä ja kehittämisestä, järjestää ohjattua liikuntaa ja liikuntaneuvontaa eri kohderyhmille ja huolehtii koulujen uimaopetuksesta. Lisäksi se vastaa ostopalveluiden kautta liikuntapaikkojen kunnossapidosta sekä myöntää avustuksia liikunta-alan yhdistyksille ja yksityishenkilöille.

Soveltava liikunnan osalta tavoitteena on vastata erityisryhmien liikkumistarpeisiin ryhmäliikunnan ja yksilöllisen liikuntaneuvonnan kautta osana ikäihmisten ennaltaehkäisevän ja kuntouttavan liikunnan palveluketjua. Maahanmuuttajien liikunnan osalta tavoitteena on mahdollistaa maahanmuuttajien liikuntapalveluiden käyttö osana kotoutumista, mm. liikuntainfojen, maahanmuuttajien uimakouluja sekä yksilöllisen liikuntaneuvonnan kautta. Liikuntaneuvonta osalta tavoitteena on, että Äänekoskella on valtakunnallisten suositusten mukaista maksutonta liikuntaneuvontaa, jolla kannustetaan vähän liikkuvia liikunnallisen elämäntavan löytämiseen, sekä yksilö- että pienryhmätoiminnan kautta osana hyvinvoinnin palveluketjua.

Varhaiskasvatuksen ja koulun osalta tavoitteena on liikuntapaikkaverkostoa ylläpitämällä tukea valtakunnallisen varhaiskasvatuksen sekä lasten ja nuorten liikkumissuositusten mukaista liikuntatoimintaa osana varhaiskasvatusta ja koulua. Liikkumaan aktivoivalla ympäristöllä on tavoitteen toteutuksessa suuri

merkitys. Äänekoskella on hyvät mahdollisuudet hyödyntää lähiliikuntapaikkoja osana varhaiskasvatusta ja koulua sekä rakennetussa että luonnonvaraisessa ympäristössä.

Liikuntapalveluiden tulosalueen suurimmat menot koostuvat liikuntapaikojen kunnossapidosta, henkilöstökuluista, liikuntaseurojen avustuksista ja urheilijastipendeistä. Liikunnan ohjaustoimintaan ja erityisryhmien liikuntaan on varattu määrärahat omille kustannuspaikoilleen. Äänekosken uimahallin ja Suolahden uimahallin henkilöstön sekä Pankkarin ja liikuntatalon liikuntavahtimestareiden palkkakulut on varattu liikuntapalveluiden tulosalueen talousarvioon. Ulkoliikuntapaikkojen kunnossapito hoidetaan pääosin ostopalveluna Äänekosken Kiinteistöhoito Oy:n kautta. Osa haja-asutusalueiden liikuntapaikkojen (ladut ja kentät) kunnossapidosta hoidetaan yhdistysten, yksityishenkilöiden ja yrittäjien toimesta.

Liikuntapalveluiden tulosalueen tulot koostuvat pääosin uimahallien ja kuntosalien pääsymaksuista, sekä ohjaustoiminnan osallistumismaksuista.

Musiikkiopisto

Ala-Keiteleen musiikkiopiston tulosalue antaa oppilaan yksilölliset ominaisuudet ja tavoitteet huomioon ottaen musiikin- ja soitonopetusta, jonka päämääränä on vahvistaa oppimisen iloa soitto- ja laulutaidon, yhteismusisoinnin ja musiikin perusteiden oppimisen sekä niiden edelleen kehittämisen kautta. Lisäksi tavoitteena on kannustaa oppilasta harjoitteluun ja itseohjautuvaan työskentelyyn sekä luoda oppilaalle perusta elinikäiselle myönteiselle musiikkisuhteelle.

Musiikkiopistolle arvioitu valtionosuus 665 260 € on laskettu OKM:n vuodelle 2025 vahvistetulla yksikköhinnalla 91,69 €/ opetustunti. Vuoden 2026 tuntiperusteisen opetustunnin yksikköhinnan suuruus varmistuu loppuvuodesta 2025. Musiikkiopiston valtionosuuteen oikeuttava vahvistettu tuntimäärä vuodelle 2025 on 12 729 tuntia ja valtionosuusprosentti on 57 %.

Arviot oppilasmääristä (ka.) perusopetuksessa ja syventävissä opinnoissa vuodelle 2026 ovat seuraavat: Hankasalmi 2, Konnevesi 3, Laukaa 60, Uurainen 20, Äänekoski 169 oppilasta eli yhteensä 254 oppilasta. Varhaisiän musiikkikasvatuksen (VaMu) oppilasmäärän (Laukaa, Uurainen, Äänekoski) on arvioitu olevan ka.105 oppilasta, mikä on hiukan enemmän kuin edellisinä vuosina.

Oppilaspaikan arvioitu hinta kunnille on perus- ja syventävissä opinnoissa euron pienempi kuin arvio vuodelle 2025. Varhaisiän musiikkikasvatuksen oppilaspaikan arvioitu hinta kunnille on 42€ pienempi kuin tae 2025.

Perus- ja syventävät opinnot

- tae 2026 1 270 € / oppilas (254 opp.)
- tae 2025 1 271 € / oppilas (250 opp.)
- tp 2024 1 107 € / oppilas (240 opp.)

Varhaisiän musiikkikasvatus

- tae 2026 402 € / oppilas (105 opp.)
- tae 2025 444 € / oppilas (95 opp.)
- tp 2024 297 € / oppilas (98 opp.)

Palkkamäärärahat on laskettu 1.8.2025 tiedossa olevan henkilökunnan, palkkatason ja opetustuntimäärän mukaan niin, että mahdolliseen vuosisidonnaiseen osaan oikeuttava palvelusaika on huomioitu. Palkkoihin on huomioitu sopimusten mukaiset korotukset. Ulkoisissa tilavuokrissa on huomioitu siirtyminen uusiin kaupungin omiin opetustiloihin syksyllä 2025 (vähennystä -30 000 €).

Kevään 2026 viikkotuntimäärä on samalla tasolla kuin syksyn 2025 tuntimäärä. Syksyn 2026 tilanne perustuu arvioon. Opetuksen kokonaistuntimäärä vuodelle 2026 on arvioitu olevan noin 12 800 tuntia, mikä on samaa tasoa kuin aiempina vuosinakin.

4.10. Kaupunkirakennelautakunta

4.10.1. Toiminta-ajatus

Kaupunkirakennelautakunnalla on kaksi vastuualuetta, jotka ovat kaupunkirakennepalvelut ja ruokapalvelut. Kaupunkirakennepalveluihin sijoittuu mm. kiinteistöjen, liikenneväylien, puistojen ja yleisten alueiden sekä satamien ja laitureiden kustannuspaikat. Ruokapalveluiden kustannuspaikkoina ovat valmistuskeittiöt Ateriapalvelukeskus Lipstikka ja vuoropäiväkoti Mikonpuiston keittiö.

Kaupunkirakennelautakunta vastaa tilaajana toimitilojen suunnitteluttamisesta, rakennuttamisesta ja huolehtii rakennuttajavalvonnasta sekä isännöitsijävelvoitteista ja omaisuuden arvon säilyttämisestä. Lautakunta hallinnoi kunnan omassa käytössä olevia toimitiloja ja tilaajana vastaa niiden ylläpidosta ja hoidosta. Lisäksi lautakunta vastaa yhdyskuntateknisen rakentamisen ja yleisten alueiden suunnittelusta ja rakentamisen valvonnasta sekä tilaajana hoidosta ja kunnossapidosta.

Kaupunkirakennelautakunnan ruokapalvelut tuottavat ravitsemussuosituksen mukaisia, laadukkaita, turvalisia ja kasvatusta tukevia ateriapalveluja asiakkaiden tarpeisiin.

4.10.2. Talousarvio 2026

Kaupunkirakennelautakunta (1 000 €)	TP2024	TA2025	TAE2026	Muutos -% 2026/2025
Toimintatulot	10 089	10 621	10 588	-0,3 %
Toimintamenot	-18 694	-20 235	-20 212	-0,1 %
Toimintakate (netto)	-8 605	-9 613	-9 624	0,1 %

Kaupunkirakennelautakunnan talousarvion toimintatulot ovat 10,6 miljoonaa euroa ja toimintamenot -20,2 miljoonaa euroa ja toimintakate -9,6 miljoonaa euroa. Toimintakate on 0,1 % suurempi kuin vuonna 2025. Talousarviossa on huomioitu talouden tasapainottamistoimenpiteitä.

Palvelutaso on määritelty kiinteistönhoidon ja siivouksen mitoituksen, kadunhoito- ja viheralueiden kunnossapitoluokitusten sekä investointiohjelman mukaisesti talousarvion määrärahakehys huomioiden.

Koko kaupungin nettoinvestointiesitys vuodelle 2026 on 10,8 miljoonaa euroa, josta kaupunkirakennepalveluiden osuus on 10,0 miljoonaa euroa. Vuodelle 2026 ei kohdistu leasing-määrärahan tarvetta.

Tavoitteet

Tavoitteena kehittää henkilöstön osaamista. Nykyisen henkilökunnan kehittämisessä tulee jatkossa huomioida uuden rakentamislain mukanaan tuomat vaatimukset. Lisäksi talousarviovuoden aikana tulee kehittää ilmastotyötä. Kustannusten hallinnassa tulevat korotumaan säännöllinen talousseuranta ja hankintojen kilpailuttaminen. Lisäksi huomio tulee kohdistumaan hulevesien hallintaan liittyviin riskeihin.

Tavoitteista on laadittu tuloskortit. Tuloskorttien seurattavia mittaristoja tullaan tarkastelemaan strategian päivityksen yhteydessä paremmin toimialan tavoitteita kuvaaviksi. Talousarvion laadintaprosessin yhteydessä huomioidaan kokonaisvaltaisesti kaikki organisaation toimintaan liittyvät riskit. Taloudellisiin ja toiminnallisiin tavoitteisiin liittyvät riskit on tunnistettava, analysoitava, sekä arvioitava niiden merkitys suhteessa asetettuihin tavoitteisiin ja organisaatioon. Toimialan riskit määritellään toimialan johtoryhmässä.

4.10.3. Henkilöstö

	TA2024	TA2025	TA2026	Muutos	Lisätietoja
Kaupunkirakenne ja ympäristö	57,5	56,5	57,5	1	Sisäinen tehtäväsiirto

Taulukko sisältää koko kaupunkirakennetoimialan henkilöstömäärän.

4.10.4. Kaupunkirakennepalvelut

Toiminta-ajatus

Vastuualueen toiminta-ajatuksena on tuottaa laadukkaat käyttöön turvalliset, terveelliset ja hyväkuntoiset tilat kustannustehokkaasti ja taata kaupungin kiinteistöomaisuuden arvon säilyminen.

Tämän lisäksi vastuualue vastaa katujen, puistojen, uimarantojen ja satamien suunnittelusta, rakentamisesta ja kunnossapidosta. Vastuualueelle kuuluvien rakennusten kerrosala on noin 134 000 m², hoidettavia katuja ja teitä on noin 234 km, kevyenliikenteenväyliä noin 74 km, avustettavia yksityisteitä on noin 395 km, viheralueita 70 ha, uimarantoja 29 kpl ja leikkipuistoja 29 kpl sekä noin 800 venepaikkaa, joista yli 500 on laituripaikkoja.

Vastuualueen tavoitteet

1. Tavoitteena on jatkossa panostaa digitalisaatioon, energiatehokkuuteen ja asiakaslähtöisen palveluiden kehittämiseen. Mittarina on käyttäjätyytyväisyyden mittaaminen (käyttäjäkyselyt sekä asukastytytyväisyyskysely). Lisäksi mittareina toimivat mm. energiakulutuksen kulutustiedot (kWh/m²) ja hiilineutraalisuustavoitteiden osalta sitä osoittavat mittarit (CO₂:n määrä)
2. Toteutuneiden investointihankkeiden arviointi. Tavoitteena on, että kaikki hankkeet toteutuvat annettujen tavoitteiden, aikataulujen ja kustannusmääritteiden mukaisesti.

TALOUSARVIO 2026

Kaupunkirakennepalvelut (sitova taso) (1 000 €)	TP2024	TA2025	TAE2026	Muutos -% 2026/2025
Toimintatulot	7 019	7 123	7 039	-1,2 %
Toimintamenot	-16 091	-17 493	-17 400	-0,5 %
Toimintakate (netto)	-9 072	-10 370	-10 361	-0,1 %

Kaupunkirakennepalveluiden vastuualueen toimintatulot vähenevät 85 000 euroa (-1,2 %), toimintamenot vähentyvät 93 500 euroa (-0,5 %) ja siten toimintakate pienenee 8 800 euroa (-0,1 %) vuoden 2025 talousarvioon verrattuna.

Merkittävimpiä muutoksia lautakunnan tulo- ja menoarviossa ovat vuodelle 2026:

1. Toimintatuloissa vuokratulot pienentyvät hyvinvointialueen vuokratulojen pienentymisen vuoksi 240 000 €. Muutos selittyy esim. Konginkankaan palvelukeskuksen toiminnan alasajosta.
2. Toimintamenoissa leasingvuokamenoihin on budjetoitu 720 000 €:n vähennys vuodelle 2026. Leasingvuokramenojen pienentymiseen vaikuttaa lähinnä leasing-korkotason muutos.
3. Kiinteistökulujen nettolisäys 380 000 €, esim. uusi koulurakennus, jäähalli ja uimahalli.
4. Kumppanuusmenojen lisäys indeksikorotuksen kautta 255 000 €.

Talousarviossa on huomioitu toimitilojen tehokas käyttö. Kiinteistöohjelman päivityksen kautta tullaan arvioimaan uudelleen myytävä rakennuskanta ja tarpeettomien rakennusten purkamista. Tavoitteena vuonna 2026 on purkaa käytöstä poistunut Spotti. Näillä toimilla saadaan hallintaan uhka toimialan kustannusten noususta.

Kaupunkirakennepalveluiden vastuualueelle kuuluvat tukipalvelut tuotetaan Strategisen kumppanuuden toimintamallilla. Toimintamallilla saavutetaan laadukasta ja tehokasta kiinteistöjen, viheralueiden, teiden ja katujen, satamien sekä leikkipaikkojen hoitoa ja ylläpitoa. Strategisen kumppanuuden mallilla toimiala ylitti vuoden 2025 aikana sille asetetun säästötavoitteen.

Kaupunkirakennepalveluiden isoimpia investointeja vuonna 2026 ovat Suolahden uimahallin loppuun saattaminen, Äänekosken kaupungin museon viimeisen urakkavaiheen toteuttaminen, Äänekoskentien (Henttalanmäen) liikennejärjestelyt sekä Likolahdenkadun peruskorjauksen viimeistelytyöt. Lisäksi aloitetaan Erkon kadun suunnittelu.

4.10.5. Ruokapalvelut

Toiminta-ajatus

Ruokapalvelut tuottavat lakisääteisiä ravitsemussuosituksen mukaisia, korkealaatuisia, laadukkaita, turvalisia, kasvatusta tukevia ateriapalveluja asiakkaiden tarpeisiin. Ruokapalveluja tarjotaan päiväkotien ja koulujen asiakkaille sekä henkilöstölle.

Vastuualueen tavoitteet

1. asiakkuuksien kanssa säännölliset yhteistyöpalaverit
2. henkilöstön kehittäminen ammatillisesti
3. hävikkiruoan seurantajärjestelmän ylläpito ja raportointi asiakkaille
4. oppilasyhteistyön kehittäminen

TALOUSARVIO 2026

Ruokapalvelut (sitova taso) (1 000 €)	TP2024	TA2025	TAE2026	Muutos -% 2026/2025
Toimintatulot	3 070	3 498	3 550	1,5 %
Toimintamenot	-2 604	-2 742	-2 812	2,6 %
Toimintakate (netto)	466	756	737	-2,5 %

Ruokapalveluiden sisäiset toimintatulot kasvavat noin 51 700 euroa (1,5 %) vuoden 2025 talousarvioon verrattuna. Kasvu johtuu keskusoritehinnan korotuksesta vuodelle 2026 vyörytysmenojen kattamiseksi. Toimintamenojen 70 900 euron kasvu aiheutuu elintarvikehintojen korotuksista.

Ruokapalveluissa valmistetaan koulu- ja päiväkotilounaita päivässä noin 3 300 annosta. Valmistamme myös päivähoidolle vuorohoidon tarpeisiin välipaloja sekä päivällisiä. Ateriat tuotetaan ateriapalvelukeskus Lipstikassa Suolahdessa ja ne ovat Valtion Ravitsemiskeskuksen antamien ravitsemussuositusten mukaisia aterioita. Ruoanvalmistuksessa käytettävien elintarvikkeiden kotimaisuusaste on korkea, esim. liha, lihajalosteet, leipomotuotteet, perunat ja mahdollisimman pitkälle myös juurekset ovat 100 % kotimaisia.

Suunnitelmallisella ruokalistasuunnittelulla panostetaan lasten ja nuorten ravitsemukseen ja hyvinvointiin. Hankinnoissa on huomioitu kestävän kehityksen ja ympäristöystävällisyyden näkökulma.

4.11. Ympäristölautakunta

4.11.1. Toiminta-ajatus

Lautakunnan perustehtävänä on huolehtia ympäristölautakunnan alaisista lakisääteisistä tehtävistä. Lautakunnan talousarvioon sisältyy myös ylikunnallisesti hoidettavia viranomais tehtäviä.

4.11.2. Talousarvio 2026

Ympäristölautakunta (1 000 €)	TP2024	TA2025	TAE2026	Muutos -% 2026/2025
Toimintatulot	167	135	135	0,0 %
Toimintamenot	-761	-918	-937	2,1 %
Toimintakate (netto)	-594	-783	-802	2,5 %

Ympäristölautakunnan talousarvioesityksen toimintatulot ovat 135 000 euroa ja toimintamenot -936 910 euroa, jolloin toimintakate on -801 910 euroa. Ympäristölautakunnan toimialalla ei tehdä isompia investointeja eikä käyttöomaisuushankintoja vuonna 2026.

Lautakuntatasolla ostopalveluina hankittavat ylikunnalliset viranomaistehtävät, ympäristöterveydenhuolto ja maaseutuelinkeinopalvelut, kattavat suuren osan lautakunnan talousarvion menoista.

4.11.3. Ympäristövalvonta

Toiminta-ajatus

Ympäristötoimen toiminta-ajatuksena on vastata ympäristölautakunnan alaisista rakennusvalvontaviranomaisen ja ympäristönsuojeluviranomaisen lupa- ja valvontatehtävistä sekä riittävästä ympäristön seurannasta säädösten ja paikallisten olosuhteiden edellyttämällä tavalla. Tavoitteena rakentamisen ja ympäristönsuojelun ohjauksessa ja neuvonnassa on edistää hyvää rakentamistapaa ja kaupunkikuvaa, sekä luonnon-suojelun ja kestäväen kehityksen huomioon ottamista kunnan toiminnassa.

Vastuualueen tavoitteet

1. Ympäristönsuojelun järjestämät aloituskokoukset maa-aine- ja ympäristölupapäätöksiä myöntämisen yhteydessä. Tavoite 100 %.
2. Asiakastytytyväisyys rakennusvalvontaan asteikolla 1-4. Tavoite 3,7.

TALOUSARVIO 2026

Ympäristövalvonta (sitova taso) (1 000 €)	TP2024	TA2025	TAE2026	Muutos -% 2026/2025
Toimintatulot	167	135	135	0,0 %
Toimintamenot	-429	-573	-555	-3,1 %
Toimintakate (netto)	-262	-438	-420	-4,0 %

Ympäristönsuojelun ja rakennusvalvonnan tuotot pysyvät viime vuosien normaalilla tasolla. Äänekoskella ei ole tiedossa isompia hankkeita, joiden osalta lupatuotot ovat suurempia. Lisäksi rakentamislain tuomien muutosten takia rakennusvalvonnan lupatulojen ei odoteta kasvavan. Vuonna 2026 on tavoitteena saada päivitetty rakentamisjärjestys lainvoimaiseksi. Lisäksi ympäristö- ja ilmasto-ohjelmaa ollaan päivittämässä. Päivitykset tehdään viranhaltijoiden omana työnä, joten niistä ei synny ylimääräisiä kustannuksia.

Ympäristönsuojelu saa valmiiksi pohjavesialueiden suojelusuunnitelman päivityksen vuoden 2025 aikana, joten asiantuntijapalveluiden osalta palataan normaaliin kustannustasoon (-12 000 €).

Rakennusvalvonnan osalta ICT-palveluiden kustannukset palautuvat myös normaalille tasolle (- 25 000 €).

Ilmanlaadun tarkkailun osalta kustannustaso pysyy ennallaan. Hinkutyöryhmän toiminnalle on varattu 20 000 €. Hinku-työryhmässä on edustettuna ilmastotyön kannalta tärkeät hallinnon alat, asiantuntijat ja sidosryhmät. Työryhmän tavoitteena on aktiivisesti vähentää kaupungin eri hallinnonalojen ja tytäryhtiöiden sekä asukkaiden ja alueen yritysten toiminnasta aiheutuvia kasvihuonekaasupäästöjä kaupungin strategian mukaisesti.

4.11.4. Ympäristöterveydenhuolto

TALOUSARVIO 2026

Ympäristöterveydenhuolto (sitova taso) (1 000 €)	TP2024	TA2025	TAE2026	Muutos -% 2026/2025
Toimintatulot	0	0	0	0,0 %
Toimintamenot	-279	-285	-322	13,0 %
Toimintakate (netto)	-279	-285	-322	13,0 %

Äänekosken kaupungin ympäristöterveydenhuollon maksuosuus on 322 000 euroa vuonna 2026. Yleisten kustannusten nousu lisää kustannuksia 37 000 euroa vuodesta 2025.

4.11.5. Maaseutuasiat

TALOUSARVIO 2026

Maaseutuasiat (sitova taso) (1 000 €)	TP2024	TA2025	TAE2026	Muutos -% 2026/2025
Toimintatulot	0	0	0	0,0 %
Toimintamenot	-52	-60	-60	0,0 %
Toimintakate (netto)	-52	-60	-60	0,0 %

Saarijärven tuottamien maaseutuelinkeinoviranomaisen palvelujen kustannusten arvioidaan olevan 60 000 euroa vuonna 2026, eli menot pysyvät samoina mitä ne ovat viime vuosina olleet.

5. INVESTOINTIOSA

Talousarviossa hyväksytään euromääräinen investointisuunnitelma vuosille 2026 - 2028. Investointitason perusteena on talousarviovuoden 2026 sekä taloussuunnitelmavuosien vuosikate, ellei tasapainottamistoimenpiteinä muuta esitetä. Investointitaso on sitova valtuustoon nähden talousarviovuonna 2026 ja suunnitelma vuosille 2027 - 2028 hyväksytään investointikohteista vain ne merkittävät kohteet, jotka sitoudutaan varmasti toteuttamaan (investointipooli).

Kaikki merkittävät investointikohteet suunnitellaan erillisinä kohteinaan ja kohteilla on oma kustannusarvio sekä arvioitu toteutusvuosi tai vuodet. Kokonaiskustannusarvio on merkittävän investointikohteen sitova taso.

Lisäksi talousarviossa kootaan yhteen pieniä investointikohteita (nippuja), joille hyväksytään talousarviossa vuosittainen investointimääräraha. Nipuille varatut investointimäärärahat ovat sitovia, ei yksittäisten kohteiden. Talousarviovalmistelun yhteydessä yksittäiset kohteet ovat luetteloitu investointisuunnitelmassa, mutta kohteille ei aseteta sitovaa toteutusvuotta tai kustannusarviota.

Vuodelle 2026 on suunniteltu noin 10,8 miljoonan euron nettoinvestoinnit (hyväksytyt erilliskohteet 1,5 milj. euroa, hyväksytyjen erilliskohteiden muutokset 6,7 milj. euroa, uudet erilliskohteet 0,6 milj. euroa ja investointiniput 2,0 milj. euroa).

Kaupunginhallitus teki päätöksen jäähallin ostamisesta vuonna 2025. Valtuusto myönsi jäähallin ostoon lisämäärärahan, mutta päätöksestä on tehty valitus ja asian käsittely Hämeenlinnan hallinto-oikeudessa on vielä kesken. Kauppa ei toteudu vuonna 2025, joten määrärahavaraus siirretään vuodelle 2026.

Suunnitelmavuosina 2026-2028 nettoinvestoinnit ovat yhteensä keskimäärin 7,1 miljoonaa euron vuositasolla. Vuoden 2026 nettoinvestointien määrä on 4,7 miljoonaa euroa korkeampi kuin vuoden 2025

alkuperäisessä talousarviossa. Vuosien 2018 - 2025 investointien omahankintamenojen keskiarvo on noin 9,2 miljoonaa euroa ja poistojen keskiarvo on noin 8,4 miljoonaa euroa/vuosi.

Vuoden 2026 talonrakennuksen isoimpia investointeja ovat Suolahden uimahallin peruskorjaus, museon peruskorjaus ja Suolahden yhtenäiskoulun vanhan osan ilmastointijärjestelmän parannus.

Kunnallisteknisen puolen isoimpia investointeja ovat Likolahdenkadun peruskorjaus, Henttalan alueen liikennejärjestelyt sekä Palomäenkadun ja Äänenimentien liittymäjärjestelyt. Lisäksi investoidaan vanhojen katujen päällystekorjauksiin.

Puistojen ja yleisten alueiden osalta jatketaan mm. uimarantojen, leikkipuistojen ja viheralueiden kunnostamista. Lisäksi kunnostetaan kaupungin kiinteistöjen piha-alueiden valaistuksia ja parannetaan esteettömyyttä.

Muista maanrakennushankkeista toteutetaan mm. Koulunmäen yhtenäiskoulun pysäköintialue, trailereiden säilytyspaikka ja kiertotalouspuisto. Lisäksi jatketaan lähiliikuntapaikkojen kunnostamista.

Maa- ja metsäalueiden hankintoihin varataan 0,5 miljoonaa euroa. Maa- ja metsäalueiden hankinnoista ei tehdä poistoja, eli ne eivät heikennä kaupungin tulosta vaan lisäävät kaupungin tuloja kaavoituksen ja jalostetun maan myynnin kautta.

Leasingrahoituskohteita ei ole vuonna 2026.

Suunnitelman mukaisella investointivauhdilla kaupungin lainakanta on vuoden 2026 lopussa noin 73,7 miljoonaa euroa. Vuosina 2026-2027 vuosikate ei riitä suunniteltujen investointien toteuttamiseen.

5.1. Investointisuunnitelma: Hyväksytyt erilliskohteet, ei muutostarvetta (kustannusarvio sitova)

				Kustannusarvio	2026	2027	2028
Kaupunki-rakennelk	Irtain omaisuus	Varavoimakone	Uusi varavoimakone	-100 000	0	-100 000	0
	Liikenneväylät ja sillat	Jaakopintie, Äki	Jaakopintien rakentaminen Ääneniemeeseen	-380 000	0	0	-30 000
		Kirkkokatu, Äki	Kirkkokadun peruskorjaus	-300 000	0	0	0
		Koulunmäen yhtenäiskoulu, liikennejärjestelyt, Äki	Koulunmäen yhtenäiskoulun alueen liikennejärjestelyjen parantaminen	-400 000	-30 000	-370 000	0
		Likolahdenkatu, Äki	Likolahdenkadun kevytliikenneväylän rakentaminen ja kadun peruskorjaus	-1 250 000	-250 000	0	0
		Riihijärvenkatu, peruskorjaus, Sti	Kisakatu-Katvelankatu välinen osuus	-390 000	-30 000	-360 000	0
		Keiteleentie, Sti	Keiteleentien peruskorjaus välillä Sumiaistentie-Äänekoskentie	-250 000	0	0	0
	Muut maanrakennushankkeet	Koulunmäen yhtenäiskoulu, Äki	Saattoliikennealueen liikennejärjestelyt	-120 000	-20 000	-100 000	0
		Koulunmäen kadun pysäköintialue	Pysäköintialueen rakentaminen	-250 000	-250 000	0	0
		Kaupungintalon pysäköintialue	Uusi pysäköintialue	-150 000	0	0	0
	Talonrakennus/Saneeraus	Museo, Äki	Avustus	250 000	95 000	0	0
		Liikuntatalo, Äki	Päätöseinän korjaaminen	-150 000	0	-150 000	0
		Kirjasto, Suolahti	Vesikaton korjaus	-100 000	0	0	-100 000
		Kovalan maja, Äki	Ylläpitokorjaus	-30 000	0	0	-30 000
		Uimahalli, Sti	Peruskorjaus	-4 980 000	-700 000	0	0
			Avustus	0	0	0	0
		Vanha tehtaan paloasema, Äki	Remontointi/kuvataidetilat (suunnittelu)	-50 000	0	-50 000	0
		Suolahden yhtenäiskoulu, vanha osa	IMS (ilmamääräsäätimet)	-720 000	-200 000	0	0
		Koiviston perinnetalo, Äki	Julkisivujen korjaus ja maalaus	-100 000	-100 000	0	0
		Koulunmäen yhtenäiskoulu A- ja B-rakennus, Äki	Lukitus	-200 000	-10 000	-190 000	0
		Liikuntapuiston stadionrakennuksen korjaus ja valaistus	Stadionrakennuksen korjauksen loppuunsaattaminen ja valaistuksen uusiminen	-150 000	0	-150 000	0
		Arkistokonttien hankinta 3 kpl	Arkistojen yhdistäminen, 450 hyllymetriä	-30 000	0	0	-30 000
Kaikki yhteensä				-9 850 000	-1 495 000	-1 470 000	-190 000

5.2. Investointisuunnitelma: Hyväksytyt erilliskohteiden muutokset (kustannusarvio sitova)

				Kustannusarvio	2026	2027	2028
Kaupunki-rakennelk	Liikenneväylät ja sillat	Koillisranta, Äki	Kadun rakentaminen	-950 000	0	-60 000	-890 000
		Erkonkatu, Äki	Uuden kadun rakentaminen ja saastuneiden maa-ainesten poisto	-550 000	-50 000	-500 000	0
		Äänekoskentie	Henttalan alue, liikennejärjestelyt	-1 350 000	-1 300 000	-50 000	0
		Pursikuja, Veneilijänkatu	Mustanniemen satama-alueen katujen rakentaminen	-150 000	-50 000	-100 000	0
	Talonrakennus/Saneeraus	Museo, Äki	Peruskorjaus	-1 600 000	-445 000	0	0
	Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet	Äänekosken jäähalli, Suolahti	Jäähallin osto	-4 589 000	-4 589 000	0	0
Kulttuuri- ja liikuntalrk	Irtain omaisuus	Museo	Irtaimisto	-500 000	-250 000	-250 000	0
Kaikki yhteensä				-9 689 000	-6 684 000	-960 000	-890 000

5.3. Investointisuunnitelma: Uudet erilliskohteet (kustannusarvio sitova)

				Kustannusarvio	2026	2027	2028
Kaupunki- rakennelk	Irtain omaisuus	Äänekosken uimahalli	Kulunvalvontajärjestelmä	-50 000	-50 000	0	0
	Liikenneväylät ja sillat	Äänekoskentie	Palomäenkadun ja Ääneniemmentien liittymäjärjestelyt	0	-150 000	-150 000	0
		Teollisuuskatu, Äki	Teollisuuskadun peruskorjaus ja kevytliikenneväylä	-750 000	0	0	-750 000
		Terveyskatu, Äki	Terveyskadun jatkaminen ja kääntöpaikka	-60 000	-60 000	0	0
	Puistot, uimarannat, pihat	Koirapuisto, Sti	Koirapuisto Suolahteen	-30 000	0	0	-30 000
	Muut maanrakennushankkeet	Koulunmäen yhtenäiskoulu, Äki	Yhtenäiskoulun piha-alueen rakentaminen	-200 000	0	0	-200 000
		Traileriparkki, Sti	Trailerien säilytyspaikka Suolahteen	-20 000	-20 000	0	0
		Kiertotalouspuisto	Kiertotalouspuiston perustaminen	-130 000	-30 000	-100 000	0
		Kuhnamontien pysäköintialue, Äki	Pysäköintialueen laajentaminen Poken kohdalla	-100 000	0	-100 000	0
	Satamat ja laiturit	Satamat	Satamien kehittämishankkeen kaupunginosuus	0	-80 000	-80 000	0
	Talonrakennus/ Saneeraus	Konginkankaan op-liikekeskus	Katon uusimisen kaupunginosuus	-80 000	-80 000	0	0
		Sumiaisten koulu, Sum	Julkisivujen korjaus ja maalaus	-200 000	0	0	-200 000
	Talonrakennus/ Uudisrakentaminen	Monitoimiaukio, Äki	Esiintymislava	-120 000	-120 000	0	0
			Avustus	84 000	84 000	0	0
Kulttuuri- ja liikuntalrk	Irtain omaisuus	Kaupungin pääkirjasto	Omatoimijärjestelmä	-50 000	-50 000	0	0
Kaikki yhteensä				-1 751 000	-601 000	-430 000	-1 180 000

5.4. Investointisuunnitelma: Investointiniput (ei kohdekohtaisia kustannusarvioita, sitovuustaso nippu)

				2026	2027	2028
Kaupunki-rakennelk	Irtain omaisuus	Keittiökalusteet	Keittiöiden kalusteiden uusiminen	-100 000	-50 000	-50 000
		Kameravalvontalaitteistot	Kameravalvontalaitteistot kaupungin kohteille	-15 000	-15 000	-15 000
	Liikenneväylät ja sillat	Katuvalaistus	Yhteishanke Äänekosken Energian kanssa	-70 000	-100 000	-70 000
		Asfaltointi ja päällystyskorjaukset	Vanhon katujen päällystyskorjaukset	-400 000	-400 000	-400 000
		Kevyttiikenneväylät ja liikennejärjestelyt	Kevyttiikenneväylien vaurioiden korjaaminen, liikenneturvallisuuden parantamiskohteita (KäPy)	-60 000	-60 000	-60 000
		Liikenneväylät	Äkillisten ja ennakoimattomien vaurioiden korjaus	-30 000	-50 000	-50 000
	Puistot, uimarannat, pihat ja yleiset alueet	Uimarannat ja luontokohteet	EU-rannat (Suojärvi, Äänejärvi ja Lossinranta): kuntoilulaitteita, leikkivälineitä, rannan kunnostaminen, valaistuksen uusinta, Suojärven laituri ja wc-kunnostaminen	-30 000	-20 000	-10 000
		Pankkarin alueen kehittäminen, Äki	Iso Ä, toiminnallinen hulevesiallas	-10 000	-10 000	0
		Vanhan aseman seutu, Sti	Aseman seudun kunnostaminen: alueen valaistus ja sähköistys	-10 000	-40 000	-30 000
		Puistot, leikkipuistot, katuvihrealueet	Puistojen, leikkipuistojen ja katuvihrealuiden kunnostaminen	-30 000	-30 000	-30 000
		Kaupungin kiinteistöjen piha-alueet	Valaistus	-20 000	-50 000	-50 000
		Esteettömyystoimet	Esteettömyyden parantaminen	-15 000	-15 000	-15 000
	Muut maanrakennushankkeet	Kaupungin valokuituverkko	Valokuituverkon laajentaminen	-50 000	-50 000	-50 000
		Taajamien infrasuunnittelu	Hankkeiden suunnittelu	-40 000	-50 000	-50 000
		Äänemäki, Äki	Avustus	0	0	0
		Liikuntapaikat	Lähiliikuntapaikat: Koiviston liikuntapaikan loppuun saattaminen, painopakalliset ulkokuntosalilaitteet. Liikuntapuisto, Äki: Varastorakennus, väylät, viherrakentaminen ja opasteet, pyöräparkit, tekonurmikenttä, hiihtostadionin nurmikon perusparannus, ulkokuntoilupiha, pysäköintialue. Liikuntapuiston stadion hanke: Nurmikentän uusiminen. Pururadat, kaukalot ja kentät: valaistuksen uusiminen, latu- ja kenttäpohjien parantaminen, tekojään kylmälaitteet ja lauhdelämmön talteenotto	-200 000	-950 000	-200 000
		Kuntalan alueen kehittäminen	Wahlmannin talon piha-alue ja alueen valaistus, pysäköintiratkaisut	0	-40 000	-40 000
	Satamat ja laiturit	Satamat	Satamien vuokravalvontalaitteiden ja venepaikkojen uusiminen/kehittämishankkeeseen kuulumattomat	-50 000	-50 000	-100 000

				2026	2027	2028
	Talonrakennus/ Saneeraus	Kaupungintalo , Äki	Kaupungintalon pienet korjaukset, pintaremontit, huonejärjestelyt ym.	-30 000	-30 000	0
		Muut talonrakennushankkeet	Sumiaistentie 102 vesikaton korjaus, Kangaslammien leirikeskus wc-rakennuksen uusiminen, Päiväkotien aurinkopurjeet, Suojärven uimaranta talviuintipaikan pukusuojan rakentaminen, Tiitelän päiväkodin pihan leikkivälineiden uusiminen, Sumiaisten yläkoulun vesijohtojen uusiminen, Taidemuseon piharakennuksen vaurioituneiden lattiarakenteiden korjaus, Luonatuulen salaojaremontti, Suolahden kirjaston sisävalaistus, Paatelan autokanavan sisäkatto, Ylipainehallin ovet ja pääoven kattaminen, Katvelan ja Kellosepän päiväkotien jätekatokset, Suolahden uimahallin irtokalusteet, Akuutit korjaukset	-300 000	-350 000	-400 000
		Liikuntatalo, Äki	Sosiaalitoimen suunnittelu, puku- ja pesuhuoneiden korjaus ja välit	0	-130 000	0
		Taidemuseo, Äki	Rakenteiden korjaus, kameravalvonta, teosvarasto ja kalusto	-10 000	-250 000	-100 000
		Kaupungin kiinteistöt	Rakennusten valaisimien uusiminen energiatehokkaammiksi, aurinkopaneelit	-10 000	-50 000	-100 000
		Kiinteistöjen jätahuollon parantaminen	Organisaation jätahuollon vastaamaan lain vaatimusta (esim. muovipuristimet, jätekatokset, jäteastioiden päivitys)	-30 000	-20 000	-10 000
Kaupungin- hallitus	Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet	Maa- ja metsäalueet	Maa- ja metsäalueiden osto	-500 000	-500 000	-500 000
			Maa- ja metsäalueiden myynti	100 000	100 000	100 000
Kaikki yhteensä				-1 990 000	-3 210 000	-2 230 000

5.5. Investointitulot ja -menot yhteensä

	2026	2027	2028
Investointitulot	279 000	100 000	100 000
Investointimenot	-11 049 000	-6 170 000	-4 590 000
Netto	-10 770 000	-6 070 000	-4 490 000

5.6. Leasingrahoituksella toteutettavat investointikohteet

				Kustannusarvio	2026	2027	2028
Kaupunki- rakennelk	Talonrakennus/Saneeraus	Kaupungintalo, Äki	Kaupungintalon peruskorjaus tai uudisrakennus (suunn. 2028, rak 2029-2030)	-18 700 000	0	0	-80 000
Kaikki				-18 700 000	0	0	-80 000

6. RAHOITUSOSA

Tässä luvussa on esitetty Äänekosken kaupungin rahoitussuunnitelma vuosille 2026 - 2028. Suunnitelmavuosien vuosikatteen ovat luvun 6 taloussuunnitelman mukaisia ja investointien rahavirrat investointisuunnitelman (luku 4) mukaisia.

Talousarvioon on kuntalain 110 §:n 4 momentin mukaan otettava toiminnallisten tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä osoitettava miten määrärahojen rahoitustarve katetaan.

Rahoitussuunnitelma jakautuu kahteen osaan:

1. **Toiminnan ja investointien rahavirta** pitää sisällään
 - a. *toiminnan rahavirran*, joka muodostuu tulossuunnitelmasta siirtyvästä vuosikatteesta ja satunnaisista eristä sekä tulo-rahoituksen korjauseristä sekä
 - b. *investointien rahavirran*, joka muodostuu investointimenoista, investointeihin saaduista rahoitusosuuksista ja käyttöomaisuuden luovutustuloista.

2. **Rahoituksen rahavirtaan** budjetoidaan antolainojen, lainakannan ja oman pääoman muutokset.

Toiminnan ja investointien rahavirran ylijäämäinen summa osoittaa, että investoinnit rahoitetaan kokonaisuudessaan tulo-rahoituksella, investointien rahoitusosuuksilla ja omaisuuden myynnillä. Negatiivinen summa osoittaa määrän, joka on rahoitettava pääomarahoituksella.

Rahoitustoiminnan kassavirralla osoitetaan, miten alijäämäinen nettokassavirta on rahoituksellisesti katettu tai miten ylijäämä on käytetty rahoitusaseman muuttamiseen.

RAHOITUSSUUNNITELMA 2026-2028

RAHOITUS, 1000 €	TP2024	TPE2025	TA2026	TS2027	TS2028
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	11 040	5 882	4 750	5 277	7 228
Tulorahoituksen korjauserät	-86	0	0	0	0
Pakolliset varaukset					
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-3 054	-7 600	-11 049	-6 170	-4 590
Rahoitusosuudet investointeihin	152	195	279	100	100
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	292				
Toiminnan ja investointien rahavirta	8 344	-1 522	-6 020	-793	2 738
Rahoituksen rahavirta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäykset	-3	0	0	0	0
Antolainasaamisten vähennykset	52	0	0	0	0
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys			3 448	20 000	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-2 944	-2 944	-3 198	-23 202	-2 541
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-4 300	4 600	5 900	4 100	-100
Oman pääoman muutokset					
Muut maksuvalmiuden muutokset	366				
Rahoituksen rahavirta	-6 829	1 656	6 150	898	-2 641
Rahavarojen muutos	1 514	133	130	105	97
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT					
Investointien tulorahoitus, %	380,4	79,4	44,1	86,9	161,0
Pääomamenojen tulorahoitus, %	190,6	56,8	34,0	18,0	102,8
Asukasmäärä 31.12. (ennuste)	17 740	17 600	17 500	17 400	17 300

6.1. Toiminnan ja investointien rahavirta

Kaupungille ei synny rahoitusylijäämää, joten lainoja ei lyhennetä vuonna 2026.

6.1.1. Toiminnan rahavirta

Tulorahoituksen osatekijät eritellään yksityiskohtaisesti tuloslaskelmassa. Tästä syystä rahoituslaskelmaan otetaan vain varsinaisen toiminnan tulorahoitusjäämän osoittava vuosikate, satunnaiset erät sekä tulorahoituksen korjauserät.

6.1.2. Investointien rahavirta

Investoinnit ja niiden rahoitusosuudet on esitetty yksityiskohtaisesti investointisuunnitelmassa. Vuodelle 2026 on budjetoitu investointeihin määrärahoja (netto) yhteensä noin 10,8 miljoonaa euroa, mikä on 3,4 miljoonaa euroa enemmän kuin vuoden 2025 arvioitu investointien toteutuma.

6.2. Rahoituksen rahavirta

6.2.1. Antolainauksen muutokset

Antolainauksen lisäyksiin budjetoidaan arvio suunnitelmakaudella myönnettävistä antolainoista ja antolainasaamisten vähennykseen budjetoidaan antolainojen suunnitelmakauden lyhennykset.

6.2.2. Lainakannan muutokset

Lainakannan muutoksiin budjetoidaan pitkäaikaisten lainojen lisäys (uudet lainat) ja vähennys (lyhennykset) sekä lyhytaikaisten lainojen muutos (nettomääräisenä).

Rahoitussuunnitelman mukaan velkamäärä kasvaa 6,1 miljoonaa euroa vuonna 2026 vuoden 2025 ennustetusta tasosta. Suunnitelmavuonna 2027 velkamäärä kasvaa ja vuonna 2028 velkamäärä kääntyy laskuun. ”Lainaa asukasta kohti” oli vuoden 2024 tilinpäätöksessä 3 716 euroa.

LAINAKANNAN KEHITYS 2024-2028

	TP2024	TPE2025	TA2026	TS2027	TS2028
Pitkäaikaiset lainat	39 424	36 480	36 730	33 528	30 986
Lyhytaikaiset lainat	26 500	31 100	37 000	41 100	41 000
Lainamäärä	65 924	67 580	73 730	74 628	71 986
Laina / asukas €	3 716	3 840	4 213	4 289	4 161

6.2.3. Oman pääoman muutokset

Kunnassa oman pääoman muutoksiin siirretään kunnan muun taseyksikön peruspääoman lisäys, joka oikeaa edellä investointimenoihin merkityn kunnan pääomasijoituksen muuhun taseyksikköön.

6.2.4. Muut maksuvalmiuden muutokset

Tähän kohtaan budjetoidaan toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset, vaihto-omaisuuden muutos, saamisten muutos sekä korottomien velkojen muutos.

6.2.5. Muut merkittävät taloudelliset vastuut

Taselainojen lisäksi kaupunki on rahoittanut koulurakennushankkeita kiinteistöleasingrahoituksella ja leasingsopimusten pääoma on 57,4 miljoonaa euroa joulukuussa 2024. Leasingvastuiden määrän arvioidaan olevan vuoden 2025 lopussa yhteensä noin 61 miljoonaa euroa.

Leasingsopimusten vuokratustannukset kohdistuvat tuloslaskelmaan vuokramenoina. Vuoden 2026 talousarviossa tuloslaskelmaan kirjattavien koulu- ja päiväkotirakennushankkeista aiheutuva leasingvuokramenon määrä on 3,1 miljoonaa euroa.

7. TALOUSSUUNNITELMA 2026-2028

7.1. Yleistä

Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Alijäämän kattamista ei voida siirtää erillisellä toimenpideohjelmalla katettavaksi taloussuunnitelmavuosien yli, vaan yksilöidyt tasapainottamistoimenpiteet hyväksytään taloussuunnitelmassa. Alijäämän kattamisvelvollisuutta sovelletaan myös kuntayhtymiin.

Äänekosken kaupungilla on kertynyttä ylijäämää vuoden 2024 tilinpäätöksessä 10,3 miljoonaa euroa.

Taloussuunnitelman mukaan kaupungin vuosien 2026 - 2028 tilikauden tulokset ovat alijäämäisiä, joten kertynyttä ylijäämää on enää 0,2 miljoonaa euroa vuoden 2028 tilinpäätöksessä. Vuonna 2025 käynnistetään talouden tasapainottamistoimet, joilla tavoitellaan 1,5 miljoonan euron pysyvä säästö kustannusrakenteeseen vuodesta 2027 alkaen.

7.2. Taloussuunnitelman perusteet

Vuosi 2026 on taloussuunnitelmassa sama kuin edellä luvussa 2 (tuloslaskelma) on esitetty. Vuosien 2027-2028 laskennassa on käytetty seuraavia oletuksia:

- Toimintatulot, palvelujen ostot, aineet ja tarvikkeet, avustukset ja muut toimintamenot: korotus 1,9 % vuodelle 2027 ja 1,0 % vuodelle 2028
- Henkilöstömenot: korotus 4,3 % vuonna 2027 ja 2,0 % 2028
- Verotulot: vuodet 2027-2028 Kuntaliiton veroennustekehikon mukaisesti
- Valtionosuudet: vuodet 2027-2028 VM:n painelaskelman mukaisesti
- Korkotulot: laskettu olemassa olevista antolainasopimuksista
- Muut rahoitustulot on arvioitu vuoden 2026 tasossa huomioden muutokset vuosille 2027-2028
- Korkomenot: laskettu nykyisen korkokannan ja arvioidun lainakannan mukaisesti
- Poistot: poistolaskenta käyttöomaisuuskirjapidossa investointisuunnitelman mukaisesti

Vuosikatteen vuosina 2027 - 2028 ovat noin 5,3 - 7,2 miljoonaa euroa.

Taloussuunnitelmaan liittyy paljon epävarmuustekijöitä ja haasteita. Suurimmat riskit tulopuolella ovat verotulokertymät ja valtionosuudet. Te-uudistuksen seurauksena kaupungin talous on aiempaa suhdanneherkempi, sillä tulojen lisäksi myös menot reagoivat suoraan työllisyyskehitykseen. Vuoden 2027 alusta suunniteltu valtionosuusuudistus vaikuttaa kaupungin talouteen. Uudistuksen talousvaikutusta on tässä vaiheessa vaikea ennustaa.

TALOUSSUUNNITELMA 2026-2028

TULOSLASKELMA, 1 000 €	TP 2024	TPE 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Toimintatulot					
Myyntitulot	5 960	14 253	13 761	13 822	13 960
Maksutulot	2 099	2 239	1 780	1 663	1 680
Tuet ja avustukset	1 796	640	681	694	701
Muut toimintatulot	7 650	7 253	7 265	7 403	7 477
Valmistus omaan käyttöön					
Toimintamenot					
Henkilöstömenot	-33 425	-36 153	-36 211	-37 648	-38 401
Palvelujen ostot	-19 597	-24 765	-25 093	-25 558	-25 813
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-6 247	-6 516	-6 783	-6 912	-6 981
Avustukset	-2 531	-5 116	-5 290	-5 390	-5 444
Muut toimintamenot	-4 578	-4 930	-4 689	-4 778	-4 826
Toimintakate	-48 874	-53 096	-54 580	-56 704	-57 648
Verotulot	48 126	46 073	47 141	47 579	48 755
Valtionosuudet	10 139	11 505	10 689	12 873	14 591
Rahoitustulot ja -menot					
Korkotulot	1 013	650	650	650	650
Muut rahoitustulot	1 606	1 700	1 700	1 700	1 700
Korkomenot	-925	-950	-850	-820	-820
Muut rahoitusmenot	-45	0	0	0	0
Vuosikate	11 040	5 882	4 750	5 277	7 228
Poistot ja arvonalentumiset	-8 369	-8 250	-8 290	-8 500	-8 200
Tilikauden tulos	2 671	-2 368	-3 540	-3 223	-972
Tilinpäätössiirrot	14	14	0	0	0
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	2 685	-2 354	-3 540	-3 223	-972

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT					
	TP 2024	TPE 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Toimintatulot / Toimintamenot, %	26,37	31,47	30,08	29,37	29,24
Vuosikate / Poistot, %	131,91	71,31	57,29	62,08	88,15
Vuosikate, euroa / asukas	622	334	271	303	418
Asukasmäärä 31.12. (ennuste)	17 740	17 600	17 500	17 400	17 300

	TP 2024	TPE 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Kertynyt yli-/alijäämä, 1 000 €	10 262	7 909	4 368	1 145	174

8. TALOUSARVIO 2026 TÄYTÄNTÖÖNPANO-OHJEET

8.1. Talousarvion sitovuus

Kuntalaki ja kirjanpitolaki velvoittavat hoitamaan kaupungin taloutta hyväksytyn talousarvion mukaisesti, joten talousarvio on sitova ohje kaupunginhallitukselle, lautakunnille, viranhaltijoille ja työntekijöille, jotka osallistuvat määrärahojen käyttöön.

Käyttötalousosa

Vuoden 2026 talousarvio on valtuuston nähdessä sitova vastuualueitasolla tarkastuslautakunnan, työllisyysaluelautakunnan, opetus- ja kasvatustalouden lautakunnan, kulttuuri- ja liikuntalautakunnan, kaupunkirakennelautakunnan ja ympäristölautakunnan osalta. Keskushallinnon osalta talousarvion sitovuus on kaupunginhallituksen tasolla (pl. tarkastuslautakunta).

Investointiosa

Investoinneille hyväksytään euromääräinen investointitaso vuosille 2026-2028.

Investointitaso on sitova valtuustoon nähdessä talousarviovuonna 2026 ja suunnitelmavuosille 2027 - 2028 hyväksytään investoinneista vain ne merkittävät kohteet, jotka sitoudutaan varmasti toteuttamaan (investointipooli).

Kaikki merkittävät investointikohteet suunnitellaan yksilöityinä erillisinä kohteinaan ja kohteilla on oma kustannusarvio sekä arvioitu toteutusvuosi tai vuodet. Kokonaiskustannusarvio on merkittävän investointikohteen sitova taso.

Pienet investointikohteet niputetaan ja nipuille hyväksytään talousarviossa vuosittainen investointimääräraha. Nipuille varatut investointimäärärahat ovat sitovia, ei yksittäisten kohteiden. Talousarviovalmistelun yhteydessä yksittäiset kohteet ovat luetteloitu investointisuunnitelmassa, mutta kohteille ei aseteta sitovaa toteutusvuotta tai kustannusarviota.

Määrärahat on budjetoitu nettoperiaatteella ja ne ovat sitovia nettomääräisinä.

8.2. Talousarviomuutokset

Hallintokuntien tulee pitäytyä tiukasti laaditussa talousarviossa. Määrärahaa ei saa ylittää eikä käyttää muuhun kuin talousarviossa mainittuun tarkoitukseen. Lautakuntien tulee huolehtia talousarviossa myönnettyjen määrärahojen riittävydestä.

Jos määräraha ei riitä, on hyvissä ajoin ennen määrärahan loppumista selvitettävä mahdollisuudet toiminnan supistamiseen ja/tai sopeuttamiseen jäljellä olevan määrärahan puitteissa.

Lisätalousarvioesitykset kaupunginvaltuustolle on riittävästi perusteltava. Perusteluissa on selvitettävä, onko toimialan muilta vastuu- tai tulosalueilta odotettavissa säästöjä, ja mihin toimenpiteisiin on ryhdytty lisämäärärahatarpeen välttämiseksi ja miksi tässä pyrkimyksessä ei ole onnistuttu. Lautakunnan tulisi ensisijaisesti pyrkiä kattamaan lisämäärärahatarpeensa lautakunnan sisäisin määrärahasiirroin, ja vasta toissijaisena keinona anoa valtuustolta lisämäärärahaa.

Merkittäville (yli 100 000 €) sitovan tason ylityksille on hankittava valtuuston hyväksyminen. Hyväksyminen on hankittava ennen ylityksen muodostumista ja aina ao. tilivuoden aikana.

Investoinnit

Erilliskohteet

Mikäli yksilöidyn erilliskohteen kokonaiskustannusarvio muuttuu:

- Muutos 0 € - 49.999 €, päättää tekninen johtaja
- Muutos 50.000 € - 99.999 € ja enintään 10 % kokonaiskustannusarviosta, päättää kaupunkirakennelautakunta
- Muutos 100.000 € - 199.999 € ja enintään 10 % kokonaiskustannusarviosta, päättää kaupunginhallitus
- Muutos yli 200.000 €, päättää valtuusto

Investointiniput

- Muutos 0 € - 19.999 €, päättää tekninen johtaja

8.3. Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet

Lautakunnan tulee seurata asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Mikäli talousarviovuoden aikana käy ilmeiseksi, että toimialueelle tai lautakunnalle talousarvion yhteydessä tai muutoin asetettuja tavoitteita ei saavuteta, tulee lautakunnan esittää valtuustolle muutos tavoitteeseen ja sen mahdollinen vaikutus määrärahatarpeeseen ja/tai tuloarvioon.

Tavoitteiden toteutumista seurataan talousarviovuoden aikana osavuositarkastusten yhteydessä.

8.4. Tuloslaskelma

Kaupunginhallituksen on informoitava valtuustoa talousarviovuoden aikana, mikäli toimintakate tai vuosikate on poikkeamassa oleellisesti talousarviossa ennakoidusta.

Mikäli vuosikatteen on syytä arvioida poikkeavan ennakoidusta euromääräisesti enemmän kuin puolen kunnallisveron prosenttiyksikön verran, tulee valtuustolle esittää tarvittavat ehdotukset talousarvion muuttamiseksi.

8.5. Rahoituslaskelma

Rahoituslaskelman mukainen käyttöomaisuusinvestointien kokonaismäärä on sitova.

Rahoituslaskelman mukainen antolainojen lisäyksen määrä on sitova.

Rahoituslaskelman mukainen pitkäaikaisen vieraan pääoman lisäyksen määrä on sitova.

Talousarviolainojen ottamisesta on päätetty hallintosäännössä.

8.6. Käyttösuunnitelmat

Lautakunnan on tarvittaessa vahvistettava talousarvion käyttösuunnitelma, jolla tarkennetaan vastuualueen määrärahan käyttöä ja tuloarvion saavuttamista lautakunnan päättämällä tulosityksikköjaotuksella.

Lautakunta päättää talousarvion määrärahojen ja tavoitteiden puitteissa omalta osaltaan tehtävien toteutamisesta ja määrärahojen käytöstä sekä asettaa tarkennetut toiminnalliset ja taloudelliset tulostavoitteet. Lautakunta voi delegoida käyttösuunnitelman laadinnan osaksi tai kokonaan alaisilleen viran- tai toimenhaltijoille.

8.7. Erityiset rajoitukset

8.7.1. Henkilöstö

Riippumatta em. talousarvion sitovuusohjeista, hallintokunnat eivät saa palkata uutta henkilökuntaa perustamalla uusia toimia ilman kaupunginhallituksen lupaa.

Kun virka tai toimi jää vapaaksi viran- tai toimenhaltijan siirtyessä eläkkeelle tai muutoin pois kaupungin palveluksesta, on toimialan tehtävä selvitys viran/toimen tehtävistä ja/tai siitä kuinka tehtävät hoidettaisiin, jos vakanssia ei täytettäisi. Kaupunginjohtaja/henkilöstöjohtaja päättää luvan antamisesta vakanssin täytölle.

8.7.2. Yleishallinto/elinkeinoelämän kehittäminen

Uusien merkittävien yleishallinto/elinkeinoelämän kehittäminen projektien käynnistämisestä päättää kaupunginhallitus. Toimialojen on ylläpidettävä projektisalkkua kaikista merkittävimmistä hankkeista ja projekteista sekä esiteltävä ne kaupungin johtoryhmässä.

8.7.3. Muut rahoitusmenot

Talousjohtaja voi hyväksyä muihin rahoitusmenoihin merkittyä muuta menoa 10 000 euroa, käytettäväksi katteena vahingoista, varkauksista tms. johtuviin korvaushankintoihin, joita ei omavastuun määrästä johdun korvata vakuutuksista.

8.7.4. Investoinnit

Investointien ohjeellinen aktivointiraja on 10 000 euroa.

8.7.5. Raportointi

Lautakuntia, kaupunginhallitusta ja kaupunginvaltuustoa on informoitava talousarvion toteutumisesta siten, että em. seurantatehtävät ovat mahdollisia. Lautakuntia on informoitava vähintään ensimmäisen ja toisen vuosikolmanneksen jälkeen sekä tilikauden kokonaistuloksen valmistumisen jälkeen.

Raportoinnissa on kiinnitettävä huomiota toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamiseen sekä niiden määrittelyn kehittämiseen ja mittaamiseen.

Talousjohtaja laatii osavuosikatsaukset kausista 1-3, 1-6, ja 1-9 ja ne tuodaan kaupunginhallituksen käsittelyyn ja kaupunginvaltuustolle tiedoksi.

9. LIITTEET

9.1. Tuloslaskelma 2026, ulkoinen/sisäinen

Äänekosken kaupunki

 Sivu 1
 09.12.2025

 Virallinen budjetti
 Ulkoinen/Sisäinen

 T A L O U S A R V I O
 01.01.2026 - 31.12.2026

EUR

	Budjetti 2026
ÄÄNEKOSKEN KAUPUNKI	
TULOSLASKELMA	
TOIMINTATUOTOT	
Myyntituotot	13.760.684
Maksutuotot	1.779.500
Tuet ja avustukset	681.000
Muut toimintatuotot	7.264.500
TOIMINTATUOTOT	23.485.684
TOIMINTAKULUT	
Henkilöstökulut	-36.211.100
Palvelujen ostot	-25.092.860
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-6.783.250
Avustukset	-5.289.634
Muut toimintakulut	-4.689.050
TOIMINTAKULUT	-78.065.894
TOIMINTAKATE	-54.580.210
Verotulot	47.140.600
Valtionosuudet	
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	9.198.400
Muut valtionosuudet	1.490.800
Valtionosuudet	10.689.200
Rahoitustuotot ja -kulut	
Korkotuotot	650.000
Muut rahoitustuotot	1.700.000
Korkokulut	-850.000
Rahoitustuotot ja -kulut	1.500.000
VUOSIKATE	4.749.590
Poistot ja arvonalentumiset	
Suunnitelman mukaiset poistot	-8.290.000
Poistot ja arvonalentumiset	-8.290.000
TILIKAUDEN TULOS	-3.540.410
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	-3.540.410

9.2. Käyttötalousosa lautakunnittain 2026, ulkoinen/sisäinen

Äänekosken kaupunki		Sivu 1
		09.12.2025
	T A L O U S A R V I O	
Virallinen budjetti		EUR
Ulkoinen/Sisäinen	01.01.2026 - 31.12.2026	
		Budjetti
		2026
Tarkastuslautakunta		
TULOSLASKELMA		
TOIMINTAKULUT		
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-21.800	
Henkilösivukulut	-900	
Henkilöstökulut	-22.700	
Palvelujen ostot		
Muiden palvelujen ostot	-38.500	
Palvelujen ostot	-38.500	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-800	
TOIMINTAKULUT	-62.000	
TOIMINTAKATE	-62.000	

Äänekosken kaupunki

Sivu 1

09.12.2025

T A L O U S A R V I O

Virallinen budjetti

EUR

Ulkoinen/Sisäinen

01.01.2026 - 31.12.2026

 Budjetti
2026

Kaupunginhallitus

TULOSLASKELMA

TOIMINTATUOTOT

Myyntituotot

Liiketoiminnan myyntituotot 150.000

Korvaukset kunnilta 5.100

Muut suoritteiden myyntituotot 348.600

Myyntituotot 503.700

Maksutuotot

Yhdyskuntapalvelujen maksut 173.000

Muut palvelumaksut 8.000

Maksutuotot 181.000

Tuet ja avustukset

Muut toimintatuotot 231.000

Muut toimintatuotot

Vuokratuotot 870.300

Muut toimintatuotot 355.100

Muut toimintatuotot 1.225.400

TOIMINTATUOTOT 2.141.100

TOIMINTAKULUT

Henkilöstökulut

Palkat ja palkkiot -2.884.300

Henkilösivukulut -1.566.800

Henkilöstökulut -4.451.100

Palvelujen ostot

Asiakaspalvelujen ostot -11.100

Muiden palvelujen ostot -5.968.750

Palvelujen ostot -5.979.850

Aineet, tarvikkeet ja tavarat -101.100

Avustukset

Avustukset kotitalouksille -56.000

Avustukset yhteisöille -2.660.000

Avustukset -2.716.000

Muut toimintakulut

Vuokrat -91.700

Muut toimintakulut -64.300

Muut toimintakulut -156.000

TOIMINTAKULUT -13.404.050

TOIMINTAKATE -11.262.950

Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalue

 Sivu 1
 09.12.2025

T A L O U S A R V I O

 Virallinen budjetti
 Ulkoinen/Sisäinen

01.01.2026 - 31.12.2026

EUR

 Budjetti
 2026

Työllisyysaluelautakunta

TULOSLASKELMA

TOIMINTATUOTOT

Myyntituotot

Korvaukset kunnilta 7.830.684

Myyntituotot 7.830.684

TOIMINTATUOTOT 7.830.684

TOIMINTAKULUT

Henkilöstökulut

Palkat ja palkkiot -3.162.346

Henkilösivukulut -654.454

Henkilöstökulut -3.816.800

Palvelujen ostot

Asiakaspalvelujen ostot -1.600.650

Muiden palvelujen ostot -730.100

Palvelujen ostot -2.330.750

Aineet, tarvikkeet ja tavarat -13.600

Avustukset

Avustukset kotitalouksille -605.000

Avustukset yhteisöille -800.734

Avustukset -1.405.734

Muut toimintakulut

Vuokrat -263.800

Muut toimintakulut -263.800

TOIMINTAKULUT -7.830.684

TOIMINTAKATE 0

Äänekosken kaupunki

 Sivu 1
 09.12.2025

T A L O U S A R V I O

 Virallinen budjetti
 Ulkoinen/Sisäinen

01.01.2026 - 31.12.2026

EUR

 Budjetti
 2026

Opetus- ja kasvatuslautakunta

TULOSLASKELMA

TOIMINTATUOTOT

Myyntituotot	
Täydet valtiolta saadut korvaukset	620.000
Korvaukset kunnilta	527.200
Korvaukset kuntayhteisöiltä	55.700
Muut suoritteiden myyntituotot	22.100
Myyntituotot	1.225.000

Maksutuotot	
Sosiaalitoimen maksut	322.500
Opetus- ja kulttuuritoimen maksut	136.300
Maksutuotot	458.800

Tuet ja avustukset	440.000
---------------------------	----------------

Muut toimintatuotot	
Vuokratuotot	200
Muut toimintatuotot	11.000
Muut toimintatuotot	11.200

TOIMINTATUOTOT	2.135.000
-----------------------	------------------

TOIMINTAKULUT

Henkilöstökulut	
Palkat ja palkkiot	-18.567.400
Henkilösivukulut	-3.868.500
Henkilöstökulut	-22.435.900

Palvelujen ostot	
Asiakaspalvelujen ostot	-645.600
Muiden palvelujen ostot	-6.091.500
Palvelujen ostot	-6.737.100

Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-739.400
--------------------------------------	-----------------

Avustukset	
Avustukset kotitalouksille	-568.700
Avustukset yhteisöille	-300.200
Avustukset	-868.900

Muut toimintakulut	
Vuokrat	-208.200
Muut toimintakulut	-4.100
Muut toimintakulut	-212.300

TOIMINTAKULUT	-30.993.600
----------------------	--------------------

TOIMINTAKATE	-28.858.600
---------------------	--------------------

Äänekosken kaupunki

Sivua 1

09.12.2025

T A L O U S A R V I O

Virallinen budjetti

EUR

Ulkoinen/Sisäinen

01.01.2026 - 31.12.2026

 Budjetti
2026

Kulttuuri- ja liikuntalautakunta

TULOSLASKELMA

TOIMINTATUOTOT

Myyntituotot

Liiketoiminnan myyntituotot 15.000

Korvaukset kunnilta 118.300

Muut suoritteiden myyntituotot 3.600

Myyntituotot 136.900

Maksutuotot

Opetus- ja kulttuuritoimen maksut 483.000

Maksutuotot 483.000

Tuet ja avustukset

10.000

Muut toimintatuotot

Vuokratuotot 6.000

Muut toimintatuotot 19.700

Muut toimintatuotot 25.700

TOIMINTATUOTOT 655.600

TOIMINTAKULUT

Henkilöstökulut

Palkat ja palkkiot -2.187.300

Henkilösivukulut -454.800

Henkilöstökulut -2.642.100

Palvelujen ostot

Asiakaspalvelujen ostot -334.500

Muiden palvelujen ostot -985.700

Palvelujen ostot -1.320.200

Aineet, tarvikkeet ja tavarat -382.500

Avustukset

Avustukset kotitalouksille -9.000

Avustukset yhteisöille -194.000

Avustukset -203.000

Muut toimintakulut

Vuokrat -74.500

Muut toimintakulut -4.200

Muut toimintakulut -78.700

TOIMINTAKULUT -4.626.500

TOIMINTAKATE -3.970.900

Äänekosken kaupunki

Sivu 1

09.12.2025

T A L O U S A R V I O

Virallinen budjetti

EUR

Ulkoinen/Sisäinen

01.01.2026 - 31.12.2026

Budjetti
2026

Kaupunkirakennelautakunta
TULOSLASKELMA
TOIMINTATUOTOT
Myyntituotot

Liiketoiminnan myyntituotot 99.800

Muut suoritteiden myyntituotot 3.964.600

Myyntituotot 4.064.400
Maksutuotot

Opetus- ja kulttuuritoimen maksut 5.100

Yhdyskuntapalvelujen maksut 516.600

Maksutuotot 521.700
Muut toimintatuotot

Vuokratuotot 5.852.200

Muut toimintatuotot 150.000

Muut toimintatuotot 6.002.200
TOIMINTATUOTOT 10.588.300
TOIMINTAKULUT
Henkilöstökulut

Palkat ja palkkiot -2.007.100

Henkilösivukulut -417.800

Henkilöstökulut -2.424.900
Palvelujen ostot

Muiden palvelujen ostot -8.183.350

Palvelujen ostot -8.183.350
Aineet, tarvikkeet ja tavarat -5.532.500
Avustukset

Avustukset yhteisöille -96.000

Avustukset -96.000
Muut toimintakulut

Vuokrat -3.712.300

Muut toimintakulut -263.100

Muut toimintakulut -3.975.400
TOIMINTAKULUT -20.212.150
TOIMINTAKATE -9.623.850

Äänekosken kaupunki

 Sivun nro 1
 09.12.2025

T A L O U S A R V I O

 Virallinen budjetti
 Ulkoinen/Sisäinen

01.01.2026 - 31.12.2026

EUR

 Budjetti
 2026

Ympäristölautakunta

TULOSLASKELMA

TOIMINTATUOTOT

Maksutuotot

Yhdyskuntapalvelujen maksut 135.000

Maksutuotot 135.000

TOIMINTATUOTOT 135.000

TOIMINTAKULUT

Henkilöstökulut

Palkat ja palkkiot -345.600

Henkilösivukulut -72.000

Henkilöstökulut -417.600

Palvelujen ostot

Muiden palvelujen ostot -503.110

Palvelujen ostot -503.110

Aineet, tarvikkeet ja tavarat -13.350

Muut toimintakulut

Vuokrat -2.850

Muut toimintakulut -2.850

TOIMINTAKULUT -936.910

TOIMINTAKATE -801.910